

T.C.
İSTANBUL YENİ YÜZYIL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ANA BİLİM DALI

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ YÖNETİM SİSTEMİ
UYGULAMALARINA YENİ BİR YAKLAŞIM MODELİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hakan FARIMAZ

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Gönül KUNT KANDEMİR

İSTANBUL
HAZİRAN 2017

T.C.
İSTANBUL YENİ YÜZYIL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ANA BİLİM DALI

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ YÖNETİM SİSTEMİ
UYGULAMALARINA YENİ BİR YAKLAŞIM MODELİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hakan FARIMAZ

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Gönül KUNT KANDEMİR

İSTANBUL
HAZİRAN 2017

T.C.
İSTANBUL YENİ YÜZYIL
ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü

İş Sağlığı ve Güvenliği Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı çerçevesinde yürütülmüş olan bu çalışma aşağıdaki jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 05/06/2017

Prof. Dr. Gönül KUNT KANDEMİR
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi
(Jüri Başkanı)

Yrd. Doç. Dr. Tahsin Aykan KEPEKLİ
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Rüştü UÇAN
Üsküdar Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

Kabul ve Onay	I
İçindekiler	II
Şekiller	IV
Tablolar	V
Semboller Kısaltmalar	VI
Önsöz	VII
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	6
2.1. İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG)	6
2.1.3 Türkiye'de İş Sağlığı ve İş Güvenliğine İlişkin Temel Düzenlemeler	9
2.1.4 Yükümlülükler	10
2.1.4.1 İşverenin Yükümlülükleri	10
2.1.4.2 Çalışanların Yükümlülükleri	10
2.1.5 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve Getirdikleri	11
2.2. İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemleri	14
2.2.1 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemlerinin Tanımı ve Önemi	14
2.2.2. İSG Yönetim Sistemlerinin Tarihi, Gelişimi ve Katkıları	18
2.2.3. (British Standardization Institute , BSI) BS 8800	22
2.2.4 Occupational Health and Safety Assesment Series, OHSAS	23
2.2.4.1 OHSAS 18001'in Tarihçesi	23
2.2.4.2 OHSAS 18001-18002-45001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi	24
2.2.4.3 OHSAS Yönetim Sisteminin Kapsamı	28
2.2.4.4 Amacı ve Yararları	29
2.2.4.5 Yönetim Sistemi Yapısı	32
2.2.4.6 Kavramlar	34
2.2.4.7 Sürekli İyileştirme	36
2.2.4.8 OHSAS Yönetim Sistemi Genel Şartları	41
2.2.4.9 OHSAS Yönetim Sisteminde İSG Politikası	41
2.2.4.10 OHSAS Yönetim Sisteminde Planlama	43
2.2.4.11 OHSAS Yönetim Sisteminde Uygulama ve İşletme	43
2.2.4.12 OHSAS Yönetim Sisteminde Kontrol	44
2.2.4.13 Performans Ölçümü ve İzleme	44
2.2.4.14 Yönetimin Gözden Geçirilmesi	45

2.2.5.OHSAS'ın Diğer Yönetim Sistemleriyle Uyumu	46
2.2.5.1. ISO 9000	46
2.2.5.2. ISO 9001	47
2.2.5.3. ISO 14001.....	48
2.2.5.3.1 ISO 14001'in Tarihçesi.....	48
2.2.5.3.2. ISO 14001 Tanımı.....	49
2.2.5.3.3. ISO 14001'in Yararları.....	50
2.2.5.4.ISO 9000, ISO 14001 ve OHSAS 18001-45001	51
2.3 Türkiye'de ve Dünyada Bazı İSG Sistem ve Kurumları	53
2.3.1 Türkiye'de Kurumsal Yapılar ve Yönetim Sistemleri.....	53
2.4. Kamuda İSG ve Uygulanma Sorunları.....	69
2.4.1. Kamu Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliği	69
2.4.2. Kamu Kurum ve Kuruluşlarında İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Uygulamasında Karşılaşılabilecek Sorunlar.....	70
2.4.3. İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sisteminde Yapı ve Sorumluluklar	73
2.5 Yerel Yönetimlerde İSG ve İSG Yönetim Sistemleri	73
2.5.1. Belediyenin Görev ve Sorumlulukları	73
2.5.2. Yerel Yönetimlerde (Belediyelerde) Uygulamada Gerçekleştirilecek OHSAS 18001 Faaliyetleri	74
2.6.İstanbul Büyükşehir Belediyesinde (İBB) Yapılanma	80
2.6.1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Performans Programı 2017	80
3. GEREÇ ve YÖNTEM	85
4. BULGULAR	86
4.1 İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İ.B.B.) İSG Uygulamaları Örneği	88
4.2. İSG Odaklı Yönetim Sistemi Modeli (Sürdürülebilirlik İş Modeli-SİM).....	94
5. TARTIŞMA.....	124
6. SONUÇ	128
7. ÖZET.....	132
8. SUMMARY.....	134
9. KAYNAKLAR.....	136
10. ÖZGEÇMİŞ	139

ŞEKİLLER

Şekil 1: TSE İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi Belgesi.....	27
Şekil 2: OHSAS 18001 İSG Yönetim Sisteminin temel elemanları	37
Şekil 3: Tehlike piramidi	38
Şekil 4: PUKÖ döngüsü	39
Şekil 5: İSG Politikası Oluşturma Adımları	42
Şekil 6: Planlama Adımları	43
Şekil 7: Uygulama ve İşletme.....	44
Şekil 8: ISO 9001 Standardı Bir Sistem ile Mevcut Sistem.....	47
Şekil 9: ISO 9001 Kalite Yönetim Sisteminin İşleyişi	47
Şekil 10: ISO 14001, Çevre Yönetim Sistemi İşleyişi	48
Şekil 11: İSO 14001 Elemanları	50
Şekil 12: Türkiye’de İSG Kurum ve Kuruluşları	54
Şekil 13: AB’de İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemleri.....	65
Şekil 14: HSE’nin Yapısı	67
Şekil 15: Almanya İş Sağlığı ve Güvenliği Sistemi	68
Şekil 16: Sürdürülebilirlik İş Modeli Kurgulanması (SİM)	97
Şekil 17: Sürdürülebilirlik İş Modeli Yapısı (SİM).....	98
Şekil 18: SİM Çalışma Pramidi (SİM).....	99

TABLULAR

Tablo 1: Eski ve Yeni İSG Anlayışının Karşılaştırılması	32
Tablo 2: Tehlike Tanımlamaları.....	38
Tablo 3: Dünyadaki Önemli İş Sağlığı ve Güvenliği Kurum ve Kuruluşlarının Özeti.	59
Tablo 4: Modelin Uygulama Aşamaları	105
Tablo 5: Uzman Hekim ve Sağlık Personeli Değerlendirme Tablosu.....	107
Tablo 6: Personel Seçimi ve Puanlandırma	108
Tablo 7: Yayılım Sorumlusu Saha Çalışma Takvimi.....	109
Tablo 8: Yayılım Sorumlusu Saha Tespit ve Kontrol Listesi	110
Tablo 9: Toplantı Tutanağı	117
Tablo 10: Saha Uygunsuzluk ve Aksiyon Planı	118
Tablo 11: Yöneticilerin Performansa Dayalı Puanlama Tablosu.....	119
Tablo 12: Otomasyon Kayıt, Raporlama ve Değerlendirme Tablosu	122
Tablo 13: Yönetim Sistemi Mukayese Tablosu	127

SEMBOLLER KISALTMALAR

İSG:	İş Sağlığı ve Güvenliği
İSGYS:	İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemleri
İBB:	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
SİM:	Sürdürülebilirlik İş Modeli
WHO:	Dünya Sağlık Örgütü
OHSAS:	Occupational Health & Safety Assesment Series
TSE:	Türk Standartları Enstitüsü
ISO:	International Organization for Standardization
BSI:	British Standardization Institute
ILO:	International Labor Organization(Uluslararası Çalışma Örgütü)
PUKÖ:	Planla, Uygula, Kontrol Et, Önlem al
HSC:	İngiltere Sağlık güvenlik Komisyonu
HSE:	İngiltere Sağlık Güvenlik Kurumu
OSHA:	ABD İş Güvenliği ve Sağlık İdaresi
NİOSH:	ABD Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Enstitüsü
NFPA:	National Fire Protection Association
SGK:	Sosyal Güvenlik Kurumu
ÇSGB:	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
İSGGM:	İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü
PIACT:	Uluslararası Çalışma Koşulları ve Çevresini İyileştirme Programı
AB:	Avrupa Birliği

ÖNSÖZ

Ülkemizde hızla gelişmekte olan İş Sağlığı ve Güvenliği kültürünün ve farkındalığının yaygınlaşmasında ve özellikle İş Sağlığı ve Güvenliği yönetim sistemlerinin kurgulanmasında, özel sektörün yanı sıra kamuda ve özellikle yerel yönetimlerdeki güzel uygulama örneklerinin, tüm belediyelerde başarı ile modellenmesi için, büyük ölçekli bir yerel yönetim tarafından Sürdürülebilirlik İş Modeli (SİM) adı altında yönetimde İSG performansını da içeren bir model ortaya konulmuştur.

Türkiyenin en büyük yerel yönetim yapılanması olarak büyük ölçekli bir yerel yönetim tarafından kalite yönetimi, çevre yönetimi ve OHSAS 18001 İş Sağlığı ve Güvenliği yönetim sisteminden yararlanılarak ortaya konulan İSG odaklı yönetim sisteminin uygulanması amacıyla yürütülen çalışmaların, kısa süreli yansımalarının küçük ve büyük ölçekli tüm yerel yönetimlerce model alınarak paylaşılması amacıyla tüm kurumlara fayda sağlaması adına, almış olduğum **“İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi Uygulamalarına Yeni Bir Yaklaşım Modeli”** konulu çalışmayı hazırlamama vesile olan tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Gönül KUNT KANDEMİR' e teşekkürlerimi sunarım.

Hakan FARIMAZ

Haziran, 2017

1. GİRİŞ

Küreselleşmenin ülkelerin ulusal sınırlarını ortadan kaldırması ve serbest piyasa ekonomilerinin dünyanın her ülkesinde uygulanır hale gelmesi, mal ve hizmet üreten tüm işletmeler için yoğun ve acımasız bir rekabeti de beraberinde getirmiştir. Ülkemizde de ağır rekabet koşullarının zorlayıcı baskısı altında kalan işletmeler bir yandan, daha kaliteli mal ve hizmeti daha ucuza üretmenin peşinde koşarken; diğer taraftan Uluslararası Çalışma Örgütü, Dünya Sağlık Örgütü gibi kuruluşların standartları gereği mal ve hizmetlerin üretimi sırasında insan ve çevre sağlığını bozmamanın yollarını aramaktadırlar.

Bu zorunlulukların doğal sonucu olarak, işletmelerin ortak bir paydada üretim yapabilmelerine imkân sağlayan, uluslararası denetime açık (şeffaf) yönetim sistemlerine geçiş süreci hızlanarak devam etmektedir. Ülkemizde faaliyet gösteren işletmeler de kalite, çevre, iş sağlığı ve güvenliği konularına verdikleri önemi göstermek, etkinlik ve verimliliği artırmak amacıyla denetlenebilir yönetim sistemlerine geçiş için uğraş vermektedirler.

Bu çerçevede; TS EN ISO 9001-2000 Kalite Yönetim Sistemi, TS EN ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi ve TS (OHSAS) 18001 İSG Yönetim Sistemi olarak öne çıkan 3 yönetim anlayışı, iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemlerini oluşturmaktadır. Her üç yönetim sisteminde de esas alınan sekiz temel prensip; Müşteri-Çevre-Çalışan odaklı yönetim anlayışı, liderlik, çalışanların katılımı, süreç yönetimi, sistem yaklaşımı (PUKÖ Döngüsü), sürekli öğrenme, yenilikçilik ve iyileştirme, gerçeklere dayalı karar verme ve taraflarla işbirliğidir.

(İSG) yönetim sistemi, kuruluşlarda sağlık ve güvenlik risklerinin tanımlanma ve denetlenmesine, kaza risklerinin azaltılmasına, yasalara uyuma yardımcı olması ve böylece kuruluşların genel performansını artırmasına imkan sağlayarak güvenli ve sağlıklı bir çalışma ortamını teşvik eder. İSG ile ilgili dünyada uygulanan farklı standartlar bulunmakla beraber; bu tezde iş güvenliğinde sistem yaklaşımı olarak OHSAS 18001 standardı referans olarak alınmıştır.

Günümüzde artık; tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de İSG uygulamaları çok gelişmiş, konu ile ilgili bir çok kanun ve yönetmelik yayımlanmıştır. Bu arada ulusal ve uluslararası boyutta artan yasal ve diğer zorunluluklar, birçok kurumda olduğu gibi yerel yönetimlerde de İSG’nin bir sistem dahilinde yönetilmesini önemli hale getirmiştir. Şurası bir gerçek ki İSG’nin bir sistem dahilinde yönetilmesi bir yandan kanunlara uygunluğu sağlamakta iken diğer yandan da verimliliğin arttırılmasında önemli katkı sağlamaktadır

Yönetim sistemlerinin, tüm sektörlerde, iyi iş güvenliği uygulamalarında en etkin metod olarak bilinmesine karşın; kuruluşlarda sistem yaklaşımının yeterince anlaşılabilmesi, risk değerlendirilmesinin tam olarak yapılamaması, yürürlükteki mevcut yasal düzenlemelerin ve diğer ulusal-uluslararası sektörel şartların iyi değerlendirilememesi ve en önemlisi sahada yapılması gereken teknik ve pratik uygulamaların eksikliği nedeniyle, sistem yaklaşımı uygulaması net bir şekilde yapılamamaktadır. Büyük ölçekli işletmelerin Yönetim sistemi ve standardizasyon proseslerinin uygulamasında oldukça iyi bir durumda olmaları ve daha küçük ölçekli işletmelerde sistem uygulamalarının çoğu zaman eksik kalması kazaların dünyada ve Türkiye’de daha çok küçük ve orta ölçekli işletmelerde yaşanmasına neden olmaktadır.

Bügün dünyada, İş Sağlığı ve Güvenliği giderek daha önem kazanan bir kavram olurken yapılan çalışmalarda koruyucu yaklaşımlar ve insan davranışları daha da önemli hale gelmiştir. Gelişen teknoloji bir yandan yaşamı kolaylaştırarak üretimi artırırken, diğer yandan insan sağlığına ve çevreye olumsuz etkileri de olmaktadır. Böylece çalışma şartlarının teknoloji ile değişmesi, üretim süreçlerinin karmaşık hale gelmesi, küresel rekabet ortamında kar artışı için üretim temposunun artması, işçilerin çalışma şartlarını zorlaştırırken aynı zamanda bu şartlara uyum güçlüğüne de yol açmış ve bütün bunlar iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili sorunları beraberinde getirmiştir.

İş Sağlığı ve İş Güvenliği, bir kuruluş tarafından gerçekleştirilen faaliyetlerden etkilenen tüm insanların (çalışanların, taşeron çalışanların, geçici işçilerin, ziyaretçilerin, müşterilerin ve işyerindeki herhangi bir kişinin) sağlığına ve güvenliğine etki eden koşullar ve faktörler bütünü olarak ifade edilirken, İş Sağlığı ve İş Güvenliği Yönetim Sistemleri ise; o kuruluşlarda karşılaşılan en önemli insan kaynakları sorunlarından biri olan, çalışanların güvenli ve sağlıklı bir çalışma ortamına sahip olmalarını sağlamakla yükümlüdür. Kurulacak olan sistemde işyerlerinde işlerin gerçekleştirilmesi esnasında, çeşitli sebeplerden kaynaklanan sağlığa zarar verebilecek kaza ve diğer etkenlerden korunmak ve daha iyi çalışma ortamı sağlamak amacıyla; sistemli ve bilimsel bir şekilde tehlikelerin ve risklerin belirlenerek bu tehlikelere ve risklere yönelik önlemlerin alınması çalışmaları gerçekleştirilmiş olacaktır.

İş kazaları ve işçi sağlığı sorunları günümüzde giderek artan boyutları ile kaygı duyulacak düzeylere erişirken, büyük ölçüde insan ve verim kayıplarına neden olan işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunun önemi de, her geçen gün daha iyi anlaşılmaktadır.

Özellikle ülkemizde meydana gelen kazaların sıklığı, maddi ve manevi kayıpların büyüklüğünün fazla olması ve aynı zamanda yapılan istatistiki çalışmalarda dünya ülkeleri kaza sıralamasında üst sıralarda yer alması, konunun önemini daha da artırmaktadır.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nda İşverenin Genel Yükümlülüğü kısmında (Madde 4) "Mesleki risklerin önlenmesi, eğitim ve bilgi verilmesi dâhil her türlü tedbirin alınması, organizasyonun yapılması, gerekli araç ve gereçlerin sağlanması, sağlık ve güvenlik tedbirlerinin değişen şartlara uygun hale getirilmesi ve mevcut durumun iyileştirilmesi için çalışmalar yapar."

Yukarıdaki Kanun Maddesinde de belirtildiği gibi, işverenden; mesleki yani iş yerinde oluşabilecek tehlikelerin belirlenmesi, risklerin hesaplanması, çalışanlara bu konuda eğitimler verilmesi ve belirlenen tehlikelerin nasıl minimize edilmesi gerektiği vb. uygulamalar istenmektedir. Yani kısaca kanun/mevzuat; bir iş yerinde iş yeri sahibinin İŞ SAĞLIĞI GÜVENLİĞİ ile ilgili bir sistem kurmasını ve yönetmesini istemektedir.

İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi, iş sağlığı ve iş güvenliği faaliyetlerinin, kuruluşların genel stratejileri ile uyumlu olacak bir yaklaşımla, sistematik bir şekilde ele alınarak ve sürekli iyileştirmeyi amaçlayarak kullanılan bir araç olmuştur ve böylece iş kazalarının olumsuz etkilerinin azaltılması ve yok edilmesi çalışmaları kapsamında, iş güvenliği yönetim sistemleri geliştirilmiştir.

Tüm yöneticilerin, çalışanlarını ve işi etkileyen sağlık ve güvenlik risklerini analiz etmek riskleri kontrol altına almak üzere sistematik, sürekliliği sağlanmış bir yönetim programı uygulamaları gerekmektedir. İşte bu yaklaşımdan hareketle iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili etkin bir yönetim sistemi olan OHSAS 18001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi (*Occupational Health and Safety Assessment Series*) geliştirilmiştir.

OHSAS 18001 (Occupational Health and Safety Assessment Series); İngiliz Standartlar Enstitüsü kısaca BSI (British Standards Institute) tarafından yayımlanmış bir İş Sağlığı ve İş Güvenliği standardıdır. OHSAS 18001, ISO 9000 ve ISO 14000 gibi diğer uluslararası standartlardan farklı olarak bazı ulusal standart kuruluşları ve belgelendirme kuruluşlarının birlikte çalışmasıyla gerçekleştirilmiştir ve bir ISO standardı olmayıp kuruluşların ürün ve hizmetlerinin güvenliğinden çok çalışanın sağlığına ve işin güvenliğine yönelik bir standarttır ¹.

Bu çalışmada İş Sağlığı ve Güvenliği konusu; belediye hizmetlerini kurumsal bir anlayışla mükemmelleştirmede İSG yönetim sistemlerini uygularken, kalite yönetimi, çevre yönetimi ve ülkemiz için yeni olan OHSAS 18001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemini de örnek alarak, genel yönetim sistemi yapılanmasında sürdürülebilirlik iş modeli programı (SİM) İSG odaklı Yönetim programıyla çalışanların, özellikle yöneticilerin performansında; iş sağlığı ve güvenliği yönetim sisteminin yeri, etkisi ve farkındalığı ele alınarak ve bunun tüm yerel yönetimlere örnek olması hedeflenmiştir.

Türkiye'nin en kapsamlı yerel yönetimi olarak kamu hizmeti veren bir terel yönetim olarak yerel yönetimlere özel uygulamaya başladığı ve birçok müdürlükte ortaya koyduğu sürdürülebilirlik iş modeli uygulaması (ortak prosedürler, görev tanımları, talimatlar, yayılım, tetkik , izleme vs) ve İSG kültüründeki farkındalıkla iş kazaları, meslek hastalıkları vs, azalması ve İSG, çevre, enerji, bilgi güvenliği ve iş sürekliliği kalite, algı ve itibar, insan kaynakları, finans ve maliyet gibi 8 parametrelilik ve ana eksenini İSG'nin oluşturduğu yönetim performansı anlayışıyla; sonuçlarını ilerideki çalışmalarda daha açık göreceğimiz başarıların diğer yerel yönetimlerde de modellenerek uygulanmasıyla, genelde kamuda, özelde ise yerel yönetimlerde (belediyelerde) hizmet sunulan vatandaş memnuniyeti ve hizmet veren çalışan memnuniyetin arttığı, iş kazalarının meslek hastalıklarının vs. azalarak sıfır kaza (hedef sıfır) anlayışının yaşandığı günleri görebileceğiz.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG)

2.1.1. Tanım ve Kavramlar

İş Sağlığı ve Güvenliği günümüz dünyasında giderek daha önem kazanan bir kavram olup bu çalışmalarda koruyucu yaklaşımlar ve insan davranışları önemli alt başlıkları oluşturur. Gelişen teknoloji biryandan yaşamı kolaylaştırıp, üretimi artırırken diğer yandan insan sağlığına ve çevreye olumsuz etkiler de yapmaktadır. Günümüzde çalışma şartlarının teknoloji ile değişmesi, üretim süreçlerinin karmaşık hale gelmesi, küresel rekabet ortamında kar artışı için üretim temposunun artması, işçilerin çalışma şartlarının zorlaşmasına ve bu şartlara uyum gücüne yol açmakta, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili sorunları da beraberinde getirmektedir.

İş Güvenliğinin Tanımı

İş kazalarını ve bunların neden oldukları kayıpları en aza indirmek amacıyla, bilimsel araştırmalara dayalı güvenlik önlemlerinin saptanması ve uygulanması doğrultusundaki çalışmalar kısaca “iş güvenliği” terimi içinde toplanmaktadır¹.Dünyada ve ülkemizde sanayileşme ve teknolojik gelişmelere paralel olarak özellikle işyerlerinde üretken faktör olan çalışan kişilerin sağlığı ve güvenliği ile ilgili bir takım sorunlar ortaya çıkmıştır. Başlangıçta fazla önemsenmeyen bu sorunlar iş verimini ve işletmeyi tehlikeye sokmasıyla önem kazanmış ve üzerinde düşünülmesi gerekliliği doğurmuştur².

Bu aşamada yapılan çalışmalar sonucunda işyerlerinde çalışma düzenini ve koşullarını kapsayan birtakım kurallar ve kanunlar yürürlüğe konmuştur. Ancak geçen zaman içinde bu düzenlemelerin yetersiz olduğu görülmüş ve soruna daha değişik açılardan yaklaşılması gerekliliği baş

göstermiştir. Bunun üzerine yapılan çalışmalar ve araştırmalar sonucunda “İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği” kavramı doğmuş, konuya bilimsel olarak yaklaşılmaya başlanmıştır³.

Genel anlamda iş güvenliği kavramı çalışanların, işletmenin ve üretimin her türlü tehlike ve zararlardan korunmasını içermektedir. İnsan hayatının öncelik taşıması nedeniyle, işletme ve üretim güvenliği konularının ikinci planda kaldığı ve uluslar arası alanda iş güvenliği kavramıyla genel olarak çalışanların güvenliğinin ifade edildiği görülmektedir. Bu yaklaşım esas alındığında, işyerinde çalışma koşullarından kaynaklanan, çalışanlara yönelik tehlikelerin araştırılması ve önlenmesi amacıyla yapılan yöntemli çalışmaların tümüne iş güvenliği denir⁴.

İş güvenliğinin önemini açıklayacak olursak, Ülkemizde sanayinin hızlı bir şekilde gelişmesi sonucu iş kazalarının ve risklerin oluşmasına sebebiyet vermektedir. Burada en büyük risk altında olan kişiler ise işçilerdir, işçilerin sağlıklı bir ortamda çalışmaları iş sağlığı ve güvenliğinin uygulanması zorunlu hale gelmiştir. Burada asıl önemli husus ise kazaların oluşmasından önce gerekli tedbirlerin alınmasından geçmektedir. Bunları ise aşağıda maddeler halinde açıklanmıştır.⁵

Bunlar;

- Personellere çalışma ortamında sağlıklı ortam sağlamak,
- Çalışma şartlarının olumsuz etkilerinden uzak tutarak olumlu hale getirmek,
- Yapılacak olan iş ile işçi arasında dengenin sağlanması,
- İşyerlerinde oluşabilecek tehlikeleri ortadan kaldırmak ya da en az seviyeye indirmek,
- İşyerlerinde maddi ve manevi zararları önceden belirleyip, yok etmek,
- İş yerlerinde çalışanların motivasyonlarını yüksek tutmak,
- Çalışma verimini en yüksek seviyeye çıkartmak,

İş Sağlığı Kavramı

İş sağlığının tanımını yapacak olursak, işyerlerinde işin başlanması, yürütülmesi ve sonlanması esnalarında bazı nedenlerden kaynaklanan insan sağlığına zarar verebilecek koşullardan korunmak amacıyla yapılan güvenlik tedbirlerine İş Sağlığı denilmektedir.⁶

Çalışanların iş kazalarını ve meslek hastalıklarına maruz kalmalarını önlemek, sağlıklı ve güvenli çalışma ortamını oluşturmak için alınması gereken önlemlerle ilgili yapılan çalışmalara iş sağlığı ve güvenliği, isg (Occupational Safety and Health, OSH) denmektedir.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ise İSG'yi: Çalışanın tüm iş kollarında fiziki, ruhi ve sosyoekonomik iyilik halinin ve dolayısıyla çalışanın güvenlik ve sağlığını en üst düzeye çıkarmak ve bunu devamını sağlanması şeklinde tanımlamıştır.

2.1.2. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Önemi

İş güvenliği kavramında, tüm insanların (çalışanlar, geçici işçiler, taşeronlar, ziyaretçiler, müşteriler ve işyerindeki herhangi bir kişinin) sağlığına ve güvenliğine etki eden faktör ve koşulların yanı sıra, makine araç ve gereçlerin, işyerinin, çevrenin ve üretilen malın güvenliği de önemli yer tutmaktadır. Bu kapsamdan, iş dünyasında çalışan çok sayıda insan, büyük miktarlar tutan malzeme, makine, araç ve gereçler, çevre, ekoloji, iş dünyası ile ilgisi olmayan milyonlarca insanın hayatı ve mutluluğu söz konusu olduğundan iş güvenliği bu faktörlerin tümünü koruma amacı taşıdığından, iş güvenliği çok önemli bir husustur. Bu nedenle denilebilir ki, sadece bir iş yerinde değil, bir ülkede İş güvenliği varsa orada sağlık ve mutluluk vardır. İş güvenliği yoksa, can kaybı, sakatlık, hastalık, para ve zaman kaybı vardır⁷. James Reason (1999)' a göre ;

“İş güvenliği varlığından çok yokluğu ile tanımlanır ve ölçülür”. İşçi sağlığı ve iş güvenliği yalnızca teknik ve tıbbi bir çalışma olarak ele alınamaz.

İşçilerin beslenme, barınma olanakları, doğal çevrenin yaşanabilir olması, iş güvencesinin olması, sendikalaşma hakkı gibi pek çok konu işçilerin sağlığını ve güvenliğini doğrudan etkilemektedir. Burada “işçi sağlığı” dendiğinde mavi ve beyaz yakalı, kadrolu taşeron, veya kamuda memur statüsünde bütün çalışanları kapsayacak şekilde ele alınmalıdır. İşçi sağlığı ve iş güvenliğine önem verilmesinin ana nedeni; yaş, cinsiyet, ırk ve meslek farkı gözetilmeksizin herkesin yaşama hakkının en yüksek düzeyde garanti altına alınması gerekliliğidir⁹.

İşçi sağlığı ve iş güvenliği çalışmalarının yukarıdaki genel amaçlarının dışında; işyerlerinde yeterli güvenlik tedbirlerini alarak işçilerin korunması, işçileri tıbbi, fiziksel ve ruhsal açıdan en üst seviyeye çıkarılması, işyeri ortamında sağlığa zarar verebilecek unsurların hijyenik önlemlerle ortadan kaldırılması, işçiler ile iş arasındaki uyumun sağlanması, meydana gelen sağlık zararlarının ve meslek hastalıklarının tespit edilerek işçilerin tedavi olmalarını sağlaması, karşılaşılan zararların derecelerini objektif ve bilimsel yollarla belirleyip değerlendirmenin yanı sıra işyerinin güvenliğinin de sağlanması, olası kazaları engelleyerek verimliliğin artırılması hedefleri vardır⁸.

2.1.3 Türkiye’de İş Sağlığı ve İş Güvenliğine İlişkin Temel Düzenlemeler

İşçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda Türkiye’nin imzaladığı uluslararası sözleşmelerde ve Anayasa’da hükümler vardır. Anayasa’nın 50. maddesine göre “kimse, yaşına, cinsiyetine ve gücüne uymayan işlerde çalıştırılmaz. Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar. Dinlenmek, çalışanların hakkıdır”¹⁰.

Anayasa’nın 56. maddesine göre ise “herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir” 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu iş kazaları ve meslek hastalıkları durumunda yapılacak yardım ve ödemelerin şartlarını düzenlemektedir¹⁰.

2.1.4 Yükümlülükler

2.1.4.1 İşverenin Yükümlülükleri

- İşveren, çalışanların işle ilgili sağlık ve güvenliğini sağlamakla yükümlü olup bu çerçevede;
  - Mesleki risklerin önlenmesi, eğitim ve bilgi verilmesi dâhil her türlü tedbirin alınması, organizasyonun yapılması, gerekli araç ve gereçlerin sağlanması, sağlık ve güvenlik tedbirlerinin değişen şartlara uygun hale getirilmesi ve mevcut durumun iyileştirilmesi için çalışmalar yapar.
  - İşyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyulup uyulmadığını izler, denetler ve uygunsuzlukların giderilmesini sağlar.
  - Risk değerlendirmesi yapar veya yaptırır.
  - Çalışana görev verirken, çalışanın sağlık ve güvenlik yönünden işe uygunluğunu göz önüne alır.
  - Yeterli bilgi ve talimat verilenler dışındaki çalışanların hayati ve özel tehlike bulunan yerlere girmemesi için gerekli tedbirleri alır.
- İşyeri dışındaki uzman kişi ve kuruluşlardan hizmet alınması, işverenin sorumluluklarını ortadan kaldırmaz.
- Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği alanındaki yükümlülükleri, işverenin sorumluluklarını etkilemez.
- İşveren, iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin maliyetini çalışanlara yansıtamaz ¹¹.

2.1.4.2 Çalışanların Yükümlülükleri

Çalışanlar, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili aldıkları eğitim ve işverenin bu konudaki talimatları doğrultusunda, kendilerinin ve hareketlerinden veya yaptıkları işten etkilenen diğer çalışanların sağlık ve güvenliklerini tehlikeye

düşürmemekle yükümlüdür ¹².

Çalışanların, işveren tarafından verilen eğitim ve talimatlar doğrultusunda yükümlülükleri şunlardır:

1. İşyerindeki makine, cihaz, araç, gereç, tehlikeli madde, taşıma ekipmanı ve diğer üretim araçlarını kurallara uygun şekilde kullanmak, bunların güvenlik donanımlarını doğru olarak kullanmak, keyfi olarak çıkarmamak ve değiştirmemek
2. Kendilerine sağlanan kişisel koruyucu donanımı doğru kullanmak ve korumak.
3. İşyerindeki makine, cihaz, araç, gereç, tesis ve binalarda sağlık ve güvenlik yönündenciddi ve yakın bir tehlike ile karşılaştıklarında ve koruma tedbirlerinde bir eksiklik gördüklerinde, işverene veya çalışan temsilcisine derhal haber vermek.
4. Teftiş yetkili makam tarafından işyerinde tespit edilen noksanlık ve mevzuata aykırılıkların giderilmesi konusunda, işveren ve çalışan temsilcisi ile iş birliği yapmak.
5. Kendi görev alanında, iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için işveren ve çalışan temsilcisi ile iş birliği yapmak ¹¹.

2.1.5 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve Getirdikleri

6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 20.06.2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu kanun 5 bölüm ve 39 madde'den oluşmaktadır. Kanunun amacı işyerlerinde Sağlık ve Güvenliğin sağlanması, mevcut sağlık ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesi amacıyla işveren ve çalışanların görev, yetki, sorumluluk, hak ve yükümlülüklerinin düzenlenmesidir.

Kanunun;

1. bölümünde Amaç, Kapsam ve Tanımlar yer almakta,
2. bölümü; İşverenler ile çalışanların Görev, Yetki, ve Yükümlülükleri şeklinde düzenlenmiş,
3. Bölümü; Konsey, Kurul ve Koordinasyon,
4. bölümü Teftiş, İnceleme, Araştırma, Müfettişin Yetki, Yükümlülük ve

Sorumluluğu şeklinde oluşturulmuş,

5. bölümü olan son bölüm ise Çeşitli ve Geçici Hükümler şeklinde düzenlenmiştir.

Kanunun uygulanmasına ilişkin gerekli yönetmeliklerin hazırlanmasına ait görev, Kanun'un 30. Maddesi tarafından Çalışan ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı' na verilmiştir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, ilgili kanunun 30. Maddesine dayalı olarak birçok yönetmelik yayınlamıştır.

Kanunun getirdiklerini ve temel noktalarını maddeler halinde aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür.

- İlk kez ayrı bir kanunda "İş Sağlığı ve Güvenliği" konusu ele alınmıştır.
- Sektör ayrımı gözetilmeden kamu sektörü de kanun kapsamına dahil edilmiştir.
- Çıraklar ve Stajyerler de dahil edilmek üzere tüm çalışanlar kanun kapsamına dahil edilmiştir.
- Çalışanların alacağı eğitimler farklı tehlike sınıflarına yönelik farklı saatler için düzenlenmiştir.
- Önleyici yaklaşım temel alınmıştır.
- İşyerleri farklı tehlike sınıflarına ayrılmıştır.
- İş Güvenliği Uzmanı, işyeri hekimi, diğer sağlık personeli tanımları kullanılmaya başlanmış ve bu uzman personellerin tüm işyerlerinde görev almaları sağlanmıştır.
- İşverenler, İş Sağlığı ve güvenliği çalışmalarını gerçekleştirmek için, ortak sağlık ve güvenlik birimlerinden (OSGB) hizmet alabilirler." Hükümü getirilmiştir.
- 10'dan az çalışanı olan işletmelerdeki kazaların fazla olmasından ve bu işletmelerde kültür oluşumunun sağlanması hedeflerinden dolayı devlet, bu işletmelerin iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili hizmetlerine ait giderlerini destekleyerek teşvik edecektir.
- İş kazalarını ve meslek hastalıklarını önleyebilmek için risk değerlendirilmesi yapılması uygun görülmüştür.

- Çalışanların işe giriş sağlık muayenelerinin düzenli olmasını sağlayarak belli aralıklarla sağlık gözetiminden geçirilmesi zorunlu hale getirilmiştir.
- İş kazaları ve meslek hastalıklarının kayıtlarının sürekli tutulması sağlanmış böylece kaza istatistiklerinin doğru olarak elde edilmesinin sağlanması da hedeflenmiştir.
- 50 ve daha fazla çalışanın bulunduğu, 6 aydan uzun süreli işler yapılan ve sanayiden sayılan tüm işyerlerinde, İş Sağlığı ve Güvenliği kurulunun oluşturulması öngörülmüştür.
- İşyerlerinde acil durum planları hazırlanacak böylelikle işyerlerinin sürekli olarak acil duruma hazırlıklı olması sağlanacaktır.
- İşveren, çalıştırdığı tüm çalışanlarını, çalışma hayatına dair hak ve sorumlulukları ile birlikte İş Sağlığı ve Güvenliği hakkında bilgilendirecektir.
- Çalışanların işyerlerindeki İş Sağlığı ve Güvenliği çalışmalarına aktif katılımı sağlanacaktır.
- Ciddi ve yakın tehlikeyle karşı karşıya kaldığı takdirde çalışan, kurula başvurarak tehlike giderilinceye kadar çalışmaktan kaçınma hakkını kullanabilecektir.
- Birden fazla işverenin olduğu yerlerde, İş Sağlığı ve Güvenliği konusunda koordinasyon sağlanacaktır.
- Hayati tehlike durumunda işyerlerinin tamamında veya bir bölümünde iş durdurulabilecektir.
- Kanunun bazı hükümleri aşamalı olarak hayata geçirilecek, böylece işletmelerin yeni durumlara uyumu kolaylaşacaktır.
- Büyük endüstriyel kaza riski taşıyan işyerleri, güvenlik raporu ve kaza önleme politika belgesi olmadan işe başlayamayacaktır.
- Çalışanların sürekli ve etkin olarak İş Sağlığı ve Güvenliği konularında eğitim alması sağlanacak ve eğitimlerde geçen süre çalışma süresinden sayılacaktır.

- Kanunun uygulanmasını kolaylaştırmak amacı ile idari yaptırım uygulanacaktır.

Yukarıda belirtildiği gibi 6331 sayılı kanun, işverene, çalışana ve devlete birçok sorumluluk yükleyerek iş kazaları ve meslek hastalıklarının ülkemizde nlenmesine yönelik önemli bir adım atmıştır.

2.2. İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemleri

Çalışma hayatına üretkenliği ve buna bağlı olarak işletmelerin karlıklarını etkileyen olaylara karşı önlem almak için öncelikle mevcut durum analizinin yapılarak risklerin tespit edildiği bu riskleri yok etmek için yasal yönetmelik mevzuat ve kanunlara entegre programların oluşturulduğu ve uygulandığı bütün çalışmaların belli bir sistematik içerisinde dökümante edildiği ve ilgilenenlere duyurulduğu yürütülmekte olan çalışmaların izlenip denetlendiği bir takım yönetim sistemleri uygulanmaktadır ki; bu sistemlere iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemleri denmektedir.

2.2.1 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemlerinin Tanımı ve nemi

İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemiyle alışanlar, İSG risklerinin belirlendiği ve önlemlerle asgari seviyeye indirildiği, mevzuata uyan, hedeflerin yönetim programları ile hayata geçirildiği, uygun İSG eğitimlerinin uygun kişilere verildiği, acil durumlara hazır, performansını izleyen, sonuçlarını iyileştirme faaliyetlerini başlatmak için kullanan, İSG faaliyetlerini denetleyen, yaptıklarını gözden geçiren ve dokümante eden bir kuruluşta İSG faaliyetlerine gereken önemi veren bir sistemin parçası olmaktadır ¹³.

Birçok işletme İSG performanslarını değerlendirmek için İSG gözden geçirmelerinden ve denetlemelerden geçmiştir. Bunların malesef tek başlarına hiçbir etkisi olmamış ve hiçbir işletmeye de güven vermemiştir.

İSG Yönetim Sistemlerinin sağladığı yararlar çok çeşitli olup, öncelikle iş kazası ve meslek hastalıkları sayısını azaltmaktadır. Başka bir taraftan ise başarılı yönetim sistemleri ile mevzuatın gerekleri yerine getirilmekte, işçilerin katılımı ile çalışanın iş yerine bağlılığı artmakta, işletmelerin itibarları artmakta, verimlilik artışı yaratılmakta, yeni ortaya çıkan koşullara en az maliyetle uyum sağlanmaktadır⁷.

İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemlerini standardize eden (ILO-OHS vb) kılavuzlarının iki temel amacı vardır;

- Ülkelere kendi millî iş güvenliği ve sağlığı yönetim sistemleri çerçevelerini kurmak için yardımda bulunmak,
- Kuruluşlara İş Sağlığı ve Güvenliği unsurlarını genel politika ve yönetim düzenlemeleri ile entegre etmelerine ilişkin olarak yol gösterici bilgileri vermektir⁹.

İş sağlığı ve güvenliği risk yönetimi aktiviteleri, bir organizasyona, operasyonları ile ilgili tehlikeleri iyi kavrama, iç ve dış durumlardaki değişikliklere çok etkin cevap verebilme kabiliyeti sağlar¹⁴.

Örneğin, ilk planda fark edilmeyen kaza ya da hastalık sonrası oluşan psikolojik ve sosyal problemler, yaşanan olumsuzlukların zamana bağlı sürdürülmesine ciddi etkenlerdir. Benzer olarak, kaza sırasında yaşanan teknik arıza ya da hasarlar vb. sonucu üretimi zamanında bitirememek, malı zamanında teslim edememek vb. farklı stres çeşitlerini, birinci planda yönetimi ve dolayısıyla

tüm çalışılan toplumu farklı bir konuma götürmesi, görünmeyen maliyetlerin sadece birkaçıdır⁷.

Çalışma hayatındaki organizasyonel faktörler, üretkenlik ve bunlara bağlı olarak işletmelerin kârlılık hedefleri her bir kaza ya da hastalık vakaları sonrası geri gittiği aşıkârdır. Yani, İSG'deki her bir yanlışlık, eksiklik, hata vb. şirketlerin nihai kârlılığını olumsuz etkilemektedir⁷.

Etkin bir İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetimi programı ve aktivitelerinin faydaları şu şekilde sıralanabilir:

- İş Sağlığı ve Güvenliği mevzuatına uyumu sağlar.
- Önceden görülemeyen olası kazaların telafisi ile yaşanacak maddi kayıpların önüne geçilmesi sağlanır.
- Organizasyona direkt faydalar sağlamak için yol göstericidir.
- Hastalık ve sakatlıkları azaltarak, çalışanların zarar görmemesini sağlar.
- Kaynakların etkin tahsisi ile katma değer ve maliyetlerde tasarruf sağlar
- Yönetimin karar verme kalitesini iyileştirerek, kaynakların verimli kullanımını sağlar.
- Azalan kaza ve yaralanmalar ile şirketin imajına katkıda bulunur.
- Tehlikelere maruz kalma ile ilgili yükselen bilinç ve anlayış ile kazalar azalır.
- Üretim ve denetimle ilgili etkin stratejik planlama yapılmasını sağlar.
- Şirketlere, operasyonları ile ilgili tehlikeleri iyi kavrama, iç ve dış durumlardaki değişikliklere etkin cevap verebilme kabiliyeti sağlar.
- İSG konusundaki tedbirsizlik yüzünden yaşanan kaza, yaralanma, hastalık, ölüm vb. sonrası şirketin kasasından çıkan yasal tazminatlar vb. düşecektir.
- Denetim sürecinin geliştirilmesi sonucu, zayıf ya da riske açık bölgelerin bilinmesini sağlar
- İş Sağlığı ve İş Güvenliği programlarının uygunluğu, verimliliği ve etkinliği anlamında olumlu ve teşvik edici sonuçlar elde edilir.
- İSG çalışmalarını diğer faaliyetlere entegre ederek kaynakların korunmasını sağlar.

- Yönetimin taahhüdünün sağlandığını gösterir.
- Motivasyon ve katılımı artırır.
- Ulusal yasa ve dünya standartlarına uyum süresini ve maliyetini azaltır.
- Paydaşların istek ve beklentilerini karşılayarak rekabet gücünü artırır.
- İSG kültürü, İSG bilinci ve İSG faaliyetlerinin bilinçli gelişimi ve yayılmasını sağlar.
- Zararla sonuçlanabilecek olası tehlikelerin önceden tespiti ve gerekli önlemlerin alınmasını sağlar.
- Çalışanların iş yerinin olumsuz etkilerinden korunması, rahat ve güvenli bir ortamda çalışmasını sağlar.
- İş kazaları ve meslek hastalıkları sebebiyle oluşabilecek iş gücü ve iş günü kayıplarının en aza indirilmesi, dolayısıyla iş veriminde artışın sağlanmasıyla üretimin (ürün ve/veya hizmet) korunmasını sağlar.
- Çalışanların memnuniyetindeki artış, müşteri memnuniyeti ve üretim maliyetlerinin azalma sağlar.
- Çalışma ortamlarında alınan tedbirlerle, işletmeyi tehlikeye sokabilecek yangın, patlama, makine arızaları ve devre dışı kalmaların ortadan kaldırılması ve işletme güvenliğini tesis eder.
- Resmî makamlar önünde, organizasyonun iş güvenliğine karşı duyarlı olduğu izlenimi ve yasal ceza riskinin azalmasını sağlar. İşletmelerde karşılaşılan en önemli insan kaynakları sorunlarından biri, çalışanların emniyetli ve sağlıklı bir çalışma ortamına sahip olmamalarıdır⁷.

İş Sağlığı ve Güvenliği yönetimi, yalnızca üst yönetimin sorumluluğunda olmayıp, müdürlerin her birini veya firma danışmanlarını veya İş Sağlığı ve Güvenliği uzmanları ile tüm çalışanları işin içine dahil eder. Etkin bir “İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Yönetim Kültürü” için herkesin buna gerçekten inanması gerekir. İş emniyeti önceliği hakkında yönetimden gelen istikrar sinyalleri, tehlikelerin ve risklerin kontrol edilmesi ve tanınması için önemlidir⁷.

Uygun bir “İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü”nü başarmak için, bir organizasyonun risklere karşı sahip olacağı genel davranış biçiminin büyük önemi vardır.

Şunu anlamamız gerektir ki, İş Sağlığı ve Güvenliği kültürü insan algısına dayanır. Dolayısıyla İSG konusunda sistematik yaklaşımı prensip edinmiş İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemlerinin önceliği, özellikle çalışanların (işçisinden, genel müdürüne, yönetim kurulu başkanına kadar, topyekûn) İSG konusundaki algısını düzeltmek olmalıdır ki böylece işletmeler İSG'nin önemi konusunda bilinçlenerek öncelik vereceklerdir.

2.2.2. İSG Yönetim Sistemlerinin Tarihi, Gelişimi ve Katkıları

İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Standartları, kuruluşlara ekonomik ve İş Sağlığı ve Güvenliğine yönelik amaçlarına ulaşabilmeleri konusunda ön ayak olmak için, diğer yönetim gerekleriyle bütünleştirilmiş olan etkin bir İSG yönetim sisteminin başlıca unsurlarını sağlama niyetiyle kurgulanmıştır ¹⁵.

İş yerleri çalışmalarını güvenli bir şekilde yaptıklarını ve iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarını ile İş Güvenliği Yönetim Sistemleri uygulamalarını en iyi şekilde tatbik ettiklerini topluma gösterebilecekleri bir araç olmak üzere bir sertifikasyon şekli talep etmişlerdir. Böylece işletmeler, iş sağlığı ve güvenliği adına yaptığı çalışmalarını tetkik edilebilecek ve belgelendirilebileceklerdir. Bu boşluğu doldurmak üzere çeşitli organizasyonlar kendi standartlarını geliştirerek yayımlamışlardır ¹⁶.

Günümüzde, İş Sağlığı ve İş Güvenliği bir yönetim sistemi olarak ele alınmaktadır. Bu kapsamda, İSG kuruluşu genel yönetim sisteminin bir parçası olmalıdır. Bu konuyla ilgili, dünyada uygulanan en yaygın standart OHSAS 18000 serisidir. OHSAS 18001, bir dizi AB ülkesinde standart İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi hâline gelmiştir.

İşletmelerinden beklenen gelişmeler sürekli artış göstermekte olup, artık sadece iyi mal veya hizmeti ucuza sunmak ve ISO 9000 Kalite Yönetim

Sistemi ile sunulan bu ürünü güvence altına almak yeterli gelmemektedir. ¹⁷

İş Sağlığı ve İş Güvenliği Değerlendirme Serisi (OHSAS) 18001 standardı ve buna ait OHSAS 18002 kılavuzu; müşterilerin kuruluşlardan kabul edilebilir, denetlenebilir ve belgelendirilebilir bir iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemi talep etmeleri sonucunda ortaya çıkmıştır. Hem üretim hem de günümüzde daha da önem kazanan hizmet sektöründe, işi çalışanlar için sağlıklı ve güvenli hale getirmek kanunlarca zorunlu hale gelmiştir. OHSAS 18001, bu zorunluluğu yerine getirmeye yardımcı olacak yeni, tetkik edilebilir ve uluslararası tanınan bir tetkik serisidir.

OHSAS 18001, öncelikle ağır ve tehlikeli işyerleri için BSI tarafından geliştirilen, tüm dünyada kabul görmüş ve risk analizine dayalı bir yönetim sistemidir. OHSAS 18001 Şartnamesi, iş kazası ve meslek hastalıklarını en aza indirmek; işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili yasal yükümlükleri yerine getirmek isteyen işyerleri için karşılanması gereken şartları içerir. Bu yönetim sistemi, zararlar sonuçlanabilecek olası tehlikelerin önceden tespit edilerek bu riskleri minimize etmek ve bertaraf edilmesi ile ilgili gerekli önlemlerin alınmasını hedeflemektedir. Bu standart ve ona eşlik eden OHSAS 18002, 'OHSAS 18001'in uygulanması için rehberler, müşterilerin yönetim sistemlerinin tanımlanabilir iş sağlığı ve iş güvenliği yönetim sistemi standardı ile tetkik edilebilmesine ve belgelendirilebilmesine olan acil müşteri ihtiyaçlarının karşılanması için geliştirilmiştir. Bu standart, ürün ve hizmet güvenliğinden çok iş sağlığı ve güvenliğini işaret etmeye odaklanmıştır.

“Sıfır Kaza” ve “Önlemek ödemekten daha ucuz ve insancıldır” sloganları, OHSAS 18001 İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Yönetim Sisteminin Kamu-İş; C:8, S: 3/2005 uygulanması için gerekli olan işçi sağlığı ve iş güvenliği risklerinin değerlendirilmesiyle önlemlerinin alınması konusunda insanlara bilinç kazandırma amaçlarını taşımaktadır.¹⁷

Ülkemizde İş Sağlığı ve İş Güvenliği faaliyetleri kişisel koruyucuların

kullanımını çağrıştırmakta ve geleneksel olarak ayrıca yapılması gereken iş olarak algılanmaktadır. İSİG Yönetim Sistemiyle, çalışanlar, yönetenler ve denetleyenlerin rol ve sorumlulukları açık hale getirilerek çalışanların katılımı sağlanacaktır. Çalışanlar, İSİG risklerinin belirlendiği ve önlemlerle minimum seviyeye indirildiği, yasalara uyan, hedeflerin yönetim programları ile hayata geçirildiği, uygun İSİG eğitimlerinin uygun kişilere verildiği, acil durumlara hazır, performansını izleyen, izleme sonuçlarını iyileştirme faaliyetlerini başlatmak için kullanan, faaliyetlerini denetleyen, yaptıklarını gözden geçiren ve dokümente eden bir kuruluştaki İSİG faaliyetlerine gereken önemi veren bir sistemin parçası olacaklardır. Bu sistemi geliştirmek için aşağıdaki sistem geliştirme gereklerine ihtiyaç duyulmaktadır.

1. Politika Belirleme,

- . Risk Analizi ve Sistem Kontrolü,
- . Eğitim ve Bilinçlendirme,
- . Model Seçimi, Geliştirilmesi ve Kontrolü,
- . Dokümantasyon,
- . İç Denetimler,

2. Risk Analizi (Hukuki ve Teknik),

3. Yatırım Gereklerinin Tespiti (Kişisel Koruyucu Ekipman Tipleri, Yangın Sistemleri vs.)

4. Eğitim Programları, Tipi, İçeriği ve Frekanslarının Belirlenmesi ¹⁷

İyi bir İSG yönetim sistemi birbirleriyle bağlantılı ve iç içe geçmiş aşağıdaki parametrelerden oluşmaktadır:

Politika ve taahhüt: Kuruluşun üst yönetimitarafından hazırlanan ve İSG alanındaki hedeflerini, karar ve iradesini ortaya koyan politika mevcudiyeti,

Planlama: Her kademe, seviye ve çalışan için, tehlike tanımlaması, risk değerlendirmesi ve risk denetimi, yasal ve kuruluş için gerekli diğer şartları nasıl

karşılacağıını gösterir takip planı, her birim için, hedefleri ve bu hedeflere ulaşmak için yönetim programları.

Uygulama: Belirlenen politika ve hedeflere ulaşmak için kuruluşlardaki yapı, yetki ve sorumlulukların tanımlanması, aynı amaca ulaşmak için gerekli eğitim, farkındalık ve yeterliliklerin tamamlanması, çalışanların danışma, katılım ve iletişim metodolojilerinin belirlenmesi, sistem dokümantasyonu ve veri kontrol sistemlerinin belirlenmesi, işlem/işletme kontrolü ve acil durum hazırlıklarının net bir şekilde ortaya konulmuş olması,

Ölçme ve değerlendirme: Performans ölçümü, kazaların araştırılması, mevcut/potansiyel uygunsuzluklara alınacak önlemler, kayıtların uygun tutulması, tetkikler,

Gözleme ve gözden geçirme: Yönetimin belli periyotlarda tüm İSG sistemini gözden geçirmesi ve gerekli iyileşmeler için kaynak ve destek sağlaması.

İSG yönetim sistemi uygulamalardaki zorlukların başlıca nedenleri bakıldığında;

- Yönetim desteğinin yeterince alınamaması,
- Kaynakların temin edilememesi,
- Üretim baskısı,
- Taşeron/alt işveren proseslerinin tam olarak netleşmemesi,
- Maden işletmelerinde çalışan elemanların niteliklerinin çoğu zaman istenilen seviyede olmaması,
- Sınırlı insan kaynağı nedeniyle roller ve sorumlulukların net bir şekilde tanımlanamaması,
- Çalışan eğitim ve bilinç seviyelerinin yükseltilmemesi için yeterince bütçe ayrılamaması/ayrılmaması ve iyi planlamanın yapılamaması
- Dokümantasyonun ve doküman kontrolünün istenilen düzeyde yapılmaması/yapılamaması

- Kurumsal işletmelerde çalışanın görüşünün alınması/geri bildirim nispeten yapılırken, küçük ve orta ölçek işletmelerde bu prosesin istenilen seviyede yapılmaması veya yapılamaması,
- Çalışanların iş güvenliği kuralları ve uygulamalarına direnmeleri
- Kullanılan KKD'ler hakkında bilgi sahibi olmamak ve doğru ekipman seçimi ve kullanımının yapılmaması veya yapılamaması, gibi durumlar karşımıza ana etmen olarak çıkmaktadır.

2.2.3. (British Standardization Institute , BSI) BS 8800

İş Sağlığı ve Güvenliği ile ilgili ilk standart, dünyanın ilk ulusal standardizasyon kurumu olduğunu iddia eden ve 1901 yılında kurulan İngiliz Standart Kurumu (BSI) tarafından BS 8800 olarak 1996 yılında yayımlanmıştır. Kılavuz niteliği taşıyan ilk İş Sağlığı ve Güvenliği standardı olan "BS 8800 Mesleki (İş) Sağlık ve Güvenlik Yönetim Sistem Rehberi" İngiliz Standartlar Enstitüsü (British Standardization Ins., BSI) tarafından hazırlanmıştır ⁷.

Bu Standart, iş sağlığı ve güvenliği yönetiminin, işletme yönetimiyle bütünleşmesi gerektiği ve genel yönetimin ayrılmaz bir yapı taşı olduğu gerçeği düşünülerek hazırlanmıştır. BS 8800 rehberlik edecek önerileri içermektedir ⁷.

Fakat BS 8800 standardının belgelendirme amacıyla kullanımı tavsiye edilmemektedir. Şöyledir ki BS 8800, İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemine yönelik şartları içermeyen ancak, bazı kılavuz bilgiler ve tavsiyeleri içeren bir standart olarak hazırlanmıştır. Kurumların belgelendirmesine yönelik bir temel teşkil etmemektedir ⁸.

Bu standart, BS EN ISO 14000 / BS 7750 "Çevre Yönetimi" ve BS EN İŞO 9000 "Kalite Yönetimi", HS(G)65 "Başarılı Sağlık ve Güvenlik Yönetimi" standartlarındaki yönetim sistemleri ile aynı prensipleri paylaşmaktadır. Bunu sağlamak üzere, BS 8800, iş sağlığı ve güvenliği yönetimini geliştirmekle beraber;

diğer yönetim sistemleri ile bağlantıları kurmaktadır.

BS 8800 standardının yayımlanmasından sonra sık sık İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi konusunda uluslararası bir standart yayınlanmasına yönelik talepler gündeme gelmiştir. Bunun üzerine BSI öncülüğünde uluslararası kabul edilebilecek bir İş Sağlık ve Güvenliği Standardı hazırlanmasına yönelik bir komisyon toplanması kararlaştırılmıştır⁷.

Bu standart çok sayıda kuruluşun katılımı ile İngiliz Standart Enstitüsü bünyesinde oluşturulan HS-1 Teknik Komitesi tarafından ISO 9000 Kalite Yönetim Standartları, ISO 14000 Çevre Yönetimi Standartları vb. dikkate alınarak hazırlanmış, Nisan 1999'da İrlanda Ulusal Standartları Teşkilatı, İngiliz Standartlar Teşkilatı vb. birçok kuruluşun katılımı ile OHSAS 18001 Standardı yayımlanmıştır.

OHSAS 18001 hazırlanırken; BS 8800 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi Kılavuzu ile SGS, BCQI NSAI, BSI, UNE vb. birçok kuruluş tarafından yayınlanan "İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi Kılavuzları" dikkate alınmıştır.

OHSAS 18001'in hemen akabinde, Kasım 1999'da ise OHSAS 18002 (İşletmelerde OHSAS 18001'in nasıl uygulanacağını anlatan destek dokümandır) yayımlanmıştır.

2.2.4 Occupational Health and Safety Assesment Series, OHSAS

2.2.4.1 OHSAS 18001'in Tarihçesi

Kılavuz niteliğindeki ilk sağlık ve güvenlik standardı olan "BS 8800 Mesleki Sağlık ve Güvenlik Yönetim Sistem Rehberi" 1996'da BSI tarafından yayımlanmıştır. Kılavuz niteliği taşıyan bu ilk standart kurumların belgelendirilmesine yönelik bir temel teşkil etmemekteydi. Takip eden tarihlerde

başka belgelendirme kuruluşları da bu konuda standartlar yayımlamışlardır. Ancak yayımlanan bu standartlar BS 8800'u temel almalarına rağmen birbirlerinden içerik ve uygulama bakımından farklılıklar göstermekteydi. Bunun üzerine İngiltere'de BSI öncülüğünde uluslararası kabul edilebilecek bir sağlık ve güvenlik standardı hazırlanmasına yönelik bir komisyon Kamu-İş; C:8, S: 3/2005 toplanması kararlaştırılmış ve bu komisyonun çalışmaları sonucunda 1999 yılında OHSAS 18001 standardı oluşturulmuştur. Hazırlanan bu standart, 2001 yılında TSE (Türk Standartları Enstitüsü) tarafından kabul edilerek TS-18001 olarak yayımlanmıştır. ¹⁵

OHSAS Serisi (OHS Assessment Series), OHSAS 18001-1999 İş Sağlığı ve İş Güvenliği Yönetim Sistemi (Occupational Health & Safety Assessment Series - OHSAS) ile OHSAS 18002- 2000 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi Uygulama Kılavuzu (Occupational Health and Safety Management Systems - Guidelines for the Implementation of OHSAS 18001)'ndan oluşur ⁷.

Tüm dünyada kabul görmüş ve risk değerlendirmesine dayalı bir yönetim sistemi olan OHSAS 18001, organizasyonların iş sağlığı ve güvenliği risklerini kontrol etmek ve performanslarını geliştirmek amacıyla İngiliz Standartları Enstitüsü - BSI (British Standards Institution) tarafından geliştirilmiştir. Özellikle iş sağlığı ve güvenliğinin önem arz ettiği iş yerleri için geliştirilen bir yönetim sistemidir.

2.2.4.2 OHSAS 18001-18002-45001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi

OHSAS 18001 (*Occupational Health and Safety Assessment Series- İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi*), işyerinde meydana gelebilecek olası bir iş kazası riskini en aza indirmek ve iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yasal yükümlülüklerin yerine getirilmesiyle asgari şartları ortaya koymak için geliştirilmiş bir sistemdir. OHSAS 18001, kuruluşun kendi risklerini kontrol etmesi ve performansını iyileştirmesini sağlamak amacıyla sağlık ve güvenlik yönetim sistemlerine ilişkin koşulları tanımlayan uluslararası bir standarttır ¹⁶.

OHSAS 18001 her türde iş sektör ve faaliyetleri gösteren tüm organizasyonlara uygulanabilen, iş sağlığı ve güvenliği faaliyetlerinin kuruluşlarının genel stratejileri ile uyumlu olarak sistematik bir şekilde ele alınıp sürekli iyileştirme yaklaşımı çerçevesinde çözümlenmesi için kullanılan etkin bir araçtır ¹⁶.

OHSAS 18001'in belgelendirilmesi, kuruluşun olağan faaliyetlerinden ve olağanüstü durumlardan kaynaklanması amacını taşımaktadır. OHSAS 18001; kuruluşların, İş Sağlığı ve Güvenliği Politikasına uymakta olduğunu kanıtlamak amacıyla sürekli gelişimine odaklanmaktadır¹⁷.

Günümüzde İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) firmaların dikkatini çekmeye başlayan, önemli konular arasında yer almaktadır. Firmaların başarıyı yakalamalarında en önemli rolü üstlenen iç müşterilerini (çalışanlarını), yapılan işin gereği tehlikelerden korumak, onların rahat ve güven içinde çalışmalarını sağlayarak verim artışı sağlamak mümkün olabilmektedir. İSG ile ilgili olarak OHSAS 18001 standardı geçerliliğini sürdürmektedir. Bununla birlikte OHSAS 18001 standardı sadece firmaların iç müşterilerini değil, firmayı ziyarete gelen müşterilerini, taşeronlarını ve ziyaretçilerinde içeren geniş kapsamlı bir uygulamadır ³.

OHSAS 18001 Yönetim Sistemi; kuruluşun işi ile ilgili olarak OHSAS riskleri ile ilişkili yönetimi başlatan yönetim sistemi; bu kuruluş yapısını, planlanan faaliyetleri, sorumlulukları, pratikleri, prosedürleri, prosesleri ve kuruluşun OHSAS politikasının geliştirilmesi, uygulanması ve sürdürülmesi ile ilgili kaynakları kapsar ¹⁷.

Kullanıcıların faydalanması için bu standardın ikinci baskısı ilk baskının açıklanması üzerine odaklanmış olup ISO 9001, ISO 14001, ILO- OSH ve diğer İSG yönetim sistemi standartlarının ve yayınlarının hükümlerini gereği gibi dikkate alarak bu standartların birbiri ile uyumluluğunun artırılması amaçlanmıştır.

OHSAS'ın kısaca prensipleri:

- İş sağlığı ve güvenliği prensiplerine uygunluğunun sağlanmasını garantiye alması amacını güder,
- İş Sağlığı ve Güvenliği risklerinin en etkin yolu, insanları değiştirmektense, güvenli bir çalışma yeri sağlamaktır.
- Risk yönetimi süreci, İşçi Sağlığı ve Güvenliği risklerinin tahmin edilemez doğasına proaktif bir yolla muamele etmek için bir teknik sağlar.
- Hastalık ve sakatlıkla sonuçlanan enerji ve diğer stres çeşitleri, çalışılan işteki ve bütünüyle toplumdaki kişi ve organizasyonlara büyük maliyetler yaratır.
- Yazılı doküman esasına dayalı uygulandığında işletmenin sağlık ve güvenliği ile ilgili prensipler aksatılmadan işlenir,
- Yoğunluklu olarak ağır sanayi, kimya sektörleri başta olmak üzere, metal işlemleri ve inşaat sektöründe kullanılmaktadır.

OHSAS 18001, İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemlerine yapısal bir yaklaşım getirilmesi hususunda dünya çapında en yaygın standart olarak kabul edilmektedir.

OHSAS 18001, BS 8800 temel alınarak kendisinden önce geliştirilen bütün standartların yavaş yavaş yerini almaktadır. Aynı zamanda OHSAS 18001 de, resmî olarak sertifikasyon kuruluşlarınca sertifikalandırılabilen bir standart hâline gelmektedir ¹¹

Hazırlanan bu standart, 2001 yılında TSE tarafından kabul edilerek yayımlanmıştır: “TS (OHSAS) 18001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi” İş Sağlığı ve Güvenliği Belgesi Yönetim Sistemi, İngilizcedeki orjinal ismi olan “Occupational Health and Safety Management System” cümlesindeki bazı kelime başı harflerin alınması suretiyle OHSAS olarak kısaltılmasından oluşmuştur. Yani, OHSAS 18001 Standardı, Türk Standartlar Enstitüsü Genel Sekreterliği'ne bağlı Akreditasyon ve Belgelendirme Özel Daimi Komitesi tarafından hazırlanmış ve TSE Tetkik Kurulu'nun 9 Nisan 2001 tarihli toplantısında Türk Standardı olarak kabul edilerek TS 18001/Nisan 2001 “İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemleri – Şartlar” olarak yayımlanmıştır ⁷.

Şekil 1: TSE İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi Belgesi

OHSAS 18001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sisteminin gelişimi şöyle özetlenebilir:

- 1996'da BS 8800 Mesleki Sağlık ve Güvenlik Yönetim Sistemi Rehberi olarak yayımlandı,
- 1997'de NPR 5001 Teknik Not (Technical Report) olarak güncellendi,
- 1999'da BS tarafından (İngiltere'de) 2001'de OHSAS 18001 olarak yayımlandı.
- 2004'te OHSAS 18001:2004 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi Standardı yayımlandı.
- 2007'de OHSAS 18001:2007 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi Standardı yayımlandı.

OHSAS 18001, evrensel bir standarttır ve evrensel standart olmasından dolayı dünyanın hiçbir yerinde hiçbir iş yerinde ayırım yapılmaksızın İSG'yi denetleyebilmektedir. Ayrıca bu sistem riski kaynağında yok etmeyi güder.

OHSAS 18001 Yönetim Sistemiyle kuruluşta bulunan yönetici, çalışan, denetçi gibi herkesin üstlendiği görevleri açık hale getirerek çalışanların katılımı sağlanır. Ancak ve ancak yönetimin her zaman değişime açık olması gerekmektedir.

Sistemin oluşmasında herkesin üstlendiği görevler belirlenerek bu taşeron, çalışan gibi herkesin bu sistem hakkında bilgilendirilmesi ve kavranması gerektiğinin önemi vurgulanmalıdır.

ISO standardı olmayan ve akreditasyonuda olmayan OHSAS 18001 2007 İş Sağlığı Güvenliği yönetim Sistemi Standardını bünyesine katarak ISO 45001 2016 İş Sağlığı Güvenliği Yönetim Sistemi standardına dönüştürüyor. OHSAS 18001 Revizyonu ISO 45001 olarak dönüşürken ISO 9001 2015 ve ISO 14001 2015 standartları ilede uyumlu olacak şekilde revize ediliyor. ISO 45001 standardı ISO 9001 2015 ve ISO 14001 2015 standartlarında olduğu gibi High Level Structure denilen üst düzey yapı metni şeklinde yapılmakta olduğu için standardın bütün maddeleri ve sıralaması değişmektedir. ISO 45001 2016 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi Standardının High Level Structure şeklinde yapılmasının amacı bütün ISO yönetim sistemlerine entegrasyonu kolaylaştırma hedefi yatmakta olup; ISO 45001:2016 Standart Maddeleri, Kapsam, atıf yapılan standartlar, terimler tarifler, organizasyon yapısı, liderlik, planlama, destek, operasyon, performans değerlendirme, iyileştirme olarak sıralanmıştır.

OHSAS 18001 İş Sağlığı ve Güvenliği Belgesi Yönetim Sistemi'nin uygulanması firmalara birçok yararlar sağlamaktadır bu şirket içindeki İSG performansını arttırarak zararın en aza indirgenmesi sağlar hem de kuruluş içindeki bütünlüğü koruyarak paydaşların istek ve beklentilerini karşılayarak rekabeti arttırır.

2.2.4.3 OHSAS Yönetim Sisteminin Kapsamı

Bu standart, bir kuruluşun iş sağlığı ve güvenliği (İSG) risklerini kontrol etmesini ve performansını iyileştirmesini sağlamak için, İSG yönetim sistemi şartlarını kapsar. Bu standart, İSG performans kriterlerinin durumunu belirtmediği gibi bir yönetim sisteminin tasarımı için ayrıntılı şartları da kapsamaz. Bu standart aşağıdakileri gerçekleştirmeyi amaçlayan her kuruluşta uygulanabilir²².

- a) Kuruluşun faaliyetleri ile ilgili olarak, İSG risklerine maruz kalabilecek çalışanlar ve ilgili diğer taraflar için riskleri yok etmek veya en aza indirmek üzere bir İSG yönetim sistemi oluşturmak,
- b) Bir İSG yönetim sistemi kurmak, uygulamak ve sürekli iyileştirmek,
- c) Kuruluşun beyan ettiği İSG politikasına uygunluk konusunda kendine güvence sağlamak,
- d) Aşağıdakileri uygulamak suretiyle bu İSG standardına uygunluğu

göstermek:

- 1) Kendi durumunu değerlendirmek ve kendisi tarafından beyanda bulunmak,
- 2) Müşteriler gibi kuruluş üzerinde ilgisi olan taraflardan uygunluğunun teyidini istemek,
- 3) Kuruluş dışındaki bir taraftan kendi beyanının uygunluğunun teyidini istemek,
- 4) Kuruluşun İSG yönetim sisteminin bir dış kuruluş tarafından belgelendirilmesini tescilini istemek.

Bu standardın bütün şartlarının, herhangi bir İSG yönetim sistemine dâhil edilmesi amaçlanmıştır. Uygulamanın kapsamı, kuruluşun İSG politikası, faaliyetlerin yapısı ile çalışmaların riskleri ve karmaşıklığı gibi faktörlere bağlı olacaktır. Bu standart ile iş sağlığı ve güvenliğinin ele alınması amaçlanmış olup çalışanların refah/sağlık programları, ürün güvenliği ve mülkiyet hasarı veya çevre etkisi gibi diğer sağlık ve güvenlik alanlarının ele alınması amaçlanmamıştır²² .

2.2.4.4 Amacı ve Yararları

İş sağlığı ve güvenliğinin genel amaçlarını sıralarsak;

- Sağlık ve güvenlik önlemleri ile çalışanları korumak
- Verim artışı ve kalite üstünlüğü ile üretim güvenliğini sağlamak.
- Risk değerlendirme, yangından korunma vb acil durum tedbirleriyle işletme güvenliğini sağlamaktır¹⁷.

OHSAS 18001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi, kuruluşların ürün ve hizmetlerinin güvenliğinden çok, çalışan sağlığı ve iş güvenliğine yöneliktir. Bu amaçla sistemin amacı ve yararları aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- Ölüme, hastalığa, yaralanmaya, hasara ve diğer kayıplara sebebiyet veren istenmeyen olayların büyük ölçüde engellenmesi,
- Kazalar minimum seviyeye indirilerek, üretimde zaman kaybı

azalması ve verimliliğin artması,

- Tehlike ve risk yönetimi için dinamik ve nitel bir mekanizma sağlanması,
- Acil durumlara (deprem, yangın, sel vb. gibi) ve kazalara karşı eylem planlarının hazırlanması,
- Toplumda iş güvenliği bilincinin oluşması,
- İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili ulusal ve uluslararası şartlara ve yasalara uyum sağlanması,
- Yasalara uygun, hedeflerin yönetim programları ile hayata geçilebileceği bir sistem kurulması,
- İş gücü ve diğer kaynakların korunması,
- Potansiyel kaynak veya durumların tespit ve tarif edilerek, kuruluşun sağlık ve güvenlik risklerinin kontrol altında tutulması,
- Olası kaza ve olaylardan doğabilecek tazminat vb. maliyetlerin azaltılması,
- İş yerlerinin kalitesinin, işçi moralitesinin ve kuruluş değerlerine bağlılığın iyileştirilmesi,
- Kuruluşun saygınlığının artmasıyla rekabette avantaj sağlanması,
- Müşterilerin güven ve sadakatin kazandırılması.

Başka bir ifadeyle İSG Yönetim Sisteminin yararları aşağıda belirtildiği gibi tanımlanmıştır:

- Çalışanlara ve topluma riskin minimuma indirilmesi
- Çalışanların eğitim ve bilinçlendirilmesi
- Yasal ve diğer yükümlülüklerin sistemli takibi
- Çalışan performansını artırılması
- Ekonomik kayıpların önlenmesi
- Pazarda güvenlik imajının sağlanmasını sağlar ¹⁷.

OHSAS 18001, İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemleri için bir değerlendirme şartnamesidir. Şirketlerin sağlık ve güvenlik yükümlülüklerini etkin bir şekilde yerine getirme ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde geliştirilmiştir.²³

OHSAS 18002 ye geldiğimizde ise, OHSAS 18001'in uygulamasına ilişkin kılavuzluk bilgilerini (Occupational Health and Safety Management Systems - Guidelines for the Implementation of OHSAS 18001) vermektedir. Bu standartlar ILO-OHS kılavuzlarının üçüncü kısmı, yani "Kuruluşlarda İş Güvenliği ve Sağlığı Yönetim Sistemleri " ile uyumludur.

OHSAS 18001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemleri standardının asıl amacı önleyici, yani proaktif olmasıdır²³.

Önleyici sistem yaklaşımında, hatalar ortaya çıkmadan önlemeye çalışıldığından iş sağlığı ve güvenliği yönetim sisteminde gelişme ve iyileşme sağlanmakta ve böylece maruz kalınabilecek riskler de azaltılabilmektedir. Zaten asıl amaç riski kaynağında yok etmek olduğunu unutmamak gerekir¹⁷.

OHSAS 18001'in değerini ifade etmek amacıyla BSI, şartnamenin gerekliliğini açıklayan ve uygulama ve belgelendirme sürecine doğru nasıl çalışılması gerektiğini gösteren OHSAS 18002'yi yayımlamıştır. İki şartnamenin entegre edilmiş bir şekilde kullanılması uygulamada kolaylık sağlamanın yanı sıra, işin sağlık ve güvenliği etkileyen unsurları tanımlanarak ilgili kanunlara uygunluk elde edilmesini sağlar. Ayrıca iyileşme için amaçlar ve bu amaçlara ulaşmak için bir yönetim programını, sürekli iyileşme için düzenli gözden geçirmelerle birlikte, üretir¹⁸.

OHSAS 18001'le beraber yeni yaklaşımlar şunlardır;

- Risk Değerlendirmesi
- Koruma ve önleme yaklaşımı bilgilendirme ve eğitim
- Kontrol ve denetim

- Çalışanların katılımı
- Çalışanların sorumluluk alması
- Kayıt ve istatistik tutma
- Uzman katkısının sağlanması
- Malzeme ve ekipmanın kontrolü
- İSİG'ye sistematik yaklaşım¹⁸.

Eski uygulamayla yeni yaklaşımlar Tablo 1'de kıyaslanmıştır¹⁹.

Tablo 1: Eski ve Yeni İSG Anlayışının Karşılaştırılması

	ESKİ UYGULAMA	YENİ ANLAYIŞ
	TESBİT BAZLI REAKTİF	RİSK BAZLI PROAKTİF
	SINIRLI NOKTADA ÇALIŞAN KATILIMI	HER KONUDA GENİŞ ÇAPLI ÇALIŞAN KATILIMI
	SERTİFİKASIZ UZMAN VE YETERSİZ KATKI	SERTİFİKASYON VE GENİŞ UZMAN DESTEĞİ KULLANIMI
	SINIRLI BİLGİLENDİRME	HABERDAR ETME VE DİĞER KİŞİLERİ
	YETERSİZ EĞİTİM	PROGRAMLI - NİTELİKLİ EĞİTİM VE BELGELEME
	SADECE KORUMA ANLAYIŞI	ÖNLEME VE KORUMAYA DAYALI ANLAYIŞ

2.2.4.5 Yönetim Sistemi Yapısı

OHSAS 18001 İSG standardı maddeleri şöyledir:[TS 18001]

1. Kapsam
2. Atıf Yapılan Standartlar ve/veya Dokümanlar
3. Terimler ve Tarifler

- 3.1 Kaza
- 3.2. Tetkik
- 3.3 Sürekli iyileştirme
- 3.4 Tehlike
- 3.5 Tehlike tanımlaması
- 3.6 Olay
- 3.7 İlgili taraflarUygunsuzluk
- 3.8 Hedefler
- 3.9 İş sağlığı ve güvenliği
- 3.10 İSG yönetim sistemi
- 3.11 Kuruluş
- 3.12 Performans
- 3.13 Risk
- 3.14 Risk Değerlendirmesi
- 3.15 Güvenlik
- 3.16 Katlanılabilir risk
- 4. İSG Yönetim Sistemi Unsurları
- 4.1 Genel şart
- 4.2 İSG Politikası
- 4.3 Planlama
- 4.3.1 Tehlike tanımlaması, risk değerlendirme ve risk kontrolü için
planlama
- 4.3.2 Yasal ve diğer şartlar
- 4.3.3 Hedefler
- 4.3.4 İSG yönetim programları
- 4.4 Uygulama ve İşletme
- 4.4.1 Yapı ve sorumluluk

- 4.4.2 Eğitim, bilinç ve yeterlilik
- 4.4.3 Danışma ve iletişim
- 4.4.4 Dokümantasyon
- 4.4.5 Doküman ve veri kontrolü
- 4.4.6 İşletme kontrolü
- 4.4.7 Acil durum hazırlığı ve bu hallerde yapılması gerekenler
- 4.5 Kontrol ve Düzeltici Faaliyet
  - 4.5.1 Performans ölçümü ve izleme
  - 4.5.2 Kazalar, olaylar, uygunsuzluklar, düzeltici ve önleyici faaliyetler
  - 4.5.3 Kayıtlar ve kayıtların yönetimi
  - 4.5.4 Tetkik
- 4.6 Yönetimin Gözden Geçirmesi ³

2.2.4.6 Kavramlar

Kaza: Ölüme, hastalığa, yaralanmaya, hasara veya diğer kayıplara sebebiyet veren istenmeyen olay.

Olay : Kazaya yol açan ya da açma potansiyeli olan olay.

Ramak Kala : Sağlığı bozmayan, hasar veya herhangi bir kayba sebebiyet vermeyen olay.

Tehlike: Ölüm, hastalık, yaralanma, sağlığın bozulması, eşyaya zarar verme, işyerine zarar verme şeklinde zarara yol açan potansiyel kaynak veya durum.

Tehlike Belirleme: Tehlikenin bulunduğu ve özelliklerinin tanımlandığı proses. Risk: Tehlikeli bir olayın meydana gelme olasılığı ile sonuçların bileşimi.

Katlanılabilir Risk: Kuruluşun, yasal zorunluluklara ve kendi İSG politikasına göre, tahammül edebileceği düzeye indirilmiş risk.

Güvenlik: Kabul edilemez zarar riski altında olmama durumu.

Risk Değerlendirmesi: Tehlikelerden kaynaklanan riskin büyüklüğünü tahmin etmek ve mevcut kontrollerin yeterliliğini dikkate alarak riskin kabul edilebilir olup olmadığına karar vermek için kullanılan süreç.

Performans: Kuruluşun İSG politika ve hedefleri temel alınarak, sağlık ve güvenlik risklerinin kontrolü ile ilişkili İSG yönetim sisteminin ölçülebilir sonuçları.

Uygunsuzluk: İş standartlarından, pratiklerinden, yasalardan, yönetim sistem performansından oluşan ve doğrudan veya dolaylı olarak yaralanmaya, hastalığa, hasara yol açan sapma.

İş Sağlığı ve Güvenliği: Çalışanların, geçici işçilerin, müteahhit personelin, ziyaretçilerin ve çalışma alanındaki diğer insanların refahını etkileyen faktörler ve şartlar.

İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi: Kuruluşun faaliyetleri ile ilgili İSG riskleri yönetimin kolaylaştırıcı, tüm yönetim sisteminin bir parçasıdır. Bu kuruluş yapısını, faaliyet planlarını, sorumlulukları, deneyimleri, prosesleri, prosedürleri ve kuruluşun İSG politikasının geliştirilmesi, uygulanması, iyileştirilmesi, başarılması, gözden geçirilmesi ve sürdürülmesi için kaynakları kapsar.

OHSAS 18001: İş Sağlığı ve Güvenliği Değerlendirme Serisi – İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi Spesifikasyonu

OHSAS 18002: İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemleri – OHSAS 18001

Uygulama Rehberi ¹².

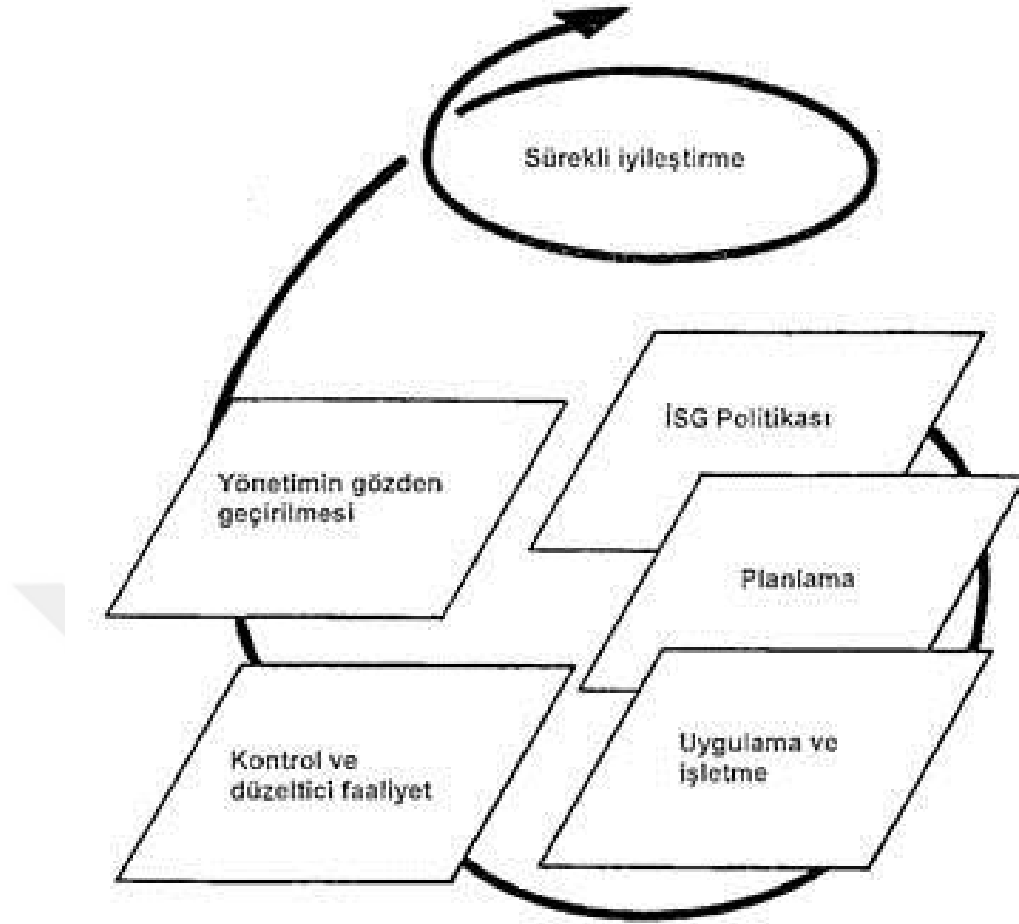
2.2.4.7 Sürekli İyileştirme

Sürekli iyileştirme, ISO 9000 Kalite Yönetim Sisteminde de vurgulanan temel bir unsurdur. OHSAS 18001 İSG Yönetim Sisteminin temel elemanları Şekil 'de verilmiştir. Bu elemanlar şu şekilde özetlenebilir ¹⁹.

İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) Politikası: Tüm sağlık ve güvenlik hedeflerini ve performansını geliştirme karar ve iradesi içermelidir.

Planlama: Tehlike tanımlaması, risk değerlendirmesi ve risk kontrolü süreçlerini içerir.

Uygulama ve İşletme: Çalışanların eğitimi, bilinçlendirilmesi, görüşlerinin alınması ve gerekli dokümantasyon sisteminin kurulması aşamaları içerir.

Şekil 2: OHSAS 18001 İSG Yönetim Sisteminin temel elemanları

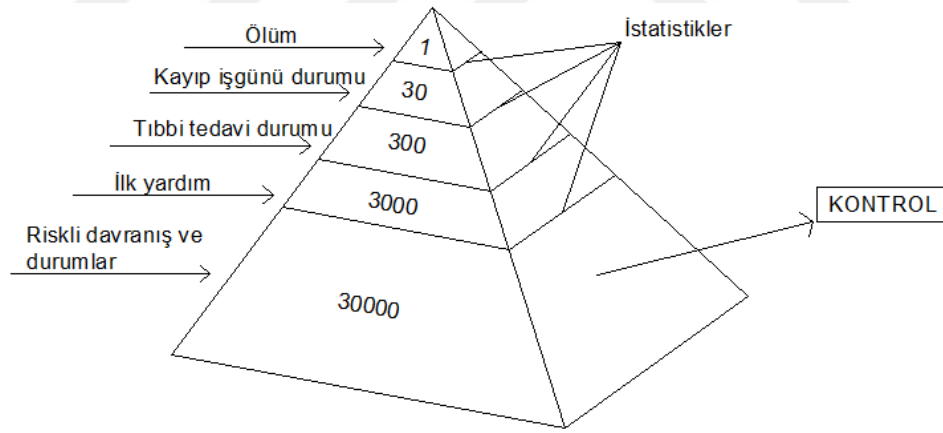
Kontrol ve Düzeltici Faaliyet: Performans ölçümü, kayıtlar ve kayıtların yönetimi adımlarını içermektedir.

Yönetimin Gözden Geçirmesi: Üst yönetim kendi belirlediği aralıklarla sistemin uygunluğu, yeterliliği ve etkinliğini gözden geçirmesi sürecini ifade eder.

Planlama aşamasında tehlike tanımlamaları Tablo 2' de sınıflandırılıp, şekil 3'deki tehlike piramidiyle ifade edilmektedir ¹⁹.

Tablo 2: Tehlike Tanımlamaları

Mekanik tehlikeler	Yangın
- Düşme	Patlama
- Hareketli aksam	Termal tehlikeler
- Bedensel tehlikeler	Kimyasal tehlikeler
- Basınç-kırılma	Elektrik kaynaklı tehlikeler
- Nakliye-trafik	Radyasyon
- Vibrasyon	Biyolojik tehlikeler
	Çalışma ortamı
	Doğal afetler
	Coğrafi Şartlar

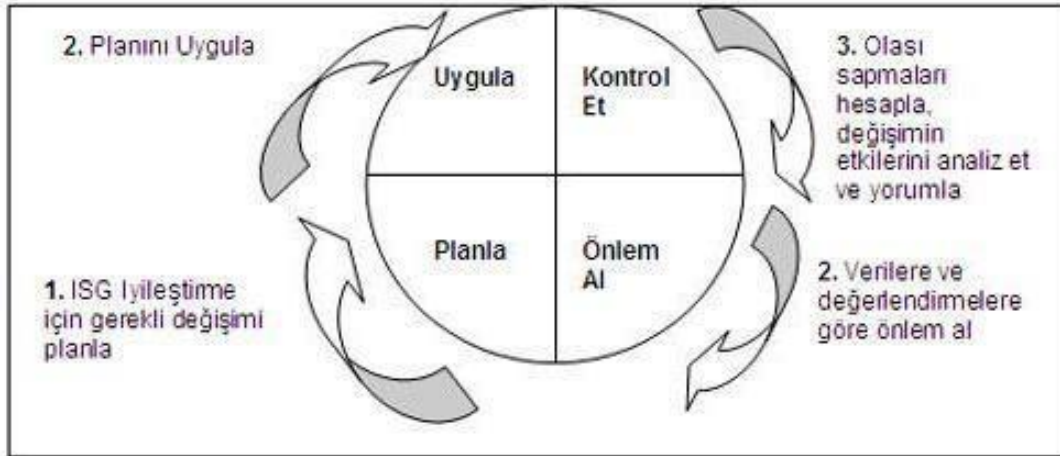

Şekil 3: Tehlike piramidi

OHSAS 18001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemleri standardının asıl amacı önleyici olmasıdır. Bununla beraber sistem her ne kadar önleyicilik üzerine kurulmuşsa da, gerekli kontrol mekanizmalarını, düzeltici faaliyetleri ve geri besleme mekanizmalarını da içermektedir²⁰.

OHSAS 18001 standardı, kuruluşlara ekonomik ve iş sağlığı ve güvenliğine yönelik amaçlarına ulaşabilmeleri konusunda yardımcı olmak için, diğer yönetim gerekleriyle bütünleştirilmiş olan etkin bir İSG yönetim sisteminin başlıca unsurlarını sağlama niyetiyle düzenlenmektedir²⁰.

Sürekli iyileştirmenin esasını Deming Çevrimi olarak da bilinen “PUKÖ” (Planla-Uygula- Kontrol Et- Önlem Al) döngüsü oluşturur. “PUKÖ” döngüsü değişkenliğin sebeplerini tespit etmek ve kaliteyi iyileştirmek için kullanılan sistematik bir yöntem olarak tanımlanabilir. Bu döngü organizasyonların üretim sistemlerini iyileştirmenin bir yolu olarak Walter Shewhart (1939) tarafından geliştirilmiş ve uygulanmıştır. Şekil 4.de Deming tarafından uyarlanmış PUKÖ döngüsü görülmektedir²¹.

Şekil 4: PUKÖ döngüsü

İş sağlığı ve güvenliği çerçevesinde PUKÖ çevrimi; mevcut durumla yetinmemeyi, iş sağlığı ve güvenliğini tehdit eden problemleri saptayarak bunları iyileştirmek için planlar yapmayı, bu planları uygulamaya koyarak elden edilen sonuçlardan dersler çıkarmayı, bu işlemleri düzenli ve sürekli olarak yapmayı hedefler.

PUKÖ döngüsünün aşamalarını inceleyecek olursak;

Planla

• İş Sağlığı ve Güvenliği açısından amacın belirlenmesi (neyi başarmak istiyoruz, nerede, ne zaman)

- Mevcut durumu analiz etme
- Hedeflerin belirlenmesi
- Kayıtların analizi
- Tehlikelerin belirlenmesi
- Risk değerlendirme metodlarının belirlenmesi
- Detaylı plan hazırlaması (uygulama planı)
- İç talimatlar hazırlama

Uygula

- Riskleri Değerlendirme
- Risklerin kabul edilebilir olup olmadığına karar verme
- Kontrol Önlemlerinin seçimi ve uygulaması
- Her bölümdeki ilgili kişileri bilgilendirme, eğitime ve katılımını sağlama
- Faaliyet planını izleme ve gerçekleştirme
- Uygulama sonuçlarını yakın takip etme

Kontrol Et

- Hedef veya hedeflere ulaşıldı mı?
- İç talimatlar ve yönergeleri gözden geçirme
- Olası sapmaları tespit etme ve kaydetme
- İlgili kişileri bilgilendirme

Önlem Al

- Kalıcı bir denetleme sistemi kurma
- Etkili önlemleri standartlaştırma
- Gerekli eğitim ve yönlendirmeleri sağlama²⁰

2.2.4.8 OHSAS Yönetim Sistemi Genel Şartları

İşletme, bu İSG standardının şartlarına uygun olarak bir İSG yönetim sistemini kurmalı, dokümante etmeli, sürdürmeli, sürekli olarak iyileştirmeli ve İSG yönetim sisteminin bu şartları nasıl karşılayacağını belirlemelidir.

İşletme, TS 18001 standardının tüm şartlarına uyan bir yönetim sistemini benimseyip uygulamalıdır. Her işletme kendi sınırlarını kendisi belirlemekte ve bu sınırlar içindeki tüm İSG faaliyetlerinden kendisi sorumlu olmaktadır. İşletmenin bir birimi için özel olarak hazırlanmış bir prosedür veya politika, diğer birimler tarafından da kullanılabilir ve birimler arası uyumun kolaylaştırılması sağlanmalıdır.²⁴

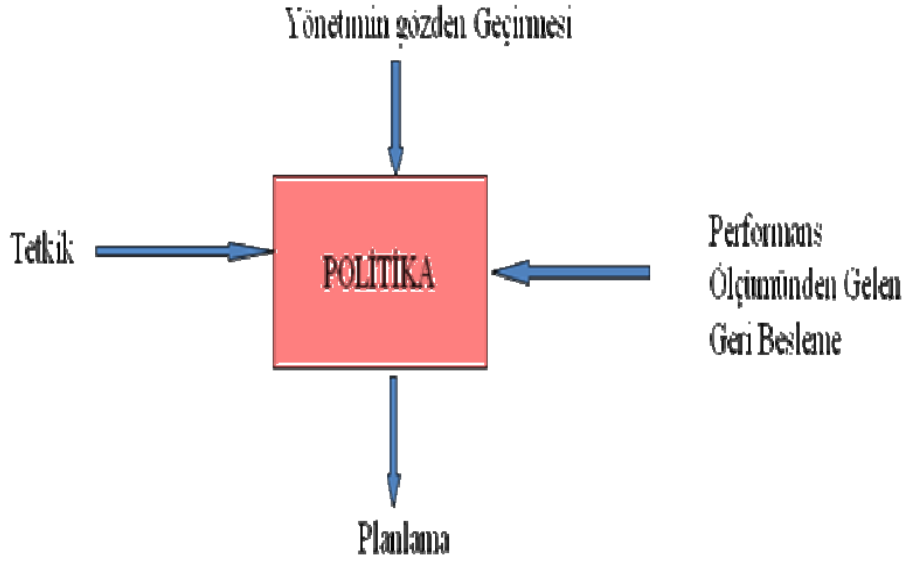
2.2.4.9 OHSAS Yönetim Sisteminde İSG Politikası

İşletmenin üst yönetimi, işletmenin İSG politikasını belirlemeli ve onaylamalı, İSG yönetim sisteminin belirlenmiş kapsamında bu politika aşağıdaki hususları sağlamalıdır:

- a) İşletmenin İSG risklerinin yapısına ve büyüklüğüne uygun olmalı,
- b) Yaralanmaların ve sağlık bozulmalarının önlenmesi için İSG yönetiminin ve İSG performansının sürekli iyileştirilmesi için bir taahhüt içermeli,
- c) En azından yürürlükteki İSG mevzuatına ve üyesi olduğu kuruluşların şartlarına uyulacağı taahhüdünü içermeli,
- d) İSG hedeflerinin belirlenmesi ve gözden geçirilmesi için bir çerçeve oluşturmalı,
- e) Dokümante edilmeli, uygulanmalı ve sürdürülmeli,
- f) Çalışanların kendi bireysel İSG sorumluluklarının farkında olmaları amacı ile işletmenin kontrolü altında tüm çalışanlara duyurulmalı,
- g) İlgili taraflar için ulaşılabilir olmalı,

h) İşletmenin kendisine uygun ve ilgili olarak kalmasını sağlamak için periyodik olarak gözden geçirilmelidir.

İşletmenin İSG politikası oluştururken izleyeceği adım ve geri bildirimler Şekil 5'te gösterilmektedir ²⁶.

Şekil 5: İSG Politikası Oluşturma Adımları

İSG politikası oluşturulduktan sonra yayınlanması ve yayınlanırken aşağıdaki hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir:

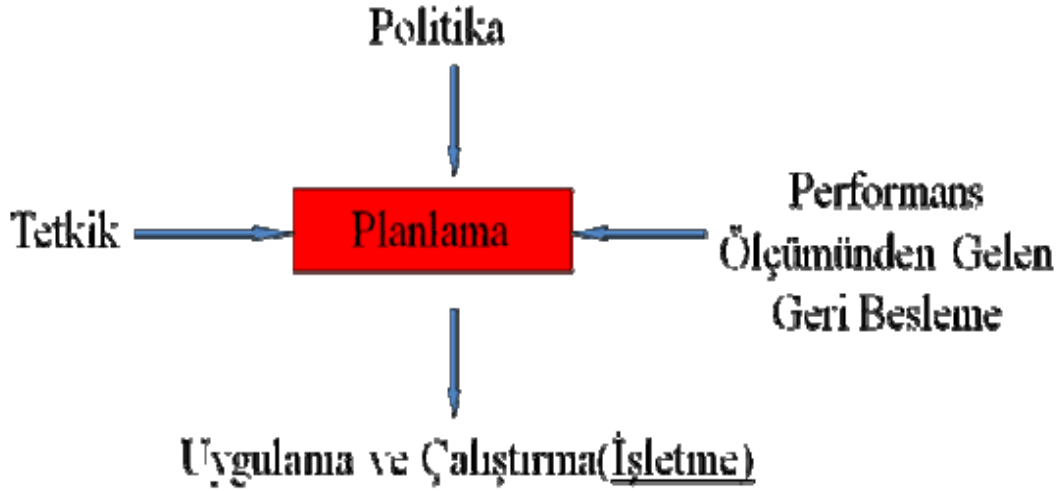
- Üst yönetim tarafından politikanın bir kopyasının tüm çalışanlara gönderilmesi,
- İşletmenin İSG yönetimine yaklaşımını konu alan bir makale ile birlikte İSG politikasının kuruluş bülteninde yayınlanması,
- Poster şeklinde hazırlanmış politikanın haber panolarında, kantin gibi genel kullanıma açık yerlerde asılması,
- Politika ve uygulamalarına ait tartışmaların yönetim ve çalışanların toplantı gündemine alınması,
- Yeni işe başlayanların oryantasyon eğitimine İSG politikasının dahil edilmesi,
- İlgili taraflarca, İSG yetkilileri ve yerel dernek üyelerini içermek üzere broşür dağıtımı,
- Yıllık İSG raporunda İSG politikasına yer verilmesi²⁶.

2.2.4.10 OHSAS Yönetim Sisteminde Planlama

İşletme İSG politikasını oluşturduktan sonra sistemin planlamasını yapmak zorundadır. Planlama üç ana unsurdan oluşmaktadır:

- Tehlike tanımlaması, risk değerlendirmesi, kontrollerin belirlenmesi,
- Yasal ve diğer şartlar,
- Hedefler ve programlar olarak sıralanabilir²⁶.

Şekil 6'te planlamanın hangi adımlardan oluştuğu gösterilmektedir²⁵.

Şekil 6: Planlama Adımları

2.2.4.11 OHSAS Yönetim Sisteminde Uygulama ve İşletme

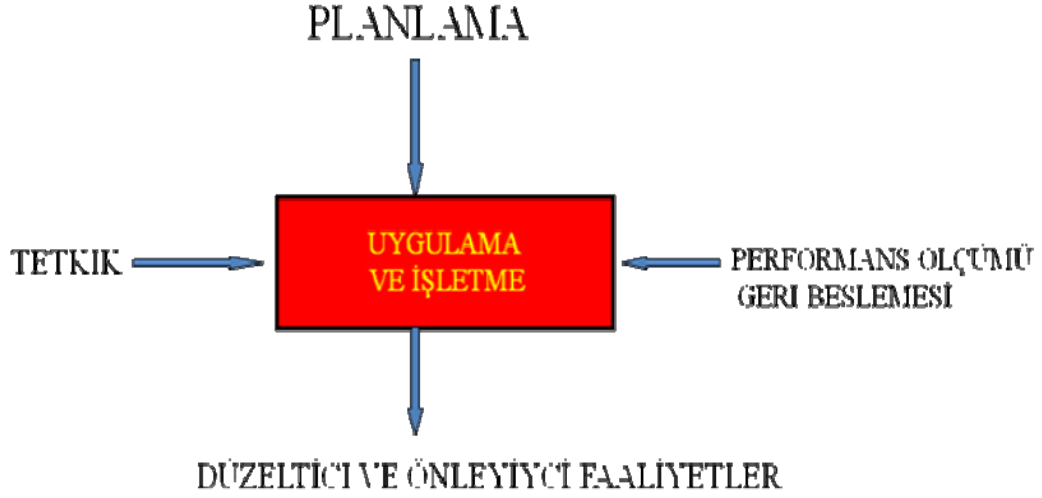
Uygulama ve işletme maddesi yedi alt başlık şeklinde incelenmektedir.

Bunlar:

- Kaynaklar, görevler, sorumluluk, hesap verme ve yetki,
- Eğitim, bilinç ve yeterlilik,
- İletişim, katılım ve danışma,
- Dokümantasyon,
- Dokümantasyon kontrolü,
- İşletme kontrolü,
- Acil durum hazırlığı ve bu hallerde yapılması gerekenlerdir.

Şekil 7'te uygulama ve işletmenin hangi adımlardan oluştuğu ve sürecin ana

unsurları gösterilmektedir.

Şekil 7: Uygulama ve İşletme

2.2.4.12 OHSAS Yönetim Sisteminde Kontrol

OHSAS Yönetim Sisteminde Kontrol, beş alt grup olarak incelenir. Bu maddeler;

- Performans ölçümü ve izleme,
- Uygunluğun değerlendirilmesi,
- Kazalar, olaylar, uygunsuzluklar, düzeltici ve önleyici faaliyetler,
- Kayıtların kontrolü,
- İç tetkiktir.

2.2.4.13 Performans Ölçümü ve İzleme

İşletme, İSG performansını düzenli bir temelde izlemek ve ölçmek için prosedürler oluşturmalı, uygulamalı ve sürdürmelidir. Bu prosedürler aşağıdakilerin yapılmasını sağlamalıdır:

- İşletmenin ihtiyaçlarına uygun, hem nitel hem nicel tedbirleri sağlamalı,
- İşletmenin, İSG hedeflerine ulaşma derecesini izlemeli,
- Kontrollerin etkinlik derecesini izlemeli (hem sağlık hem güvenlik için),
- Performansın İSG yönetim programları, işletme kriterleri ve uygulanabilir yasal mevzuat şartlarına uygunluğunu izleyen proaktif tedbirleri sağlamalı,
- Kazaları, hastalıkları, olayları (hasarsız olaylar dâhil) ve yetersiz İSG performansının diğer geçmiş delillerini izlemek için düzenleyici tedbirleri sağlamalı,
- Müteakip düzeltici ve önleyici faaliyetlerin analizini kolaylaştırmak için yeterli izleme ve ölçme sonuçlarının ve verilerin kaydedilmesini sağlamalı.

Performans ölçümü ve izlemesi için gerekli ölçüm teçhizatları (ses, toz, ışık seviyesi ölçüm aletleri gibi) iyi bir şekilde muhafaza edilmeli, bu aletlerin kalibrasyonları belirlenen aralıklarla gözden geçirilmeli ve kayıt altına alınmalıdır. Bu teçhizatlar ile İSG ölçümlerinin nasıl yapılacağını tarif eden yazılı prosedürler oluşturulmalı ve ilgili personel bu konu ile ilgili eğitilmelidir. Standart dahilinde performans ölçümleri ve izleme süreci başlamadan önceki verilerdir, süreç başlayıp standardın gereklilikleri sağlandığında ulaşılması kolay ve daha derli toplu veriler haline dönüşmektedir.²⁷

2.2.4.14 Yönetimin Gözden Geçirmesi

İşletme üst yönetimi, İSG yönetim sisteminin sürekli uygunluğunu, yeterliliğini ve etkinliğini sağlamak için kendi belirlediği aralıklarla İSG yönetim sistemini gözden geçirmelidir. Yönetimin gözden geçirmesi, İSG yönetim sistemi tetkik sonuçlarının, değişen durumların ve sürekli iyileştirme taahhüdünün ışığında, İSG yönetim sisteminin politikası, İSG hedefleri ve diğer elemanlarında değişikliklere olan muhtemel ihtiyaca değinmelidir. Yönetimin gözden geçirmesine ilişkin kayıtlar saklanmalıdır²⁴.

Üst yönetim İSG yönetim sisteminin çalışmasını gözden geçirerek sistemin tam olarak uygulanıp uygulanmadığını ve kuruluşun beyan edilen İSG politikasının ve İSG hedeflerinin gerçekleşmesi için uygunluğunun devam etme durumunu değerlendirmelidir. Yeni dönem için uygun olan sürekli iyileştirmeye açık, yeni veya güncelleştirilmiş İSG hedefleri belirlenmeli ve İSG yönetim sisteminin herhangi bir unsurunda değişiklik ihtiyacı olup olmadığına bakılmalıdır²⁴.

2.2.5.OHSAS'ın Diğer Yönetim Sistemleriyle Uyumu

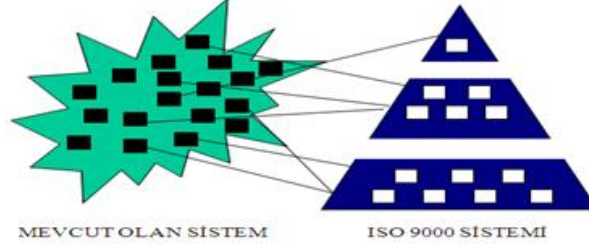
2.2.5.1. ISO 9000

TS-EN-ISO 9001 Standardı, Uluslararası Standart Teşkilatı (ISO) tarafından yayınlanmış bir standarttır.Halen AB ülkeleri ile bir çok ülkede uygulanmaktadır.

Bu standart da her standartın sahip olduğu gibi bazı prensiplere dayanmaktadır bu prensiplerden bazıları şöyledir;

- Müşteri Odaklılık: Kuruluşlarda en önemli şeylerin başında gelen müşterileridir bu nedenden dolayıdır ki müşteri veli nimet olduğundan dolayı müşterilere bağlıdırlar, hal böyle olunca müşterilerle ilgili her türlü ihtiyaçlar,şartlar,beklentileri karşılamalı hatta bu istekleri aşmalıdırlar.
- Liderlik: Liderler, kuruluşun amaç ve idare birliğini sağlayarak kişilerin, kuruluşun hedeflerine ulaşmasında tam olarak katılımı olduğu iç ortamı oluşturarak bu ortamın devamını sağlamalıdır.
- Kişilerin Katılımı: Her seviyedeki kişiler bir kuruluşun özüdür ve bunların tam katılımı yeteneklerinin kuruluşun yararına kullanılmasını sağlar.
- Süreç Yaklaşımı: Arzulanan sonuç, faaliyetler ve ilgili kaynaklar bir süreç olarak yönetildiği zaman daha verimli olarak elde edilir.
- Yönetimde Sistem Yaklaşımı: Birbirleri ile ilgili süreçlerin bir sistem olarak tanımlanması, anlaşılması ve yönetilmesi, hedeflerin başarılmasında kuruluşun etkinliğine ve verimliliğine katkı yapar.

- Sürekli iyileştirme: Her sistemin ana bel kemiği olan iyileştirme de kuruluşun toplam performansının sürekli iyileştirilmesi, kuruluşun kalıcı hedefi olmalıdır.

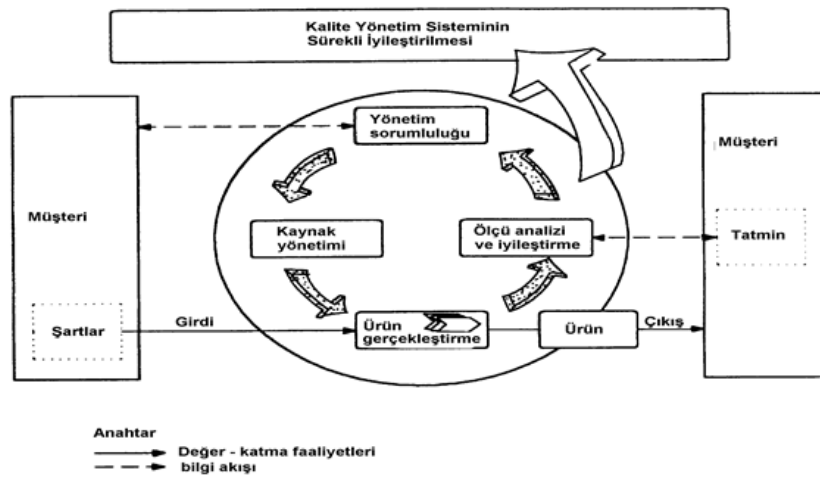

Şekil 8: ISO 9001 Standardı Bir Sistem ile Mevcut Sistem

ISO 9000 standart serisinde temel bilgiler ve terminoloji, gereklilikler, performans gelişimi için yönergeler gibi öğelere içinde rastlayabiliriz.

2.2.5.2. ISO 9001

Bu standartın da bir çok faydası kuruluş için önem arz etmektedir. Rekabet içinde bulunan kuruluşlarda bir adım önde olmayı sağlamaktan tutup şirket içindeki uyumu sağlayarak, hatalardan ve kalitesiz işten kaynaklanan maliyetler azaltarak verimlilik ve karlılığı artırır.

Proses tabanlı kalite yönetim sistemi modeli

Şekil 9: ISO 9001 Kalite Yönetim Sisteminin İşleyişi

Bu sistemde belgelendirme ise belgelendirme yapan kuruluşlara başvurup bu denetimi yapan kuruluştan gelen denetimciler tarafından asgari şartları yerine getirmekle beraber sertifikasyon işlemini tamamlarlar. Bu belge 3 yıl geçerlidir ve 3 yılın sonunda sertifika yenileme tetkiki yapılır.

2.2.5.3. ISO 14001

Uluslararası Standartlar Organizasyonu tarafından yayınlanmış olan, ürünün, hammaddeden başlayıp müşterilere sunulmasına kadar geçen sürecin her aşamasında, çevresel faktörlerin belirlenmesi ve bu faktörlerin gerekli muayeneler ve önlemler ile kontrol altına alınarak çevreye verilen zararın en aza indirilmesini sağlayan bir sistemin kurulmasını tarif eden standartlar serisidir.

Şekil 10: ISO 14001, Çevre Yönetim Sistemi İşleyişi

Uluslararası düzeyde kabul gören bir standart olan ISO 14001, etkili bir Çevresel Yönetim Sistemi'nin (ÇYS) nasıl uygulanabileceğini belirler. Bu standart, kârlılığı korumakla çevre üzerindeki olumsuz etkilerin azaltılması arasındaki hassas dengeyi korumak için tasarlanmıştır.

2.2.5.3.1 ISO 14001'in Tarihçesi

ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi Standardının hazırlanması ilk olarak 1992 yılının haziran ayında Rio'da yapılan dünya zirvesinde alınan kararlara ve Rio Sözleşmesi'nde yer alan prensiplere dayanmaktadır. Rio'da yapılan dünya zirvesinden yaklaşık 1 yıl sonra, 1993 yılında ISO tarafından, uluslararası çevre

yönetim standartlarını hazırlamak üzere, yaklaşık 50 farklı ülkenin temsilcilerinden oluşan bir teknik komite kuruldu. Bu komitenin çalışmaları sonucunda, 1996 yılı eylül ayında ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi standardı yayınlanarak hayata geçirildi. Halen ISO 14000 standardının uygulaması gönüllülük esasına dayanmakla birlikte, yakın bir gelecekte gerek toplumun, gerek uluslararası kuruluşların ve gerekse devletlerin zorlaması ile standardın zorunlu bir uygulamaya dönüşeceği tahmin edilmektedir. Çevre yönetim sisteminin geçirdiği aşamalar aşağıda yer aldığı gibi özetlenebilir:

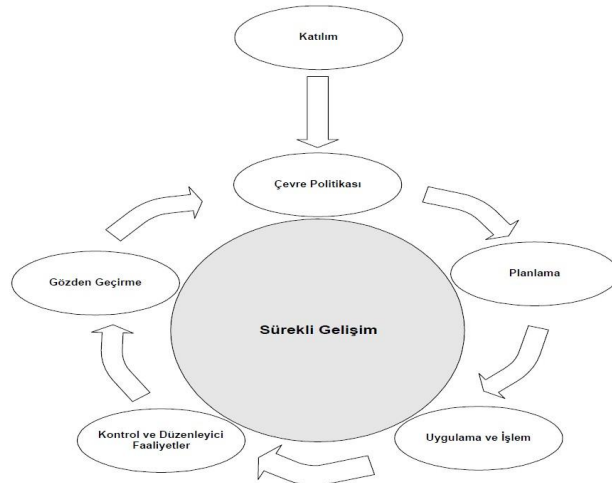
1973'de Avrupa birliği ilkeleri I. Eylem planını yayınlamışlardır (Çevreyi koruyucu önlemleri uygulamaya koymak için), 1992'de BS 7750 Standardı, 1992'de Rio Deklarasyonu, 1993'de ISO tarafından 14000 ailesi Standartlarını geliştirmek için ISO/TC 207 Çevresel Yönetim Teknik Komitesi kurulması, 1994 TS 9719 standardı (Çevre Yönetim Sistemleri - Genel Özellikler), 1996'da ISO 14001 standardı, Nisan 2005 ISO 14001 güncel sürüm²⁸

2.2.5.3.2. ISO 14001 Tanımı

ISO 14000 Çevre Yönetim Sistemi (ÇYS) Standartları, işletmelerin uygulamakta olduğu faaliyetlerin potansiyel çevre etkilerini kontrol altına alabilmeleri için gerekli yapıyı sağlayan bir standartlar serisidir. Bu standartlar serisi, kirliliği azaltarak, atık ürünleri kontrollü bir şekilde geri kazanarak, enerji ve kaynak tüketiminin azaltılmasını sağlayarak üretim maliyetlerinin düşürülmesine neden olmakta ve çevreye duyarlı ürünler pazarına girebilme fırsatı yaratmaktadır. ISO 14001 standardı ISO 14000 standartlar serisindedir. Hem işletmeler hem de ürünler için çevre faaliyetlerinin analiz edilmesi, etiketlenme, denetleme ve yönetme sistem ve araçlarını kapsamaktadır. Bu standartların amacı; çevreyi ve kaynakları tahrip etmeyen gelişmiş teknolojilerin kullanımını teşvik ederek, sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşmak, tüketiciyi bu yönde bilinçli ve duyarlı yapmak, çevreye zararlı ürünlerin ve hammaddelerin yerine ürünün ömrü boyunca çevre etkilerini değerlendirerek zararlı ürünlerin elenmesini sağlamaktadır²⁵.

2.2.5.3.3. ISO 14001'in Yararları

- Çevre etkilerinin kontrol altına alınması,
- Rekabet üstünlüğü sağlanması,
- Mevzuata uyum sağlanması,
- Firma itibar ve pazar payının artırılması,
- Maliyet kontrolünün geliştirilmesi,
- Kamu ve sosyal çevre ilişkilerini geliştirmesi.
- Enerji tasarrufu
- Çevresel performansın artırılması
- Çevre yasalarına uyumun sağlanması
- Kredi, vergi avantajları
- Atıkların azaltılması
- Resmi ihalelerde ön şart yeterliliğini sağlanması
- Çalışanlarda çevre bilincinin yerleşmesi
- Uluslararası pazarlarda iş imkanı
- Gerekli dikkat ve özenin gösterilmesi
- Kayıp zamanda azalma gibi faydaları vardır²⁵.

Şekil 11: İSO 14001 Elemanları

2.2.5.4.ISO 9000, ISO 14001 ve OHSAS 18001-45001

OHSAS 18001, sistemi desteklemek ve sektöre uyarlamakta kullanılabilecek rehber ve yazılımlar gibi bir çok yararlı bilgiler içermektedir.ISO 14001 çevresel standart olmakla birlikte ISO 9000 kalite yönetiminde kullanılan standart olduğunu bilmekteyiz ve bu standartlar OHSAS 18001 standardıyla da bir uyum içerisindedir.

İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi, organizasyonun yönetim sisteminin, faaliyet alanı ile ilgili iş sağlığı ve güvenliği risklerini yönetmek için kullanılan parçasıdır ⁷.

Bu sistem; organizasyonun yapısını, planlama faaliyetlerini, sorumlulukları, iş pratiklerini, prosedürleri, süreçleri ve iş sağlığı ve güvenliği sisteminin geliştirilmesi, uygulanması, iyileştirilmesi, gözden geçirilmesi ve sürekliliğinin sağlanması için kaynakları kapsar. Standartların hepsinin birbirleri ile uyumu amaçlanmıştır ¹².

OHSAS 18001 belgesi standardı, diğer yönetim sistemleri olan ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi belgesi, ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi belgesi ve ISO 22000 HACCP Gıda Güvenliği Yönetim Sistemi belgesinin spesifik isteklerini içermemektedir, ancak onlar ile bütünleştirilebilir bir yapıdadır ⁷.

Her standartın aslında içerdiği konular, vermek istediği felsefe farklı olsa da; bir uyum içerisinde ortak bir şekilde uygulanabilmektedir. Baktığımızda prensipler hep aynı şeylerin üzerine yoğunlaşmaktadır.

Organizasyonların üretim sistemlerini iyileştirmenin bir yolu olarak Walter Shewhart (1939) tarafından geliştirilmiş ve uygulanmış olan, kalite yönetim aracı olarak bilahare Deming tarafından uyarlanan PUKÖ (Planla / Uygula / Kontrol Et / Önlem Al) döngüsü değişkenliğin sebeplerini tespit etmek ve kaliteyi iyileştirmek için kullanılan sistematik bir yöntem olarak tanımlanabilir ⁷.

1990'ların ortalarından bu yana, çeşitli İSG yönetim sistemlerinin geliştirilmesi amacıyla her türlü girişimde bulunulmuştur. Bu standartların çoğu, BS 8800'den hareketle geliştirilmiştir. BS 8800 temelli ulusal standart geliştiren ülkeler Hollanda, Norveç, İspanya ve İngiltere olmuştur ¹¹.

İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemleri ile ilgili dünyada ve Türkiye'de uygulanan bazı standartlar ve dökümantasyon kurumlarından bazıları şunlardır:⁷

- Amerikan Kimya Mühendisleri Birliği (AiChE)
- American Petroleum Institute (API)
- American Society of Mechanical Engineers (ASME)
- AS/NZ 4801 Occupational Health and Safety Management Systems - Specification With Guidance For Use(AS/NZ 4801: AS/NZ 4801 İşçi Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi Spesifikasyonu ve Kullanma Kılavuzu),
- British Standards Institute (BSI)
- BS 8800 (Guide To Occupational Health and Safety Management Systems, BS 8800 İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Yönetim Sistemleri İçin Rehber),
- BSI PAS 088 Occupational Health and Safety Management Systems (Taslak BS I PAS 088 İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Yönetim Sistemi)
- BVQI Safety Cert: Occupational Safety and Health Management Standard (BVQI İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Yönetim Standardı)
- DNV Standard For Certification of Occupational Health and Safety Management Systems (OHSMS):1997 (DNV İş Sağlığı ve İş Güvenliği Yönetim Sistemleri Belgelendirme Standardı)
- ILO (International Labor Organisation)
- International Organization for Standardization (ISO)
- ISA 2000,
- İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi Rehberi:2001,
- LRQA SMS 8800 Health & Safety Management Systems Assessment Criteria (LRQA SMS 8800 İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Denetim Kriterleri)
- National Fire Protection Association (NFPA)
- NPR 5001: 1997 Guide To an Occupational Health and Safety Management System (NPR 5001: 1997 İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Yönetim Sistemleri İçin Rehber)

- NSAI SR 320: Recommendation For an Occupational Health and Safety (OH and S) Management System (NSAI SR 320: İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Yönetim Sistemi İçin Öneriler)
- NZ Chemical Industry Council
- Occupational Safety and Health Administration (OHSA)
- Occupational Safety and Health Service
- OHSAS (OHS Assessment Series): OHSAS 18001, OHSAS 18002.
- OSHA aS/NSZ 4360,
- OSHA AS/NSZ 4804,
- QS 9000,
- SGS & ISMOL ISO 2000: 1997 Requirements For Safety and Health Management Systems (SGS & ISMOL ISO 2000 İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Yönetim Sistemleri İçin Şartlar),
- TS 18001
- UNE 81900 Series of Pre-Standards On The Prevention of Occupational Risks (UNE 81900 Serisi İş Riskleri Önleme Ön Standardı)

2.3 Türkiye’de ve Dünyada Bazı İSG Sistem ve Kurumları

Genellikle her ülkede birden fazla kuruluş İSG alanında çalışmaktadır.Ülkelerin bu kuruluşlardaki temel amacı İSG’nin temel amacını geliştirme ve uygulamasını sağlamaktır. Her ülkede farklı mevzuat bulunsa dahi kurumlar bu mevzuatlar çerçevesinde şekil almaktadır. Temel hareket noktası ise İSG nin daha etkin bir şekilde çalışmasını sağlamaktır.

2.3.1 Türkiye’de Kurumsal Yapılar ve Yönetim Sistemleri

Türkiye’de İSG kurum ve kuruluşları sağlık ve sosyal güvenliği yürüten, bilimsel araştırma ve eğitim yapan,yasal düzenleme ve denetim de bulunan, İSG’yi yaygınlaştırarak destekleyen,veri toplayarak değerlendiren içerikleri içermektedir.

TÜRKİYE'DE İSG SİSTEMİ

Şekil 12: Türkiye'de İSG Kurum ve Kuruluşları

✓ SOSYAL GÜVENLİK KURUMU BAŞKANLIĞI (SGK)

Bu kurum genel sağlık sigortasında kişileri güvence altına alarak çağdaş standartlarda sosyal güvenlik sistemi geliştirmesi amacıyla Bağ-Kur Genel Müdürlüğü ile Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü'nün 2006'da yayımlanan 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kanunu ile birleştirilmesi ile kurulmuştur.

✓ İŞ TEFTİŞ KURUMU BAŞKANLIĞI (İTK)

Cumhuriyet döneminde iş teftişin temeli atılarak 17 Şubat- 4 Mart 1923 tarihleri arasında yapılan İzmir İktisat Kongresinde çalışma ortamı ve çalışma şartları ile ilgili 34 maddelik bir metin kabul edilmiştir. 28.08.1979 tarih ve 16738 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "İş Teftiş Tüzüğü" ile Çalışma Bakanlığı "İş Teftiş Kurulu Başkanlığı" fiilen kurulmuştur.

Çalışma hayatı ile ilgili mevzuatın uygulanmasını denetler, iş teftişiyle ilgili mevzuat çalışması yaparak ve mevzuatta görülen boşluk ve aksaklıkların giderilmesi için alınması gerekli önlemler konusunda görüş bildirir ayrıca istatistikleri tutmak, değerlendirmek, yorumlamak ve yayımlamasını sağlamaktadır ¹³.

Çalışma mevzuatının uygulanmasında müfettişlerce devlet adına yapılacak izleme, denetleme ve teftişin ilkeleri, teftiş hizmetinin örgütlenmesine ilişkin kurallar, iş yerlerinde tutulacak teftiş defterlerinin biçimi, ne yolda doldurulacağı ve bununla ilgili işlemler, müfettiş ve müfettiş yardımcılarının görev, yetki ve nitelikleriyle işe alınmaları ve çalışma yöntemleri İş Teftiş Tüzüğü'nde gösterilmiştir.

İşyerlerinin teftişi, İSG açısından denetleme yetkisine sahip ÇSGB'ye bağlı "İş Teftiş Kurulu"nda mevcut İş Müfettişleri tarafından teftiş programlarına göre yapılır. Teftiş programları, işin yürütümüyle İSG teftişleri için ayrı ayrı düzenlenir. Programlar birer aylık dönemlere bölünmek suretiyle yıllık olarak hazırlanır. Her teftiş sonucu bir rapora bağlanır. Raporların kapsam, tür ve biçimleri yönetmelikte belirtilir. Müfettişlerin yurdun her yerinde görev yapmaları esastır.

✓ İŞ SAĞLIĞI VE MERKEZİ GÜVENLİĞİ MÜDÜRLÜĞÜ (İSGÜM)

İSGGM'ye bağlı İş Sağlığı ve Güvenliği Merkezi Müdürlüğü (İSGÜM), Türkiye ile Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) arasında yapılan anlaşmayla Uluslararası Çalışma Koşullarını ve Çevresini İyileştirme Programı (PIACT) çerçevesinde, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü'nün alt birimi olarak 1968 yılında kurulmuştur.

İSGÜM'ün amacı kısaca iş sağlığı ve güvenliği alanında verilen ölçüm ve analiz hizmetleri sunarak ISO/IEC 17025 Test ve Kalibrasyon Laboratuvarlarının Yeterliliği için Genel Şartlar Standardının gerekliliğini karşılayacak düzey ve kalitede hizmet vermektir.

✓ İSG GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (İSGGM)

Ülkemizde aslında yenir bir alan olarak görülen İş Sağlığı ve Güvenliğinin sağlanması görevi, 1945 yılında kurulan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bünyesinde İşçi Sağlığı Genel Müdürlüğüne verilerek yürütülmeye başlanmıştır. Daha sonra denetim hizmetlerinin bir başka birimde örgütlenmiş böylece Genel Müdürlük, 1983 tarihinde Daire Başkanlığına dönüştürülmüştür. Dünyada gelişen İSG ve öneminin artması nedeniyle 24.07.2003 tarih ve 25178 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 4947 sayılı Kanun'un 17'nci maddesi ile "İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü" (İSGGM) olarak yeni görev, yetki ve sorumluluklar ile güçlendirilmeye çalışılmıştır.

İSGGM'nin görevleri 3146 sayılı kuruluş kanununca özetlediğimizde;

- İş sağlığı ve güvenliği konularında, mevzuatın uygulanmasını sağlamak ve mevzuat çalışması yapmak,
- Ulusal politikaları belirlemek ve bu politikalar çerçevesinde programlar hazırlamak,
- Ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlarla iş birliği ve koordinasyonu sağlamak,
- Etkin denetim sağlamak amacıyla gerekli önerilerde bulunmak ve sonuçlarını izlemek,

- Standart alışmaları yapmak, normlar hazırlamak ve geliştirmek, ölçüm değerlendirme, teknik kontrol, eğitim, danışmanlık, uzmanlık ve bunları yapan kişi ve kuruluşları inceleyerek değerlendirmek ve yetki vermek,
- Kişisel koruyucuların ve makine koruyucularının imalatını yapacak kişi ve kuruluşlara yetki vermek, ithal edilecek kişisel koruyucuların ve makine koruyucularının standartlara uygunluğunu ve bu hususlarda usul ve esasları belirlemek,
- İş sağlığı ve güvenliği ile iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesi konularında inceleme ve araştırma çalışmalarını planlayıp programlamak ve uygulanmasını sağlamak,
- Faaliyet konuları ile ilgili yayım ve dokümantasyon çalışmaları yapmak ve istatistikleri düzenlemek,
- Mesleki eğitim görenler, rehabilite edilenler, özel risk grupları ve kamu hizmetlerinde çalışanlar da dâhil olmak üzere tüm çalışanların iş kazaları ve meslek hastalıklarına karşı korunmaları amacıyla gerekli çalışmaları yaparak tedbirlerin alınmasını sağlamak,
- İş Sağlığı ve Güvenliği Merkezî ve Bölge Laboratuvarlarının çalışmalarını düzenlemek, yönetmek ve denetlemek

2.3.2. Dünyada Kurumsal Yapılar ve Yönetim Sistemleri

Dünyada saygın İş Sağlığı ve Güvenliği Enstitüleri şunlardır:

- İş Sağlığı ve Güvenliği Enstitüsü, IFA (Almanya)
- Federal İş Sağlığı ve Güvenliği Enstitüsü (Almanya)
- PREVENT (İş Yerde Önlleme, Koruma ve Sağlık Enstitüsü) (Belçika)
- Ulusal İş Sağlığı Enstitüsü (Danimarka)
- Ulusal İş Güvenliği ve Hijyeni Enstitüsü (İspanya)
- İş Sağlığı Enstitüsü, FIOH (Finlandiya)
- İş Sağlığı ve Güvenliği Enstitüsü, ELINYAE (Yunanistan)
- İş Kazaları Ulusal Sigorta Enstitüsü, INAIL (İtalya)
- Ulusal İş Güvenliği ve Önlleme Enstitüsü, ISPESL (İtalya) Ulusal İş Sağlığı Enstitüsü, NIOH (Norveç)

Dünyada önemli İş Sağlığı ve Güvenliği kurum ve kuruluşları şunlardır:

- Yasal Kaza Sigortaları ve Önleme Kurumları Birliği (Almanya)
- İş Sağlığı ve Güvenliği ve Standardizasyon Komisyonu (Almanya)
- Mesleki Riskler Sosyal Sigortası (Avusturya)
- Sağlık ve Güvenlik Otoritesi, HAS (İrlanda)
- Uygulamalı Bilimsel Araştırmalar Kurumu, TNO (Hollanda)
- Baltık Denizi İş Sağlığı ve Güvenliği Ağı
- Sağlık ve Güvenlik Kurulu (İngiltere)
- Sağlık ve Güvenlik Laboratuvarı (İngiltere)
- Ulusal Kaza Sigortaları Fonu (İsviçre)
- Ulusal İş Güvenliği Kurumu, NOSA (Güney Afrika)
- Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Komisyonu, NOHSC (Avustralya)
- Belediyeler için İş Sağlığı ve Güvenliği Kurumu, APSAM (Kanada)
- Kanada İş Sağlığı ve Güvenliği Merkezi, CCOHS (Kanada)
- İş Sağlığı ve Güvenliği Komisyonu, CSST (Kanada)
- Quebec Toksikoloji Merkezi, CTQ (Kanada)
- İş Sağlığı ve Güvenliği Ajansı, KOSHA (Kore)
- Ulusal Endüstriyel Hijyenistler Konferansı, ACGIH (ABD)
- Endüstriyel Hijyen Kurumu, AIHA (ABD)
- Ulusal Güvenlik Konseyi, NSC (ABD)
- İş Güvenliği ve Sağlığı İdaresi, OSHA (ABD)
- İş Güvenliği ve Sağlığı Kurumu, JISHA (Japonya)

Tablo 3: Dünyadaki Önemli İş Sağlığı ve Güvenliği Kurum ve Kuruluşlarının Özeti

Özel Enstitüler/Kuruluşlar	Resmî Enstitüler /Kurumlar	Yarı Resmî ve Özel Enstitüler/Kuruluşlar
IFA /Almanya	BAuA/ Almanya	KAN/ Almanya
DGUV/Almanya /Kanada	NRCWE/Danimarka	CCOHS
QUEBEC/Kanada	NIOSH/ABD	
IRSST/Kanada	JISHA/Japonya	
CSST/Kanada	NOHSC/Avusturalya	
PREVENT/Belçika	INAIL/İtalya	
HAS/İrlanda		
TNO/Hollanda		
HSL/İngiltere		
AIHA/ABD		
NSC/ABD		
NOSA/Güney Afrika		
KOSHA/Kore		

- NATIONAL INSTITUTE FOR OCCUPATIONAL SAFETY AND HEALTH (NIOSH) / ULUSAL İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ENSTİTÜSÜ (ABD)

NIOSH, kuruluşların içinde İSG'de dünyaca en ünlüsü diyebiliriz. 1970 lerde Amerika Birleşik Devletleri'nde kurulmuştur. İSG açısından her türlü imkan sunan bu kuruluş oturmuş bir sistemi bulunmaktadır. İSG'de olması gereken bütün amaçları yerine getirmektedir ¹³.

- OCCUPATIONAL SAFETY AND HEALTH ADMINISTRATION (OSHA) İŞ GÜVENLİĞİ VE SAĞLIĞI İDARESİ (ABD)

Amerika Birleşik Devletleri'nde, 1970'te yürürlüğe giren İş Sağlığı ve

Güvenliği Kanununca (Occupational Safety and Health Act, OSHA) ABD’de “Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Enstitüsü” The National Institute for Occupational Safety and Health (NIOSH) ile İş Sağlığı ve Güvenliği Ajansı (Occupational Safety and Health Administration) kurulmuştur. NIOSH ise İSG alanında araştırma, eğitim vb. faaliyetlerde bulunarak çalışma şartlarının iyileştirilmesi için çalışmaktadır. Bu Ajans, iş sağlığı ve güvenliği konusunda ülkelerin gelişimi ve konuyla ilgili bilgi paylaşımını sağlamaktadır. Ajans üçlü bir yapıda organize olup karar verici konumda olan her bir üye devletin devlet, işçi ve işveren temsilcilerini bir araya getirmektedir. OSHA-EU bütün üye ve aday ülkelere aynı formatta düzenlenen bir internet sayfası ve bilgi ağı mevcut olup bu sayfa aracılığı ile tüm üye ülkelerin konu ile ilgili bilgi alışverişinde bulunmaları sağlanmaktadır. Türkiye OSHA-EU’ya aday ülke olarak gözlemci statüsünde katılmaktadır ¹³.

- AMERICAN INDUSTRIAL HYGIENE ASSOCIATION (AIHA) / ULUSAL ENDÜSTRİYEL HİJYENİSTLER BİRLİĞİ (ABD)

Endüstriyel kuruluşlarda, devlet kurumlarında, akademik kuruluşlarda ve diğer bağımsız organizasyonlarda çalışan kişilerin her açıdan hijyenik bir ortamda olmasını sağlamak için çalışan, gerekli araştırmaları yapan ve analizlere göre gerekli tedbirleri alan bir kurumdur ¹³.

- NATIONAL SAFETY COUNCIL (NSC) / ULUSAL GÜVENLİK KONSEYİ (ABD)

Amacı; insanları, işte, evde, yolda ya da toplum içinde herhangi bir alanda yaralanmaları önlemek ve güvenlik seviyesini artırmak ve riskleri yok ederek yaşam kurtarmaktır ¹³.

- THE INSTITUT DE RECHERCHE ROBERT-SAUVÉ EN SANTÉ ET EN SÉCURITÉ DU TRAVAIL (IRSST) / İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ (Kanada)

Kar amacı gütmeyen özel bir kurumdur 1980 de kurulmuştur. Bilimsel çalışmalar yapmaktadır ¹³.

- CANADIAN CENTRE FOR OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY (CCOHS)
/ KANADA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ MERKEZİ (Kanada)

CCOHS 1978 yılında kurulmuştur. İşverenlerin ve tüm çalışanların sağlığını, refahını ve güvenliğini artırmak amaçları arasındadır ¹³.

- THE COMMISSION DE LA SANTÉ ET DE LA SÉCURITÉ DU TRAVAIL (CSST)
/ İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KOMİSYONU (Kanada)

Mesleki hastalıklara ve kazalara yol açabilecek durumları yok etmeye çalışmak, İşçi Sağlığı ve Güvenliği konusunu teşvik edici çalışmalarda bulunmak ve kaza ve hastalık sonrası rehabilitasyon hizmetleri vermeyi amaçlamaktadır ¹³.

- LE CENTRE DE TOXICOLOGIE DU QUEBEC (CTO) QUEBEC TOKSİKOLOJİ
MERKEZİ (Kanada)

Ağır metallere-çözücülere ve onların bileşenlerine, ekolojik kirleticilere, böcek öldürücülere ve diğer kimyasallara maruz kalan insanların risklerini minimize etmek için özel analitik metotlar geliştirmek ve uygulamak amacındadır ¹³.

- INSTITUTE FOR OCCUPATIONAL SAFETY AND HEALTH OF THE GERMAN
SOCIAL ACCIDENT INSURANCEZ (IFA) / İŞ SAĞLIĞI VE YASAL KAZA
SİGORTASI ENSTİTÜSÜ (Bonn, Almanya)

IFA'nın merkezi Almanya'dır. çalışma alanları genellikle kimyasal ve biyolojik tehlikeler, kazaları önleme, fiziksel şartlar ve tehlikeler, risk değerlendirme, ergonomi vb.'dir ¹³.

- FEDERAL INSTITUTE FOR OCCUPATIONAL SAFETY AND HEALTH (BauA)
FEDERAL / İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ENSTİTÜSÜ (Dortmund, Almanya)

İşçi sağlığı ve güvenliğini en yüksek seviyede tutabilmeyi amaçlayan resmi bir kuruluştur. Çalışma yerleri ve dolayısıyla çalışma koşullarının işçi sağlığı,

kimyasal atıklar, tehlikeli alanlar ve manyetik alanlar bakımından işçi sağlığına uygunluğunu inceler¹³.

- ERMAN SOCIAL ACCIDENT INSURANCE (DGUV) / ALMAN SOSYAL KAZA SİGORTASI KURUMU ANA BİRLİĞİ (Almanya)

Sosyal güvenlik sistemi içerisinde çalışanların ve çalışmayanların, çocukların ve öğrencilerin ve emeklilerin sigortalı olması düşüncesini benimseyen bir birliktir¹³.

- KAN / İŞÇİ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ STANDARDİZASYON KOMİSYONU (Almanya)

Üyeleri arasında resmî yetkililer de bulunan, işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda gerekli önlemlerin alınmasına katkıda bulunmak ve standardizasyonu sağlamak için kurulmuştur. Devlet ve özel firmalarla ortak çalışmalar yürütülmektedir¹³.

- PREVENT / İŞ YERİNDE ÖNLEME, KORUMA VE SAĞLIK ENSTİTÜSÜ (Belçika)

Firmalara, şirketlere ve diğer enstitülere riskler, kazalar ve önlemleri hakkında bilgiler vererek çalışma koşullarını iyileştirerek ve kalitesini artırarak mesleki riskleri minimize etmeye çalışan bir kuruluştur¹³.

- NATIONAL RESEARCH CENTRE FOR THE WORKING ENVIRONMENT / ULUSAL İŞ ÇEVRESİ İÇİN ARAŞTIRMALAR MERKEZİ (Danimarka)

İş Sağlığı ve Güvenliği konusunda bilimsel araştırmalar yapmaktadır. Merkez, üniversitelerle iş birliği içinde olup; işçi sağlığı ve güvenliği konusunda birçok akademisyenle ortak çalışılıp bu alanda birçok tez yazılmıştır¹³.

- THE WORKERS COMPENSATION AUTHORITY (INAIL) / İŞÇİ TAZMİNAT KURUMU (İTALYA)

Çalışma ortamlarında iş kazalarını azaltma ve yasal kuralların uygulamasını takip eden İtalya'da Kurulu bir enstitüdür. Enstitüde ayrıca çeşitli laboratuvarlarda araştırma ve geliştirme faaliyetleri yapılmaktadır. Bu çalışmalar genellikle akademisyenlerle ortak yürütülmektedir ¹³.

- HEALTH AND SAFETY AUTHORITY (HAS) / SAĞLIK VE GÜVENLİK OTORİTESİ (İrlanda)

Yasal düzenleme, risk değerlendirme, kazaları önleme çalışmaları ve yeni standartlar geliştirmek için kurulmuştur ¹³.

- TNO / UYGULAMALI BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR KURUMU (Hollanda)

Resmî ve yarı resmî kuruluşlarla, özel firma ve kuruluşlarla çalışılmaktadır. Her yıl düzenli olarak belirlenmiş konularda bilimsel çalışmalar yapılmaktadır. Yeni araştırma programları hazırlanmaktadır ¹³.

- HEALTH AND SAFETY LABORATORY (HSI) / SAĞLIK VE GÜVENLİK LABORATUARI (İngiltere)

Çalışmalarını Dünya Sağlık Örgütüyle (WHO) ortak yürüttüğü bilinmekte olan yine dünyaca önemli kuruluşlardan biridir. Ulusal işçi sağlığı ve iş güvenliği kurumlarıyla birlikte araştırma geliştirme projeleri, risk değerlendirme ve analizi programları yapılmaktadır ¹³.

- NOHSCH NATIONAL OCCUPATIONAL HEALTH & SAFETY COMMISSION / ULUSAL İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KOMİSYONU (AVUSTRALYA)

Var olan kaynakları işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda etkili bir şekilde kullanıp verimliliği en üst düzeyde tutmak için kurulmuştur. Ayrıca, birçok farklı sektörden firmalara ve çalışanlara eğitimler, destekler vermektedir ¹³.

- JAPAN INDUSTRIAL SAFETY AND HEALTH ASSOCIATION (JISHA) / JAPONYA ENDÜSTRİYEL GÜVENLİK VE SAĞLIK KURUMU (Japonya)

Mesleki kazaları azaltmak ve iş güvenliğini ve işçi sağlığını artırmak, işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili bilgileri toplamak ve yaymak ve eğitim, seminer ve programlar sağlamak için kurulmuştur ¹³.

- KOREA OCCUPATIONAL SAFETY AND HEALTH AGENCY (KOSHA) / KORE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ AJANSI (Kore)

Kurumun amacı; iş yerlerinde işçi sağlığının ve iş güvenliğinin istenilen standartlarda olmasını sağlamaktır. Kurum birçok firmaya işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili eğitimler vermektedir. Araştırma ve geliştirme programları yer almaktadır ¹³.

- NOSA / ULUSAL İŞ GÜVENLİĞİ KURUMU (Güney Afrika)

İş Sağlığı ve Güvenliği konusunda eğitim, denetim, sertifikasyon, danışmanlık konularında bölgesel ve ulusal düzeyde şirketlere hizmet ve teknik destek vermektir ¹³.

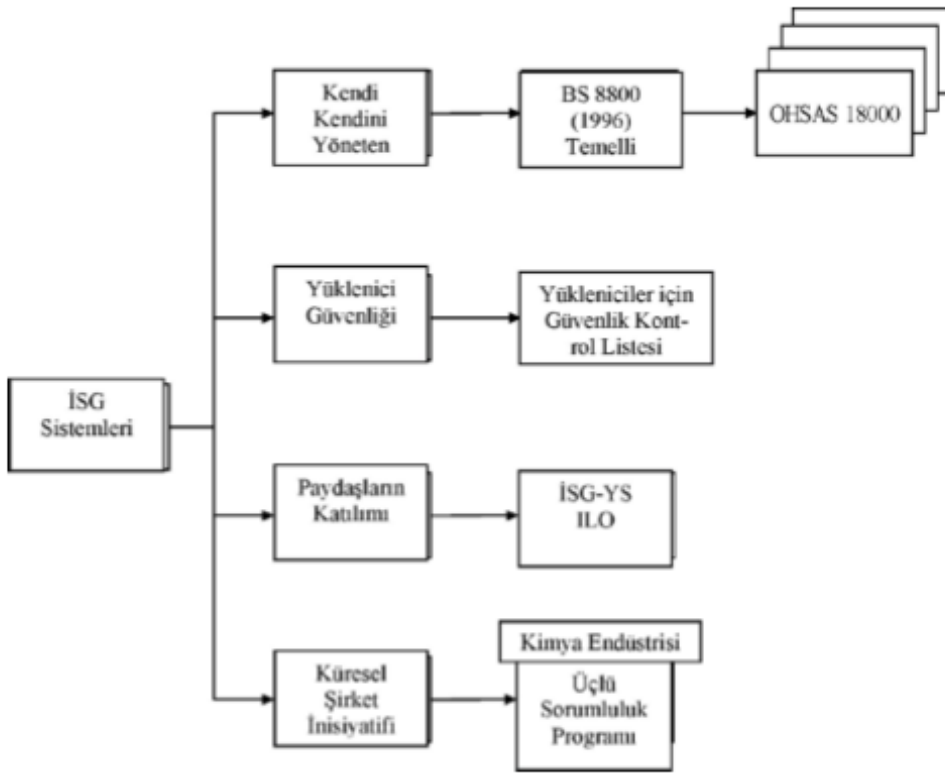
Görüldüğü üzere İSG alanındaki birçok kurum ve kuruluşlar belli bir amaç üzerinde yoğunlaşmışlardır, o da meslek hastalıklarını iş kazalarını minimize etmek başta olmak üzere işveren ve çalışanların daha refah seviyesine ulaşmış koşullarda çalışmasına yardımcı olarak işin verimini arttırarak daha sağlıklı bir ortamda bulunmalarını sağlamak asıl hedefleri olmuştur.

2.3.3 Avrupa Birliği Özelinde Kurumsal Yapılar ve Yönetim Sistemleri

AB ülkelerinin iş sağlığı ve güvenliği konusunda kafasındaki genel düşünce kendi kendine yönetme modelidir. Genellikle AB'de İSG 1980'lerde başlamıştır. Avrupa Birliği'ne üye bazı ülkelerde yeni İş Sağlığı ve Güvenliği çatısı altında düzenlemeler olmuştur ilk başta bu İSG yönetim sistemi kolaylaştırılrsa da

daha sonradan zorunlu hale getirilmiştir ¹¹.

89/391/EEC 12 Haziran 1989 da çıkarılan AB Çerçeve Direktifinde İSG yönetimi için gerekli olan ve kamu sektöründe ve özel sektörde yer alan tüm kuruluşlar için geçerli genel ilke ve süreçlere yer verilmiştir. Amaç, İSG'deki çalışanların güvenlik koşullarının ve sağlık durumlarının sürekli olarak iyileşmesini sağlamaktır ¹¹.

Şekil 13: AB'de İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemleri

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), 2001 yılında İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemlerine ilişkin ILO Rehberlerini 155 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesi ile 161 Sayılı İş Sağlığı Hizmetleri Sözleşmesi de dâhil olmak üzere uluslararası standartları yansıtan bu rehberleri yayınlamıştır. Tabii ki de bu rehberler herkesin kullanacağı türden hazırlanmıştır. Ancak rehberlerin yasal bağlayıcılığı bulunmamaktadır.

ILO, İSG yönetim sistemi için, tercihen ulusal kanun ve yönetmeliklerle

desteklenen ulusal çerçevenin oluşturulmasında, İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemlerine yönelik hem ulusal hem de özel rehberlerin geliştirilmesinde hem de yönetmelik ve standartlarla uyumun güçlendirilmesi için gönüllü düzenlemelerin geliştirilmesi yoluyla İş Sağlığı ve Güvenliği performansının devamlı iyileştirilmesini sunar ¹¹.

Bu rehberler ilkin Fransa'da benimsenmiştir. ILO Rehberlerinin tanıtımı amacıyla bir değerlendirme rehberi oluşturulmuş ve bir tanıtım programı düzenlenmiştir ⁷.

Bazı ülkelerde, örneğin Almanya ve Polonya'da, işletmelerde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetimi ile ilgili ulusal rehberler ILO Rehberleri temel alınarak geliştirilmiştir ¹¹.

İngiltere'de ise İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetimi konusundaki tüm düzenlemeler tek bir çerçeve altında 1974 yılında İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ('The Health and Safety at Work etc. - HSW)'nun diğer bütün düzenlemeler kaldırılarak kabul edilmesi ile uygulanmaya başlanmıştır ⁷.

Kanun iki yeni kuruluş kurulmasını sağlamıştır. Bunlar; Sağlık ve Güvenlik Komisyonu (HSC) ile Sağlık ve Güvenlik Kurumu (HSE)'dur. Her iki kurum da özel yasal fonksiyonlara sahiptir ⁷.

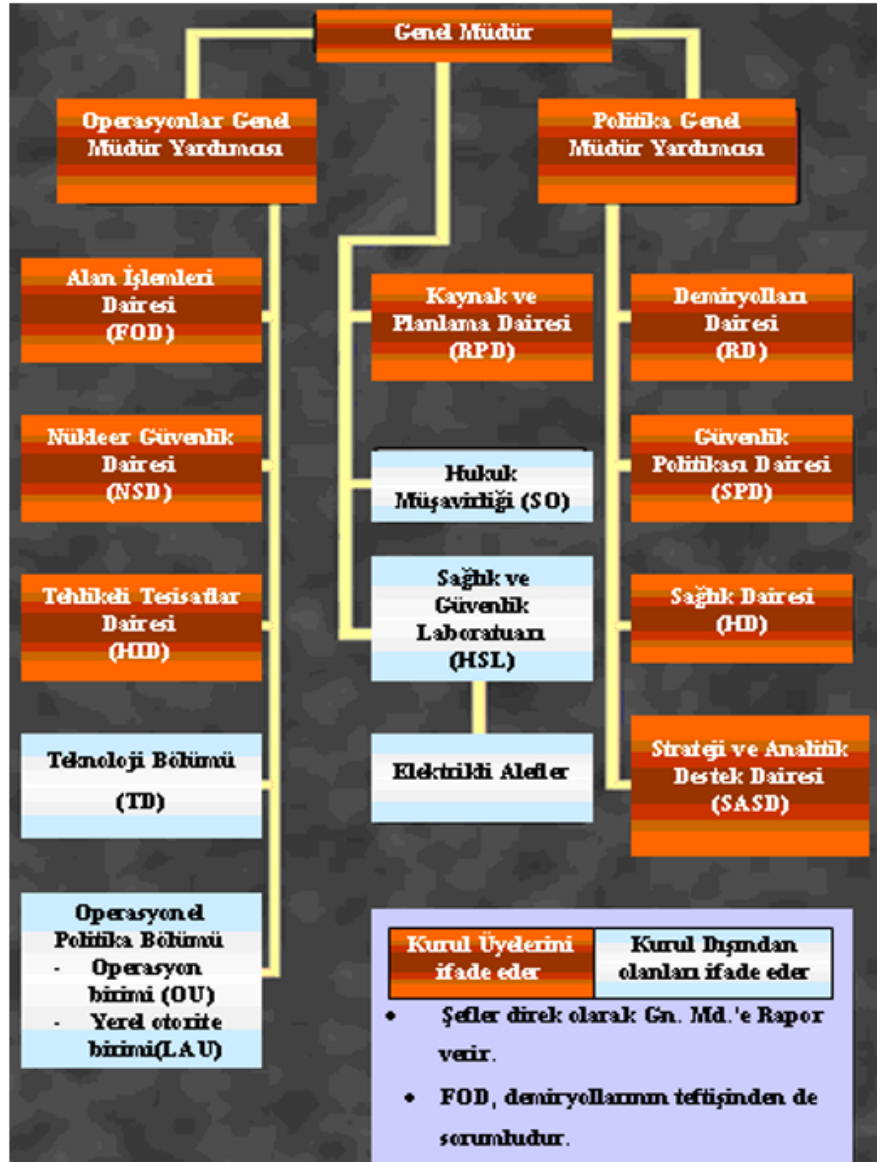
Sağlık ve Güvenlik Komisyonu (HSC): En fazla on üyeli bir organdır ve üyelerinin ataması Ulaştırma Bakanlığı, yerel yönetim ve bölgeler tarafından yapılır. HSE ve yerel otoriteler, yaptıkları teftişler ve çalışmalar sonucunda elde ettikleri bulgulara dayanarak HSC'ye yapılması gerekenler hakkında tavsiyelerde bulunurlar. HSC bu tavsiyeler doğrultusunda asli görevi olan yeni düzenlemeler hazırlama işini icra eder ⁷.

Sağlık ve Güvenlik Kurumu (HSE): HSC'ye tavsiye sunmak amacıyla beraber çalışırlar. HSE, araştırma faaliyetlerini, dış desteklerle ve bünyesinde bulunan Sağlık ve Güvenlik Laboratuvarı aracılığı ile gerçekleştirmektedir. İşyerlerinde, çalışanların, sağlık ve güvenliğini sağlamak ve işyerlerinde meydana

gelebilecek ölüm, yaralanma ve hastalıkları önlemek amacıdır ¹⁴.

HSE, çoğu araştırmasını dış desteklerle yapsa da, bünyesinde önemli bir kısım bulundurmaktadır. HSE'nin günlük işlemleri sonucu ortaya çıkan ve araştırma çalışmaları ile diğer bilimsel hizmetler sunan bu bölüm Sağlık ve Güvenlik Laboratuvarı'dır ⁷.

HSE birçok alanda faaliyet göstermektedir bunlardan bazıları ise, İnşaat - Nükleer - Tarım - Medikal - Sağlık ve Güvenlik Bakım Hizmetleri - Petrol - Denizcilik - Eğitim - Taşımacılık – Tekstildir.

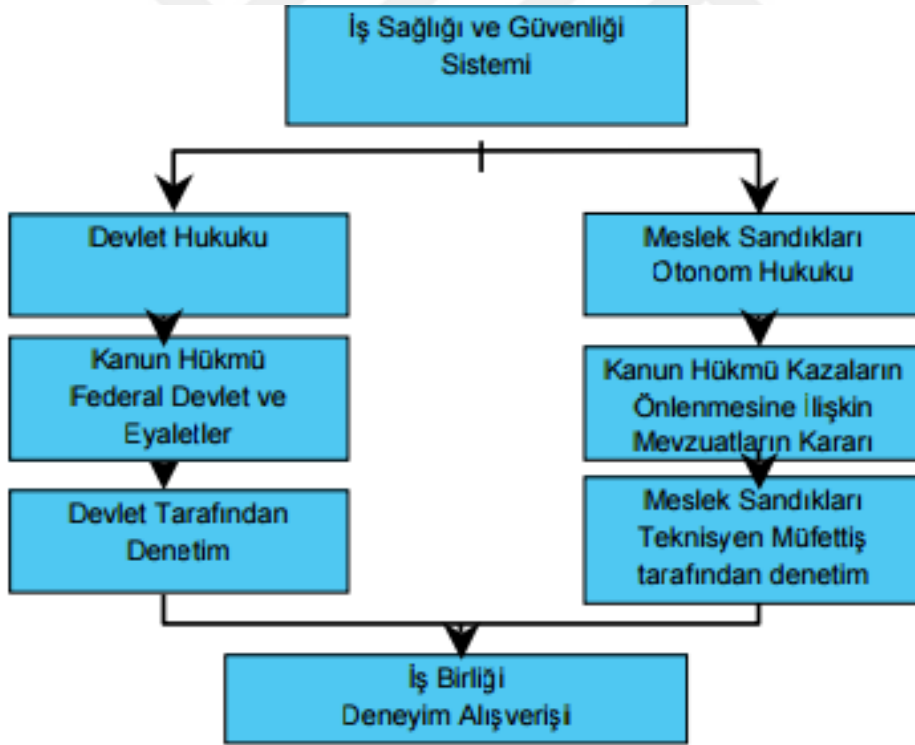
Şekil 14: HSE'nin Yapısı

Almanya'da ise, iş sağlığı ve güvenliğindeki aktörler: Devlet, Kanuni Kaza Sigortası Meslek Sandıkları, İşletmeler ve İşçilerdir. Meslek sandıkları, önleyici faaliyetler, rehabilitasyon ve tazminat gibi hususlarla ilgilenir. Alman İSG sisteminde hukuki yaptırımlar devlet eliyle ve meslek sandıkları tarafından yapılır. Gerek devlet, gerekse meslek sandıkları işbirliği içinde çalışırlar ve duruma göre teftişler yaparlar⁷.

İSG yapılanması şu şekilde oluşturulmuştur:

1. Almanya Federal Çalışma ve Sosyal İlişkiler Bakanlığı (Hükümet)
2. Eyalet Temsilcileri
3. Kamu ve Özel Yasal Kaza sigortaları Enstitüleri

Zaten Almanya'da ki birçok İSG kurum ve kuruluşları dünyadaki İSG kurum ve kuruluşlar başlığı altında görerek bilinçlenmiştik.

Şekil 15: Almanya İş Sağlığı ve Güvenliği Sistemi

2.4. Kamuda İSG ve Uygulanma Sorunları

2.4.1. Kamu Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliği

İşyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması; mevcut sağlık ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesi için, işveren ve çalışanların görev, yetki, sorumluluk, hak ve yetkilerini düzenleyen 6331 sayılı iş sağlığı ve güvenliği kanunu, kanunda açıkça belirtilerek kapsam dışında bırakılan faaliyetler ve kişiler dışında, kamu ve özel sektöre ait bütün işlere ve işyerlerine, bu işyerlerinin işverenlerine ve bütün çalışanlarına uygulanır.

Kanunda işveren kavramı; çalışan istihdam eden gerçek veya tüzel kişi yahut tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşlar olarak tanımlanmıştır. Bu tanım kapsamında işverenler; maliyeti çalışanlara yüklemeyen bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gerekli kıldığı tüm sağlık ve güvenlik önlemlerini almalı ve gerekli organizasyonu yapmalıdır.

Kamu kurum ve kuruluşlarında; iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çalışmalarda 6331 sayılı kanun gereği; mesleki risklerin önlenmesi, eğitim ve bilgi verilmesi dahil her türlü tedbirin alınması, organizasyonun yapılması, gerekli araç gereçlerin sağlanması için; çalışmalar yapmak, işyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin uyulup uyulmadığını izlemek, denetlemek ve uygunsuzlukların giderilmesinde yükümlüdür. Risk değerlendirmesi yapmak ve çalışana görev verirken çalışanın sağlık ve güvenlik yönünden işe uygunluğunu göz önünde almakta yine 6331 sayılı kanun gereği kurum ve kuruluşların yapması gereken sorumluluklarındadır.

Ancak bu sorumluları yerine getirirken kamu kuruluşlarında karşılaşılan sorunlar diğer sektörlere nazaran farklılıklar göstermektedir. Bazı kamu kuruluşları bu sorunları çok hızlı çözüme ulaştırırken bazı kamu kurumlarında sorunlar yeterince hızlı çözülememektedir. Kamu kurumlarının an itibarıyla her ne kadar uzman ve hekim görevlendirme zorunluluğu olmasa da iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini yürütmekle yükümlülüğünün mevcut olduğu unutulmamalıdır. En

önemlisi ise 6331 sayılı iş sağlığı ve güvenliği kanununun madde 26/2b'de belirtildiği gibi idari para cezaları tüzel kişiliği bulunmayan kamu kurum ve kuruluşları adına da düzenlenebilir.

2.4.2. Kamu Kurum ve Kuruluşlarında İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Uygulamasında Karşılaşılabilecek Sorunlar

a) Kamuya ait binaların özellikle eski binaların fiziki koşullarının uygun olmaması

Bu durum tehlikeli tanımlarının doğru ve net biçimde yapılmasını engelleyebilmekte, bunun sonucunda risk değerlendirmesinin ve alınacak önlemlerin hatalı ve eksik olmasına yol açmaktadır.

b) Mali kaynakların kullanımının uzun zaman alması

Kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan yöneticilerin tüm iyi niyetlerine rağmen ihale ile hizmet alımı hiçbir aksilik gerçekleşmese dahi 6 ayı bulabilmekte ve bazı durumlarda bu süre daha uzun süre olmaktadır. Mali kaynakların kullanımının uzun zaman alması sebebiyle yapılan risk değerlendirmesinde acil çözüm gerektiren risklere yönelik yaklaşım, kanunun durumuna aykırı olarak proaktif (önleyici) değil reaktif (düzeltici) olmalıdır.

c) Risk değerlendirme sonucu risklerin önlenmesi bir maliyeti gerektiriyorsa, o maliyetin karşılanabilmesi için gerektiğinde maliye bakanlığından ödenek talebi ihtiyacı

Kamu kurumu işvereni, öncelikle risk analizi yaptırmalıdır. Yapılan risk analizinin ardından olası riskler belirlenmeli ve risklerin ortadan kaldırılması bir maliyeti gerektiriyorsa, rücuhen sorumluluktan kurtulabilmesi için ilgili birimler ödenek talep etmesi gerekmektedir. Yapılan risk değerlendirmesinde acil çözüm gerektiren riskler için uygulanacak düzeltici ve önleyici faaliyetler ihale sürecinde ve sınırlandırılmış doğrudan tebliğden farklı bir harcama kalemiyle yapılabilmesi için yasal düzenleme yapılmalıdır. Risk analizlerin yapılmamış olması ve yapılan risk

analizlerine göre belirlenmiş risklerin giderilmesi için önlem alınmaması hem norma aykırılıktan kamu işvereni de sorumlu tutar, hem de olası kaza iş kazası ve meslek hastalığında dolayı hukuki ve cezai yaptırımlarla karşı karşıya bırakır.

Kamu kurum ve kuruluşlarında herhangi bir hizmet alımını ihale usulü (uzun sürmesi) veya doğrudan temin (bütçenin %10'nu ve ayrıca limitli olması) ile yapılması sebebiyle acil müdahale gerektiren risklere zamanında müdahale edilememektedir. Acil olarak müdahale gerektiren risklerin kaynaklık eden tehlikelerin elektrik, mekanik yapı işleri olduğu düşünüldüğünde uygulanmasını istediğimiz düzeltici ve önleyici faaliyetlerin muhtemel maliyeti doğrudan temin sınırlarını aşacak olması sebebiyle hizmet alımı ancak ihale kapsamında gerçekleşebilecektir.

d) Çalışanların muayene ve tetkikleri için ödenek ihtiyacı

Kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan tüm personelin periyodik sağlık muayenelerinin tetkikleri yapılarak kayıt altına alınması 6331 sayılı iş sağlığı ve güvenliği kanunun gerekliliklerinden bir tanesidir. Ancak bu muayene ve tetkiklerin bedelinin hangi ödeme kaleminden karşılanacağı ise farklı bir sorudur. 6331 sayılı iş sağlığı ve güvenliği kanunu işverenin bu konuda yapacağı harcamaların kesinlikle çalışana yansıtmayacağını çok açık biçimde açıklamıştır.

e) Detaylı bir dokümantasyon ihtiyacı

İş sağlığı ve güvenliği çalışmaları oldukça detaylı yapılması gereken çalışmalardır. Bu çalışmalarda izlenmesi takip edilmesi ve kayıt altına alınması gereken birçok belge evrak ve doküman olacaktır. Bu nedenle de bu iş için ayrı bir birim daire başkanlığı ve benzeri bölüm açılmalı, kurumlarda iş güvenliği kültürünün yaygınlaştırılması için bu işi yapacak bireylerin esas işlerinin iş güvenliği olması sağlanmalıdır.

f) Hizmetin içeriden veya dışarıdan alınması durumunda ortaya çıkabilecek farklı sorunlar

İş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin bir ortak sağlık güvenlik biriminden alınması durumunda öncelikle ödenek ihtiyacı doğmaktadır. Ancak bunun dışında dışarıdan alınan hizmet için iş güvenliği uzmanı ve iş yeri hekiminin görevlerini yaparken kendilerine kurum içerisinden mutlaka destek personel temin edilmesi zorunluluğu bu personelin ayrıca görevlendirilmesine mi sadece bu iş için görevlendirilmesine mi neden olacaktır? Hizmetin içeriden alınması ise iş güvenliği uzmanının bu konuda asıl işinin yanında görevlendirilmesi (çoğu durumda kişinin kendi talebi olmadan üst makamlardan görev yazısı ile bu işin kendine bildirilmesi) kişilerde hangi işi yapacağına ait bir kargaşa yaratmakta bu ise daha sonraları daha büyük sorunları ortaya çıkarabilmektedir.

g) Etkin yönetim sistemi ihtiyacının kaçınılmaz oluşu

Haziran 2012'de kademeli olarak yürürlüğe giren İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu iş dünyasına önemli yenilikler getirdi, 50 işçi sınırını ve kamu-özel sektör ayrımını kaldırması, önleyici yaklaşımı esas alması, katılımcı bir sistemi benimsemesi, İSG hizmetlerinde profesyonel yardımı öngörmesi, eğitim ve bilgilendirmeyi öne çıkarması bu yeniliklerin başında geliyor.

Kamu ve özel sektör ayrımını kaldıran Kanun, kamu kurumlarına da önemli görev ve sorumluluklar yükledi. Ancak 1 Temmuz 2016'da yürürlüğe girmesi beklenen kanunun son kademesinin bir yıl daha ertelenmiş olması bazı karışıklıklara neden oldu.

Birçok birimden oluşan farklı müdürlüklere bölünmüş kamu işletmelerinde iş sağlığı ve güvenliği işlerini yönetmek denetlemek ve problemleri çözmek için iş ve işlemler bir iki kişinin sorumluluğuna bırakılmamalıdır. İş sağlığı ve

güvenliği çalışmalarının başarılı olması üst yönetimin desteği ile mümkün olacaktır. Üst yönetim tarafından oluşturulmuş olan etkin bir yönetim sistemi bu çalışmaların başarılı olması için gerek şarttır.³²

2.4.3. İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sisteminde Yapı ve Sorumluluklar

- İşveren, çalışanların sağlık ve güvenliklerinin korunması için tüm sorumluluğu almalı ve kuruluştaki iş sağlığı ve güvenliği faaliyetleri için bir yetkili belirlenmelidir.
- İşveren veya işveren vekilleri tarafından, iş sağlığı ve güvenliği yönetim sisteminin yürütülmesi, geliştirilmesi, hedeflerin yakalanması ve performans ölçümü için yetki ve sorumluluklar belirlenmelidir.
- İş sağlığı ve güvenliği yönetim sisteminde yapılanma aşağıdaki hususları sağlayacak şekilde oluşturulmalıdır.
  - Kuruluşun tüm seviyelerinde bilinen ve kabul edilen iş sağlığı ve güvenliği yönetimini sağlamak,
  - İş sağlığı ve güvenliği tehlike ve risklerini tanımlamak, kontrol veya değerlendirme yapacak kişilerin yetki ve sorumluluklarını belirlemek,
  - Çalışanların sağlık ve güvenliğini korumak için gerektiğinde etkin denetim sağlamak,
  - Yasal mevzuatın gerekliliklerini yerine getirmek,
  - Önleme ve sağlık geliştirme programları oluşturmak,
  - Çalışanlar ve tarafların sisteme katılımı için etkin düzenlemeler yapmak,
  - Gerekli kaynakları sağlamak

2.5 Yerel Yönetimlerde İSG ve İSG Yönetim Sistemleri

2.5.1. Belediyenin Görev ve Sorumlulukları

5393 sayılı Belediye Kanununda Belirtildiği Üzere; Madde 14- "Belediye, mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla; imar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı, coğrafi ve kent bilgi sistemleri, çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık, zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi

trafik, defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma park ve yeşil alanlar, konut, kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları, sosyal hizmet ve yardım, nikah, meslek ve beceri kazandırma, ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar ve yaptırır.”

Belediyelerle ilgili kanun maddesinde de görüldüğü üzere; Belediyelerde sağlık işlerinden, ulaşım hizmetlerine, , fen işlerinden park ve bahçelere, sosyal ve kültürel faaliyetlere kadar birçok iş kolu mevcut olup, Belediye bünyesinde çok tehlikeli, tehlikeli ve az tehlikeli işler vardır. 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu gereği bu işlerdeki riskleri tespit etmek ve ortadan kaldırmak, gerekli eğitim ve bilgilendirmeleri yapmak, raporlama çalışmalarını gerçekleştirmek ve benzeri birçok görevleri mevcuttur.

Haziran 2012 tarihinde çıkarılan 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nda birçok noktada OHSAS 18001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi ile benzerlikler içermektedir. Yani Kanunu hakkıyla uygulayan bir işletme kolaylıkla OHSAS Yönetim Sistemi akreditesini gerçekleştirebilir.

2.5.2. Yerel Yönetimlerde (Belediyelerde) Uygulamada Gerçekleştirilecek OHSAS 18001 Faaliyetleri

İSG Politikası

İş sağlığı ve güvenliği yönetim sisteminin başarıya ulaşabilmesi için en önemli ve hayati güç, yönetimin kararlılığı ve kesin desteğidir. Bu doğrultuda da en önemli adım İSG politikasıdır. Belediyenin çalışmalarına ve ulusal mevzuata uygun, tehlike ve risklerin ortadan kaldırılmasını içeren, insanı merkeze alan ve sürekli iyileştirmeyi taahhüt eden bir iş sağlığı ve güvenliği politikası oluşturulmalıdır. Tüm bunlar iş sağlığı ve güvenliği kültürü oluşturmada daha katılımcı ortam yaratılmasına da katkıda bulunmaktadır. İSG politikası açık ve kolay erişilebilir olmakla birlikte, sıklıkla gözden geçirilmelidir.

Planlama

Tehlike Tanımlaması, Risk Değerlendirmesi;

İş sağlığı ve güvenliği yönetim sisteminin en önemli adımı, risklerin kontrolüdür. Bu adım, iş güvenliği uzmanı ve yönetim de dahil olmak üzere diğer çalışanların yapacağı ortak çalışmalarla belediyedeki tehlike ve risklerin belirlenmesi, bu tehlikelerin kaynağında önlenmesi, yok edilmesi, mümkün olmayan tehlike ve risklerin değerlendirilerek kontrol önlemleri alınması ve kontrol faaliyetlerinin uygulanmasından oluşur. Bunun için öncelikle bir prosedür hazırlanmalı ve yapılan çalışmalar bu prosedüre göre gerçekleştirilmelidir.

Tehlike ve risk değerlendirmeleri gerçekleştirilirken çalışan katılımını arttırmak ve bir riski ve tehlikeyi en iyi o işi yapan bilir felsefesinden yola çıkarak risk avı çalışması gerçekleştirilmeli, risk avında çalışanlara formlar dağıtılmış ve yaptıkları işlerde ve çalışma alanlarında karşı karşıya oldukları tehlike ve riskleri yazmaları istenmeli daha sonra bu forma yazılanlar iş güvenliği uzmanı tarafından kontrol edilip değerlendirmeye alınmalıdır. Tüm bu çalışmalarda tepkisel(reaktif) değil, öngörüsül etkili(proaktif) yaklaşım benimsenmelidir.

Risk değerlendirmesi ile beraber ortam ölçümlerinin ve periyodik kontrollerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Çalışma ortamlarında fiziksel, kimyasal birçok unsur bulunmaktadır. Bunların değerlendirilmesi, analiz edilmesi ve daha sonrasında eğer tehlike oluşturan bir durum var ise gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir.

Tüm çalışma alanlarında aşağıdaki ölçümlerle ilgili çalışmalar yürütülerek, iyileştirme gereken noktalarda aksiyon planlanmıştır.

- 1- Ortam Gürültü Ölçümü
- 2- Gürültü Kişisel Maruziyet Ölçümleri (STEL,TWA)
- 3- Ortam Toz Ölçümü
- 4- Toz Kişisel Maruziyet Ölçümleri (STEL,TWA)

- 5- Ortamda organik ve inorganik gazlar ölçümü
- 6- Organik ve İnorganik Gazların Kişisel Maruziyet Ölçümleri (STEL, TWA)
- 7- Termal Konfor Ölçümleri (Nem, Sıcaklık, Hava Akım Hızı)
- 8- Aydınlatma Ölçümleri
- 9- Gaz Ölçümleri ve Kontrolleri
- 10-Titreşim Ölçüm ve Kontrolleri

Amaçlar ve Hedefler

Yapı ve Sorumluluk

Belediye organizasyonunda Başkandan en alt düzeyde çalışan personele kadar tüm personel İSG' den sorumludur. Bütün personel görev tanımlarına, talimatlara veya diğer dokümantasyona uygun olarak çalıştırılmalıdır. Kurumun yönetimi, İSG Sisteminin uygulanması, devamlılığı için gerekli kaynaklarını (İnsan, teknolojik, malzeme ve ekipman, mali uzman, personel vb.) tedarik eder.

Kurumun İSG Yönetim temsilcisinin İSG ile ilgili temel görevleri;

- ❖ İSG Sisteminin OHSAS 18001'e uygun kurulması, uygulanması ve sürekliliğini sağlamak
- ❖ Gözden geçirme ve iyileştirme faaliyetlerinde temel oluşturacak şekilde üst yönetime İSG performansı konusunda rapor sunmaktır.

Eğitim Faaliyetleri

İSG ile ilgili eğitimler birimlerce talep edilir ve Yönetim Temsilcisi planlanır ve organize edilir. Tüm Çalışalar;

- ❖ İSG politikası ve İSG gereklerine uyma,
- ❖ Fiili ve Potansiyel Tehlikelerin İSG etkilerinin önemi,
- ❖ İSG gereklerine uymada kendi görev ve sorumlukları,
- ❖ Acil durumlarda yapılacaklar,
- ❖ Kendi faaliyetleri içinde İSG bakımından önem arz eden konular
- ❖ Geliştirme faaliyetleri
- ❖ Yapılacak faaliyetin talimatlar dışına çıkılarak yapılması durumunda oluşacak sonuçlar konularında bilinçlendirme eğitime tabi tutulurlar.

Eğitimde çalışanların farklı kültürleri, yetenekleri göz önünde bulundurulur. Eğitimin içeriği ve yöntemi her yıl farklı güncellemelere tabi tutulmalı, eğitimde drama tekniği ve forum tiyatrosu etkinliğinden faydalanarak çalışanlara kurumda yaşanan veya yaşanması olası herhangi bir konuyu, çözüm önerileriyle birlikte senaryolaştırılıp, oyuncularla sahnelenmesi ve sonrasında kendilerinin sahneye çıkıp doğrusunu yapmaları ile gerçekleştirilmelidir.

Danışma ve İletişim

Belediyede iç iletişim birimler arasında sözlü, yazılı ve mail olarak yapılmakta ayrıca özel veya acil durumlarda sözlü talimatlarla da iletişim gerçekleştirilir. Eğitimler, toplantılar da iç iletişim araçlarıdır. İş Sağlığı ve Güvenliği toplantılarında çalışanlardan da temsilciler bulunur, alınan kararlarla ilgili çalışanlar bilgilendirilir. Kurum içi iletişimi sağlama amaçlı her müdürlükte müdürlük İSG Panoları oluşturulmuş panolarda, müdürlüğe ait risk analizleri, organizasyon şemaları, görev tanımları, MSDS formları vb. bilgiler paylaşılmalıdır.

Dokümantasyon

İSG Sistemi dokümantasyonu aşağıdaki ana unsurlardan oluşur;

- İSG El Kitabı
- İSG Prosedürleri

- İSG Politikası
- İSG Talimat ve Kayıtları

Bunların haricinde çalışanları bilgilendirmek ve yol göstermek amaçlı dokümanlar hazırlanmalıdır. Bu kapsamda İSG İç Yönetmeliği, İSG Eğitim Notları, Acil Durumlara Hazırlık El Kitabı, Politikalar Broşürü hazırlanması gerekli dokümanlardan bazılarıdır.

Acil Durum Hazırlığı ve Bu Hallerde Yapılması Gerekenler

Beleliyedeki potansiyel olayları, acil durumları, bu durumlarda yapılacakları belirleyen, bunlardan kaynaklanabilecek muhtemel hasarlılık ve yaralanmaları önlemek ve azaltmak için İSG Programları, hedefleri ve iletişim prosedürü oluşturulmalıdır. Acil durumlarda yapılması gereken faaliyetler tatbikatlar yapılarak denendir.

Olası deprem ve yangın vb. acil durum anında personel ve vatandaşların binaları planlı bir şekilde boşaltılması ve önceden belirlenen açık alanlarda hiçbir izdihama yol açmadan toplanmalarını sağlamak amacıyla gerçekleştirilmeli ve raporlanmalıdır.

Kontrol ve Düzeltici Faaliyetler

Belediye iç İSG tetkikçileri İSG Sistemi ile uygunsuz olan veya kontrol altında olmayan durumları belirlemek, bu konudaki uygunsuzluğu rapor etmekle görevli ve yetkilidirler. Örnekleme yöntemiyle her yıl iç ve dış tetkikler gerçekleştirilmeli, gerekli görülen noktalarda müdürlüklerden düzeltici ve önleyici faaliyet gerçekleştirilmesi istenmelidir.

İSG Kurulu Toplantılarının düzenlenmesi; tehlike sınıfına göre periyodik

olarak toplanan İsg Kurulları, Belediyedeki İş Sağlığı ve Güvenliği konularında önemli kararlar alan, Üst yönetimi yönlendiren, çalışanlara yol gösteren çalışmalar yürütülmelidir.

Kazalar, Olaylar, Uygunsuzluklar, Düzeltici ve Önleyici Faaliyetler

Belediyede bir iş kazası olduğunda;

İSG Programlarında olan etkilerini belirlemek

Meydana gelme sebebini saptamak

Varsa giderilebilir olayın etkilerini belirlemek

Tekrarını önlemek için gerekli tedbirleri almak; bu amaçla her bir iş kazasından sonra kaza ile ilgili bilgiler birim yöneticisi tarafından iş kazası formuna işlenir. Düzeltici ve/veya önleyici faaliyetler, sorumlu tespitler belirlenir.

Yönetim temsilcisi bu faaliyetleri takip eder.

Yüklenici Taşeron Kontrolleri

Hazırlanan kontrol listeleri eşliğinde yüklenicilerin bu kriterlere uyumları kontrol edilmeli ve onların gerekli iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarının yapılması sağlanmalıdır.

Yönetimin Tarafından Gözden Geçirilmesi

Belediye üst yönetimi İSG Sistemini yılda en az bir kez gözden geçirir. Gözden Geçirme İSG Sisteminin uygunluğu, yeterliliği ve etkinliği açısından gerçekleştirilir. İSG Sisteminin gözden geçirilmesinde;

- Önemli toplantı kararlarının gözden geçirilmesi
- İSG İç denetim sonuçları
- İSG Dış denetim sonuçları

- İSG Programı
- İSG Amaç ve hedefleri
- Uygunsuzluklar denetleyici ve düzeltici faaliyetler
- Yasal mevzuatlar ve değişiklikler
- İSG Politikası
- Geliştirme faaliyetleri
- İSG yatırımları
- İSG eğitimleri ve diğer konular ele alınmalıdır.

İSG Sistemlerinin gözden geçirilmesiyle ilgili; toplantı kararlarının raporlanması ve takibi yönetim temsilcisi tarafından yapılır.

2.6.İstanbul Büyükşehir Belediyesinde (İBB) Yapılanma

2.6.1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Performans Programı 2017

Genel Bilgiler

*Misyonumuz:*Açığa çıkmamış ihtiyaçları karşılayacak hizmetleri, 21.yüzyılın yerel yönetin anlayışına uygun şekilde sunmak , belediye hizmetlerini kurumsal bir anlayışla mükemmelleştirirken şehrin kültürel kimliğini yaşatmak

Vizyonumuz: Sürdürülebilir ve yenilikçi çözümlerle hayatı kolaylaştıran , şehircilik ve medeniyet adına küresel değerler üreten marka kentin yerel yönetimi

Değerlerimiz: Adalet, Güven , Saydamlık, Kalite , Verimlilik , Katılım ,Liderlik

A.Yetki Görev ve Sorumluluklar

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nce yerine getirilen tüm faaliyet ve hizmetler; Hukuki bir alt yapıya dayanmaktadır. Büyükşehir belediyelerine görev

yetki ve sorumluluklarını düzenleyen pek çok kanun bulunmakta olup bunlar içinde özellikle 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu , 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu belirleyici bir yer tutmaktadır.Bu kanunlar belediyenin ana hizmet alanları ve genel yönetim alanında rol oynamaktadır.

Öte yandan belediyemizin doğrudan ya da dolaylı biçimde hizmetlerini etkileyen pek çok mevzuat hükmü bulunmaktadır.

B.Teşkilat Yapısı

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun Büyükşehir Belediye Teşkilatı başlığının 21. maddesine göre Büyükşehir Belediyesi teşkilatı; norm kadro esaslarına uygun olarak genel sekreterlik , daire başkanlıkları ve müdürlüklerden oluşur.

Büyükşehir Belediyelerinin örgüt yapısı ile klasik belediyelerin örgüt yapısı birbirinden farklılık arz etmektedir. Buna göre Büyükşehir Belediyelerinden ,Büyükşehir Belediye Başkanı ,Genel Sekreter , Genel Sekreter Yardımcısı ,Daire Başkanı , Müdür, Şef ve Memurdan oluşan bir hiyerarşik yapılanma söz konusudur.

5393 sayılı Belediye Kanuna göre belediye idaresi, belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanından oluşmaktadır. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda da bu yapıya paralel bir düzenleme öngörülmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi teşkilat yapısında yer alan daire başkanlıkları taktik, müdürlükler ise operasyonel düzeyde ki işlemlerin yürütülmesi ile yükümlüdür. Başkan genel sekreter, genel sekreter yardımcıları belediye meclisi ve belediye encümeni gibi birimlerde tepe yönetimin diğer bir ifade ile stratejik düzeyde kararların alındığı ve uygulama talimatının verildiği üst kademeyi

Kurumda bir genel sekreter, yedi genel sekreter yardımcısı, bir, iç denetim birimi başkanı, bir hukuk müşaviri, bir teftiş kurulu başkanı, yirmi beş daire başkanı ve yüz müdür bulunmaktadır.

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı'nın belediye idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde ki seçmenler tarafından doğrudan seçilir.

Büyükşehir Belediye Başkanı;

- Belediyeyi stratejik plana uygun olarak yönetmekten,
- Belediye kaynaklarını ve teşkilatını sevk ve idare etmekten,
- Belediye meclisinin ve belediye encümeninin aldığı kararları uygulamaktan sorumludur.

İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi

İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi İstanbul Büyükşehir Belediyesinin karar organıdır. İstanbul Büyükşehir Belediye meclisi ilçe belediye meclislerine halk tarafından doğrudan seçilen meclis üyelerinin seçilmesine göre beşte biri oranında ki kısmının büyükşehir belediye meclisine gelmesiyle oluşmaktadır. Büyükşehir içindeki ilçe belediyelerinin başkanları belediyelerinin doğal üyeleridir. Meclis üye sayısı 310 dur. Büyükşehir Belediye başkanı Büyükşehir Belediye Meclisinin başkanıdır.

Belediye meclisi stratejik plan ve faaliyet raporlarının onaylanması bütçe ve performans ölçütlerinin belirlenmesi il çevre düzeni planının ve imar planlarının onaylanması gibi genel hizmet politikaları ve stratejilerinin belirlenmesinin yanı sıra norm kadro kapsamında belediye kadro ihdası ve değiştirilmesine karar verilmesi gibi iç örgütlenmeye dönük kararlar alır.

İstanbul Büyükşehir Belediye Encümeni

Büyükşehir Belediye Encümeni belediye başkanının başkanlığında belediye meclisinin kendi arasından bir yıl için gizli oyla seçilen beş üye ile bir genel sekreter, bir mali hizmetler birim amiri olmak üzere belediye başkanının her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşur.

C.Fiziksel Kaynaklar

Kurumun fiziksel yapısı; araçları binaları ve gelişim sistemini kapsayacak şekilde üç ana başlık altında incelenmiştir.

D.İnsan Kaynakları

İstanbul Büyükşehir Belediyesi insan kaynakları yönetimi, hizmetlerin sunulmasında görev yapacak çalışanların yüksek hizmet bilinci ve çözüm üretme anlayışı ile faaliyetleri sunmaları ve değer üretmeleri anlayışı ile yürütülmektedir. İnsan kaynaklarında memur, sözleşmeli memur, işçi olmak üzere üç farklı istihdam türü söz konusudur.

E.Performans Programı Hazırlık Süreci ve Metodolojisi

5018 sayılı kamu mali yönetimi ve Kontrol Kanunu ile kamu idarelerinin; orta ve uzun vadeli amaçlarını temel ilke ve politikalarını hedef ve önceliklerini performans ölçütlerini bunlara ulaşmak için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımlarını içeren stratejik plan hazırlamaları ve bütçelerin stratejik planlarda yer alan misyon ,vizyon stratejik amaç ve hedeflerle uyumlu ve performans esasına dayalı olarak hazırlanması öngörülmüştür.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve

Kontrol Kanununun temeli olan kamu kaynaklarının etkili ekonomik verimli kullanımının yanı sıra mali saydamlık ve hesaplanabilirliği sağlanması amacıyla her yıl performans programı hazırlanmaktadır. Stratejik plan ve bütçe ilişkisi performans programları aracılığıyla sağlanmaktadır. Bütçe hazırlık sürecine entegre edilen performans programları idare bütçeleri stratejik planlardan belirlenmiş amaç ve hedefler doğrultusunda hazırlanmasına temel teşkil etmektedir.

2017 yılı performans programının temel referans kaynağı İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 stratejik planıdır. Stratejik planda belirlenen temel politika ve öncelikler ile misyon ve vizyon çerçevesinde belirlenen stratejik amaç ve hedefler doğrultusunda idari göstergeler ve üst faaliyetler 2017 performans programı içerisinde yer almıştır.³³

3. GEREÇ ve YÖNTEM

“İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi Uygulamalarına Yeni Bir Yaklaşım Modeli” başlığıyla sunulan bu çalışmada; kanayan bir yara olan iş güvenliği konusunun ciddiyeti ve ülkemizdeki durumu üzerinde durularak, bu konunun iyileştirilmesi için gerekli, kalite yönetimi, çevre yönetimi ve iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemi olan OHSAS 18001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemlerinin tanıtılarak yararlarının anlaşılabilmesi, uygulamaların; Dünyada, AB, ülkelerinde Türkiye’de kamuda ve özellikle yerel yönetimlerde incelenmesi ve bu yaklaşımın sürdürülebilirlik iş modeli (SİM) anlayışıyla gerçekleştirilerek ülkemizin en büyük yerel yönetim organizasyonu olan büyük ölçekli bir yerel yönetimin genel yönetim sistemi yapılanmasında çalışan ve yönetici performansında İSG odaklı bir yaklaşımın yer alması amaçlanmıştır.

Ayrıca ülkemizde iş güvenliği sorununun çözümünde, herkesin üzerine düşen bir görevi olduğu, bu konunun tepeden inme değil herkesin ortak katılımıyla çözülebileceği fikri verilmeye çalışılmıştır²³.

Büyük ölçekli bir yerel yönetim İSG odaklı iş sağlığı ve güvenliği modelini uygularken; modelin 4 ana kriteri olan (insan kaynakları, kalite ve sistem, algı ve itibar, finansman ve maliyet) unsurları esas alınarak tüm çalışanların ve yöneticilerin, İSG başta olmak üzere çevre, enerji, bilgi güvenliği ve iş sürekliliği, kalite, algı ve itibar, insan kaynakları, finans ve maliyet alt başlıklarındaki performanslarını dikkate alarak, memnun etmek zorunda olduğu, hizmet sunduğu/ müşterisi olan vatandaşa verdiği hizmeti ve kendi performansını da belirlemiş olacaktır.

4. BULGULAR

Yönetim sistemlerinin doğuşu ve yaygınlaşması önce kalite yönetiminde duyulan ihtiyaçla başlamıştır. Ürün kalitesinin sadece kaliteyle ilgili mühendis ve çalışanların sorumluluğuna bırakılmayacağı, uzun tecrübelerle anlaşıldıktan sonra; kaliteyi bir şirkette tüm çalışanların sorumluluğuna veren kalite yönetim sistemleri geliştirilmeye başlanmıştır. Bunların en yaygın olarak kullanılanları da ISO 9000 serisi yönetim sistemleridir. Kalite yönetim sistemlerini, çevre yönetim sistemleri, iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemleri gibi bir şirketteki faaliyetlerin değişik boyutlarıyla ilgili diğer yönetim sistemlerinin gelişimi ve yaygınlaşması takip etmiştir. Bu sistemlerin birçok ortak özelliği vardır. Bunların içinde özellikle öne çıkan ortak yönler şöyle sıralanabilir: Üst yönetimin doğrudan sorumluluk almasının gerekliliği; şirket bölümlerinin hepsinin konunun kendileriyle ilgili kısımlarını birbirleriyle koordinasyon içinde üstlenmeleri; konuyla ilgili görevler, sorumluluklar ve buna benzer konuların ayrıntılı dokümantasyonunun yapılması; şirketin sürekli kendini geliştirmesini ve yanlış gidecek olayları düzeltici önlemleri almasını sağlayacak planlama ve yürütme mekanizmalarının oluşturulması; iç ve dış denetimlerle performans kontrolü. Günümüzde bir şirkette birden çok yönetim sisteminin birbirleriyle uyum içinde çalışmasını sağlayan entegre yönetim sistemleri de yaygınlık kazanmaktadır ¹⁸.

Kalite konusunda olduğu gibi iş sağlığı ve güvenliğinde de yönetim sistemlerinin bir zorunluluk olarak ortaya çıkışına yol açan benzer nedenler vardır. Özellikle batı dünyasında 1990'lı yıllardaki tecrübe, şirket yönetimlerinin iş sağlığı ve güvenliği konularını öncelikli konular olarak ele almadıkları ve sadece iş güvenliği uzmanlarına ve iş yeri hekimlerine bıraktıkları yönündedir. Bu uzmanlar ve hekimler her ne kadar kanun ve yönetmeliklere uygun önlemleri alma ve uygulatma yönünde çaba sarf etseler de üst yönetimin doğrudan desteği olmadan şirketteki üretimle ve diğer faaliyetlerle ilgili bölümlere konunun önemini anlatamamışlardır. Konu sürekli ikinci planda kalmaya mahkum olmuş, şirket için gerçekten önemli olmayan, ancak ceza almamak için asgari önlemlerin alınmasıyla baştan savılmaya çalışılan bir konu olarak ele alınmıştır. Dolayısıyla

mevzuatta yer alan zorlamalarla iş kazaları ve meslek hastalıkları belli bir dereceye kadar azaltılabilmiş, ancak belli bir noktadan sonra ilerleme kaydetmek mümkün olmamıştır. Bu noktada kamu otoritesinin zorlamasına ilave olarak şirket yönetiminin doğrudan sorumluluk almasını, çalışanlara konunun önemini anlatmasını, uygulamaları bizzat denetlemesini sağlayan İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) yönetim sistemlerinin kullanılmaya başlanması yeni bir çözüm ortaya koymuştur. Böylece iş sağlığı ve güvenliği konularında sürekli iyileşmenin sağlanması mümkün olmuştur. Batı dünyasının 1990'lı yıllarda tecrübe ettiği bu olaylar, Türkiye için henüz yenidir ve bu yönetim sistemlerine sahip şirket sayısı son derece azdır. İş kazaları ve meslek hastalıkları istatistiklerine bakıldığında Avrupa ülkeleri arasında hedeflediği yerde bulunamayan Türkiye, 2010 sonrasında etkin yasal denetimlere ek olarak yönetim sistemlerinin kullanımını yaygınlaştırmak suretiyle bu kaza ve hastalıklar sayılarında hızla düşüşler sağlayabilir ¹².

Batılı şirketler uzun yılların tecrübesiyle, iş sağlığı ve güvenliğini etkileyen tehlike ve risklerin, çalışma hayatını, üretkenliği ve bunlara bağlı olarak işletmelerin kârlılıklarını olumsuz yönde etkilediğini öğrenmişlerdir. Tehlike ve riskleri ortadan kaldırmak için şirket çapında sistematik önlemler almak ilk planda masraflı görünse de uzun vadede verimliliği ve karlılığı çok olumlu yönde etkilemekte, masrafı kısa sürede telafi etmektedir. Ayrıntılı bir tarif yapmak gerekirse, bu tehlike ve risklere karşı önlem almak için öncelikle mevcut durumun analizi yapılarak risklerin tespit edildiği, bu riskleri yok etmek için yasal yönetmelik, mevzuat ve kanunlara entegre edilmiş programların oluşturulduğu ve uygulandığı, bütün çalışmaların sistematik bir yaklaşımla dokümente edildiği ve ilgilenenlere bildirildiği, bu çalışmaların izlenip denetlendiği yönetim sistemlerine İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) Yönetim Sistemleri denmektedir ¹⁷.

İş Sağlığı ve Güvenliği Standartlarının gelişimi, OHSAS 18001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim sistemi, amacı, yapısı, yararları, kavramları ve yine OHSAS 18001'de önemli yer tutan sürekli iyileştirme ve risk değerlendirmesi kavramları incelemeleri yer almaktadır ¹⁶.

4.1 İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İ.B.B.) İSG Uygulamaları Örneği

İş Sağlığı ve Güvenliği çalışmalarının amacı; kaza ve hastalık şeklinde ortaya çıkan tehlikelerden çalışanları korumak, zarar verdiği etkileri asgariye indirmek, mümkünse ortadan kaldırmak, fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden tam iyilik halini hedefleyip yaşam kalitesini yüksek tutarak çalışanların mutlu olmalarını sağlamaktır.

Teknoloji ile birlikte hızla gelişen sanayileşme, kentleşme, göç gibi pek çok unsurun birleşmesi ve risk gruplarının mevcudiyeti işyerlerinde kırılganlığı/ hasar görebilirliği artırmaktadır. Yaşanan iş kazaları trajik sonuçlar doğurmaktadır. Yurdumuzun birçok yerinde toplumsal bellekten silinmeyecek ölümlü iş kazalarının yaşanması sonucu toplumsal farkındalık ve algı artmaktadır. Çıkarılan önemli kanun ve yönetmeliklerle, iş güvenliği uzmanlarının ve işyeri hekimlerinin çabaları ile işverenlerin destekleriyle İSG çalışmalarına çalışanların da aktif katılımıyla bir güvenlik kültürünün oluşturulması ana hedef olmalıdır.

6331 sayılı kanun ile birlikte kamu ve yerel yönetimlerin kanun ve gerekliliklerine ne kadar hazır oldukları sorgulanmalıdır. Kamu kurumlarında İSG hizmetleri açısından önemli bir sorun ise, kurumların kuruluş mevzuatlarında (Kanun, KHK, Yönetmelik, Tebliğ, Yönerge vb.) İSG hizmetlerinin yer almaması nedeniyle, idari olarak yapılacak görevlendirme ve işlemleri de ciddi tereddütler yaşanmaktadır. Bununla beraber tüm kamu kurumları 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu gereği birçok yükümlülüğü yerine getirme zorunluluğu bulunmaktadır. Bu yükümlülük gereği İBB'nin tüm birimlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamaları başlatılmıştır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının koordinasyonu için İBB Meclisi'nin 14.06.2013 tarih ve 1345 sayılı kararı ile Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı altında, iş sağlığı ve Güvenliği Müdürlüğü kurulmuştur. Müdürlük, "Görev, Yetki ve Sorumlulukları" Meclis kararında;

- İş Kazalarını ve mesleki hastalıkları minimuma indirmek,
- Çalışma hayatındaki eksiklikleri ve olumsuzlukları ortadan kaldırmak,
- İş güvenliği konusunda farkındalık oluşturmak,
- İş sağlığı ve güvenliği alanında öncü ve lider bir kurum haline getirmek temel misyon olarak belirlenmiştir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesinin faaliyet alanında;

- 39 ilçe,
- 100 Şube Müdürlüğü
- 13.617 kadrolu çalışan
- 40.000 aşkın alt işveren ve çalışanı bulunmaktadır.

Bu geniş alana hitap eden İSG hizmetlerinin de gerçekleştirme güçlüğü, alanın büyüklüğü, bu alana erişebilirlik, personel sayısı gibi faktörlerden etkilenmektedir.

İBB İSG Müdürlüğü tüm bu faaliyetleri, (Mayıs 2017 itibariyle)

- 34 iş güvenlik uzmanı
- (9 kadrolu+10 ihale=19) işyeri hekimi ile ve
- 400 lokasyonda yürütmektedir.

Müdürlüğün kadrosu gelişen ihtiyaçlar doğrultusunda her geçen gün daha da artmaktadır. İBB bünyesinde 120 iş güvenliği kurulu oluşturulmuştur. İş Sağlığı ve güvenliği kurul toplantılarında, çok sayıda karar alınmış ve riskleri düzenleyici, önleyici, sınırlandırıcı faaliyetlerde bulunulmuştur.

İSG hizmetlerinin gelişimi, bu kültürün oluşmasında, tüm kamu kurumları özellikle de yerel yönetimler önemli rol oynamaktadır.

İBB İSG Müdürlüğü idari yapılanmasını hızlı bir şekilde tamamlayarak, İBB'de İSG faaliyetlerine başlamıştır. İSG faaliyetleri müdürlükler üzerinden

yürütülmektedir. Her bir müdürlük işyeri sicil numarası ile ayrı bir işyeri olarak görülüp, sistem müdürlükler üzerinden kurulmuştur. Bazı müdürlüklerin yaptıkları işler göz önünde bulundurularak tehlike sınıflarının değiştirilmesi sağlanmıştır. (Ör: Zabıta-çok tehlikeli, İtfaiye-Çok tehlikeli vb.)

Her müdürlüğe bir iş güvenlik uzmanı, bir de işyeri hekimi görevlendirilmiştir. Uzman ve hekimler, kurumda bu belgeye sahip mühendis ve hekimler arasından görevlendirilmiştir.

- İş Güvenliği Uzmanları ve İş Yeri Hekimleri görevlendirildikleri müdürlüklerde; Öncelikle çalışan sayılarını tespit etmektedirler (Memur+İşçi+Sözleşmeli). 50 den fazla çalışan sayısı mevcutsa, İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu'nun oluşumunu sağlayarak, tehlike sınıflarına göre mevzuattaki sürelerle uygun olarak kurul toplantılarının yapılmasına sağlamaktadırlar. Alt iş verenle aynı ortamda çalışma yürütülüyorsa yine mevzuatta bulunan koşullara göre birlikte kurul çalışmaları yürütülmektedir.
- 6331 Sayılı kanun ve ilgili yönetmelikleri doğrultusunda yapılması gereken bazı dokümanların hazırlanmasına katkı sağlamaktadırlar:

1.Çalışan görev tanımları

2.Talimatlar

3.Acil Durum Planları ve Tebliği

4.Risk Değerlendirmeleri

5.İç Yönergeleri ve Tebliği

- Ayrıca uzmanlar ve hekimler sahada yürütülen faaliyetlere ilişkin gözetim ve denetim faaliyetlerini rutin faaliyet olarak yerine getirmektedirler. Bunlara ilişkin tespitlerini, kurul toplantılarında ve tespit öneri defterinde işverene sunmaktadırlar.
- İş yeri hekimleri, periyodik muayeneler ve ortam gözetiminde bulunarak çalışanlara yönelik çalışma alanlarındaki eksikliklere ilişkin tespitlerde bulunmaktadırlar.
- Ortam ölçümü gerektiren alanlar için, (Ofis-Termal konfor, Laboratuvar-Kimyasal Ölçümler, Gürültülü yerlerde-gürültü ölçümü) tespitlerde

bulunmaktadırlar. Ortam ölçümü çalışmaları devam etmektedir. Alt işveren çalışanlarına dair İSG faaliyetlerinin yerine getirilip getirilmediğini denetlenmektedir.

- Çalışanların Kişisel Koruyucu Donanım (KKD) kullanması gereken yerler ve standartlarına ilişkin olarak tespitlerde bulunarak, bunların temini noktasında işverene bildirimde bulunmaktadırlar.
- Periyodik kontrolleri yapılması gereken araç ve gereçlere ilişkin işverene rehberlik görevinde bulunmaktadırlar.
- Çalışanların İSG eğitimlerinin verilmesi, farkındalık kazandırılması faaliyetlerinde bulunmaktadırlar.

Belediye bünyesinde bulunan müdürlüklerde, uzmanlar ve hekimler eliyle yapılan düzeltici ve önleyici faaliyetler se;

- Hemen hemen tüm İBB Hizmet binalarında, ofis çalışma ortamlarında düzeltici önleyici faaliyetler gerçekleştirilmiştir (Dolapların sabitlenmesi, yönetmeliklere uygun olarak tırabzanlar, korkuluklar, merdivenler-yüksekte çalışma ile ilgili çalışmalar, yangın tüplerinde mevcut olan eksikliklerin giderilmesi vb.)
- Müdürlüklerimizde bulunan laboratuvar, marangozhane ve atölyelerinde kullanılan araç ve gereçlerle ilgili tehlikelerin kaynağında izole edilmesi maksatlı Düzenleyici, Önleyici Faaliyetler (DÖF) yapılmıştır.
- Müdürlüklerde İSG birimleri kurularak, İSG faaliyetlerini sadece uzman ve hekimlerimize bağlı olmaktan çıkarılarak, devamlı kontroller ve yazışma faaliyetleri yürütülmeye başlanmıştır.
- Çok ciddi düzeyde dokümantasyon faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.14.000 çalışanın olduğu dev bir kurumda, her çalışan için Acil Durum Plan tebliğleri, ortalama 5'er talimat olarak düşünülecek olursa 100.000 adet ve 500.000 sayfanın üzerinde doküman hazırlanmıştır. Tüm bu çalışmalar, 8 aylık bir süre içerisinde gerçekleştirilmiştir.
- Ayrıca İBB olarak tüm İSG faaliyetlerini otomasyon sistemi üzerine alınması çalışmalarına başlanmıştır. Yazılımı temin ederek tüm yapılan çalışmaların dijital olarak, işverenden çalışana kadar herkesin görebileceği bir sistem

haline getirilmesi amaçlanmaktadır. Bir çalışan kendisi ile ilgili, talimatları, acil durum planlarını, krokileri ve diğer hususlara ilişkin dokümana her an, güncel ve hızlı bir şekilde ulaşabilecektir.

Müdürlüklerdeki her faaliyeti online olarak takip edebilecektir. Üstelik sadece kendi çalışanları değil, alt işverenlerde verilerini bu sisteme ilerleyen zamanlarda girebileceklerdir. Uzmanlar sahaya çıktıklarında, gerek İBB çalışanlarını, gerekse de alt işveren çalışanın kimlik bilgileri ile hangi eğitimi aldıklarını anında görerek, eksikliklere müdahil olabileceklerdir. Bu otomasyonla birlikte tüm İSG faaliyetlerinin hepsi online olarak yapılabilecektir.

İBB'de İSG Eğitimleri:

- İBB'deki tüm çalışanlara (memur, işçi, sözleşmeli ayrımı yapmaksızın) 2014 yılında temel iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri verilmiştir. Yenilenmesi gereken eğitimlerle ilgili de Eğitim Müdürlüğü koordinasyonunda çalışanlara mevzuata uygun eğitim planlamaları yapılmaktadır. Daha önce izin nedeniyle ya da yeni işe giriş nedeniyle eğitim almayan çalışanlara yönelik eğitim faaliyetleri devam etmektedir.
- Kurul toplanması gereken müdürlüklerdeki; "Kurul Üyeleri"ne mevzuata göre verilmesi gereken kurul üyelerinin eğitimi de uzman ve hekimlerimizin koordinasyonu ile verilmiştir. Kurul üyelerinde oluşan değişikliklere göre bu eğitimler devamlı olarak planlanmaktadır.
- Acil Durum Planı'nda bulunması gereken "Destek Elemanları"na ilişkin alınması gereken
  1. İlk yardım Ekiplerinin Eğitimleri,
  2. Arama Kurtarma ve Tahliye Ekiplerinin Eğitimleri,
  3. Yangın Söndürme Ekiplerinin Eğitimleri,

Bu eğitimler, İBB'nin kendi ilgili birimleri ile verilmektedir. Acil Yardım ve Can Kurtarma, İtfaiye ve AKOM tarafından verilen bu eğitimlerde ciddi mesafe alınmıştır. Bazı rotasyon uygulaması olan müdürlüklerde mevzuatta olması gereken sayının üzerinde eğitimler alınmış olup, halen devam etmektedir. Bu eğitimlerde yaklaşık olarak 1000'e yakın ilkyardım, 500'e yakın Arama Kurtarma ve Tahliye

500'e yakın yangın eğitimi alan çalışan bulunmaktadır.

- Yine uzmanlar ile işbaşı konuşmaları şeklinde çalışanların, yapılan işin niteliğine uygun olarak, güvenli çalışma eğitimleri verilmektedir.
- Mesleki eğitim gerektiren bazı işlerle ilgili olarak, mesleki yeterlilik eğitim planlama çalışmaları devam etmektedir.

Yapılan bu çalışmaların yanında, uzmanlar eliyle alt işveren çalışanlarına ve çalışma alanlarına ilişkin olarak gözetim ve denetim faaliyetleri başlamıştır. Müdürlüklere konu ile ilgili rehberlik ve koordinasyon hizmeti verilmektedir.

İBB çalışanları ve dolayısıyla yansımalarıyla vatandaşlarda oluşması gerekli olan farkındalık ve güvenlik kültürünün artırılması amacıyla İBB İSG Müdürlüğü çalışmaları yoğun şekilde devam etmektedir. İSG Kurulları ve Risk Değerlendirme Ekipleri belirlenerek, gerek bu kurullar vasıtasıyla gerekse risk değerlendirme ekipleri vasıtasıyla toplantılar periyodik olarak devam etmektedir. Düzenli olarak risk değerlendirme çalışmaları, ortam gözetimi, yıllık faaliyet raporlaması, yılsonu faaliyet değerlendirme raporlaması, eğitim faaliyetleri, tatbikat çalışmaları devam etmektedir.

İBB çalışanlarının katılımları sağlanarak İSG eğitimler verilmiştir. İSG Kurullarının eğitim çalışmaları ise İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Hakkında Yönetmelik hükümleri kapsamında İş Güvenliği Uzmanları ve İş Yeri Hekimleri tarafından verilmektedir. Çalışanları yönelik periyodik sağlık kontrolleri gerçekleştirilmektedir.

Tüm bu çalışmaların bir yazılım bünyesinde yapılması İSG Uygulamalarının daha verimli hale gelmesini sağlayacak ve daha etkin kılacaktır. Otomasyon sistemine alt işveren çalışanlarının da dahil edilmesi risklerin kontrolü ve ortam gözetimine büyük katkılar sağlayacaktır. İSG çalışmaları ilgili olarak gerek

yurt içi gerek yurtdışından kurumlar ile görüşülerek karşılıklı fikir alışverişinde bulunmaktadır.

Ortam lm çalışmaları devam etmektedir. Tüm yerel yönetimlerde ara eleman niteliğindeki AR-GE, saha denetim çalışanları da İSG çalışmalarında yer almalıdır. Konu ile ilgili yayınlar, görseller bilinçlenmeyi de sağlayacaktır. Bu tür sempozyumların çalıştaylar ve kitap yayınları ile birbirini desteklemesi düşünülmektedir.

Kamuda ve yerel yönetimlerde İSG uygulamalarına ışık tutacak yeni yönetmelikler ile “Kamu İş Sağlığı ve Güvenliği Rehberi”nin Bakanlık tarafından yayınlanması önem arz etmektedir.³¹

4.2. İSG Odaklı Yönetim Sistemi Modeli (Srdrilebilirlik İş Modeli-SİM)

Günümüzde İş Sağlığı ve Güvenliği sürdürülebilir yaşamın en önemli konularından biri olmuştur. İnsanın merkeze alınarak korunduğu tüm sistemler zamanla değer kazanmış ve devamlığını sağlamışlardır. İş sağlığı ve güvenliğini çok farklı şekillerde yönetmek mümkün olup, İş sağlığı ve güvenliği uygulamalarında da kendi içerisinde srekliiliğini sağlamak ve daha iyi sonuçlar almak için iyi bir şekilde yönetilmesi gerekmektedir.

İş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemleri konusunda işletmelerde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması ve çalışma şartlarının sürekli iyileştirerek çalışanın korunabilmesi için ayrı bir organizasyona ihtiyaç duyulmuş ve bu konuda bir çok standart hazırlanmıştır.

Oluşturulan iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemleri işletmelere kar ve rekabet alanı sağlamakta olup; her kuruluş başarı, verimlilik ve gelişmiş ülkelerle rekabet etmek için isg yönetim sistemlerindeki adımları eksiksiz bir biçimde

uygulamalıdır.

Büyük ölçekli bir yerel yönetimin kalite yönetimi, çevre yönetimi ve OHSAS 18001 İSG yönetim sistemlerine ek olarak İSG odaklı çalışan ve yöneticilerinin performansını etkileyecek sürdürülebilirlik İş Modeli (SİM) ile ortaya koyacağı bu sistem, organizasyonel öncelikleri belirleyen üst yönetimden bir kazayı veya potansiyel tehlikeyi gözlemleyecek çalışana kadar herkesi kapsayacak ve iş sağlığı ve güvenliği yönetiminin taahhüdünü gerektirecektir.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) sağlıklı işyeri hedefine ulaşmada anahtar başlıkları belirleyerek izlenecek yolu çizmiştir. Buna göre beş anahtar başlık:

1. Liderlik sözü ve yükümlülüğü,
2. İşçi ve İşçi temsilcilerinin katılımı,
3. İşletmenin etiği ve meşruluğu,
4. Sistematik ve kapsayıcı süreç,
5. Sürdürülebilirlik ve bütünleştirme, olarak tanımlanmaktadır.³²

Yerel yönetimlerde; sağlıklı işyeri hedefine ulaşmada doğru politikaların oluşturulması çok değerli olup, öncelikle sağlıklı işyeri hedefinin, yerel yönetimin de hedefi olduğu ve diğer hedefleri ile bütünleştirilmesi gerekliliği saptanmalıdır. Sağlıklı işyerlerine ulaşmadaki girişimlerin, yerel yönetimin stratejisi olduğunun açıkça belirtildiği politika belgesi, en üst yetkili tarafından onaylanmalı, bu belge "liderlik sözü" olarak kabul edilmelidir. Hedefe ulaşmada; politika iradesinin bu şekilde belgelenmesi, çalışmaların daha kolay yürütülebilmesinin yanı sıra, politik kararlılığın göstergesi olarak da önemli bir etken olacaktır.

Geleneksel yaklaşımla; işçi ve temsilcilerinin aktif katılımının sağlanmadığı ve katılımın sadece eğitimlere katılım olarak algılandığı dönemlerde, istenen sonuçlara ulaşamadığı görülmüş, yeni yaklaşımla işçinin yanı sıra temsilcilerinin, hatta ailelerinin aktif katılımının sağlanması hedeflenmiştir. Olumsuzluklar yaşanmadan öngörmek yaklaşımına dayalı proaktif süreçlerde ve denetlemelerin her aşamasına işçi ve temsilcilerin katılmaları sağlanmalı ve bu

katılımın sağlanabilmesi için, çalışanlara destek verilerek yüreklendirilmeli ve çalışanların yerel yönetimlerde de kendilerini ifade etmelerinin yolu açılmalıdır.

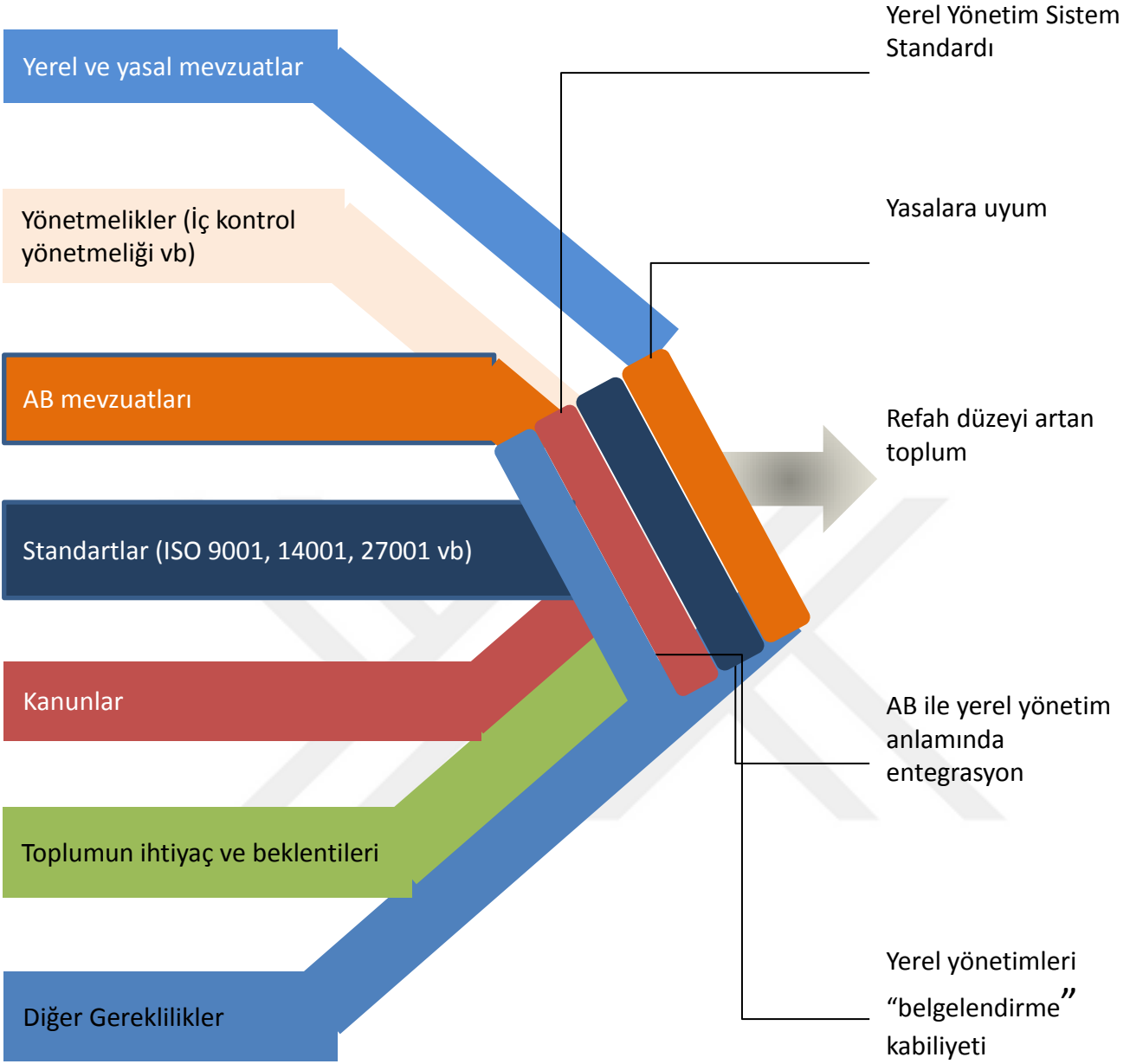
Sürdürülebilirlik İş Modeli (SİM) adı verilen bu sistemde bilinmektedir ki başarıya giden yolda en önemli bileşen insan faktörü olduğundan, alanı bilen yetkin personelin sürece katılması ve ekip oluşturulması değerlidir. İSG ile ilgili uygulamaların ve yöntemlerinin evrensel ve insani değerlere uygun olması planlanırken, tüm bu bileşenler içinde başarının en önemli hazırlayıcısı, üst yönetimin politik kararlılığı ve bu konudaki sözü olacağı göz ardı edilmemektedir.

Bir kamu kuruluşu olan ve haliyle kamu hizmeti veren yerel yönetimlerin, işçi sağlığı ve iş güvenliği alanındaki sorumluluğu, sadece kendi çalışanları ile sınırlı değildir. Bu nedenle, yerel yönetimler toplumsal güvenlik kültürünün oluşturulması ve nesillere aktarılması konularında da aktif rol üstlenmelidir.

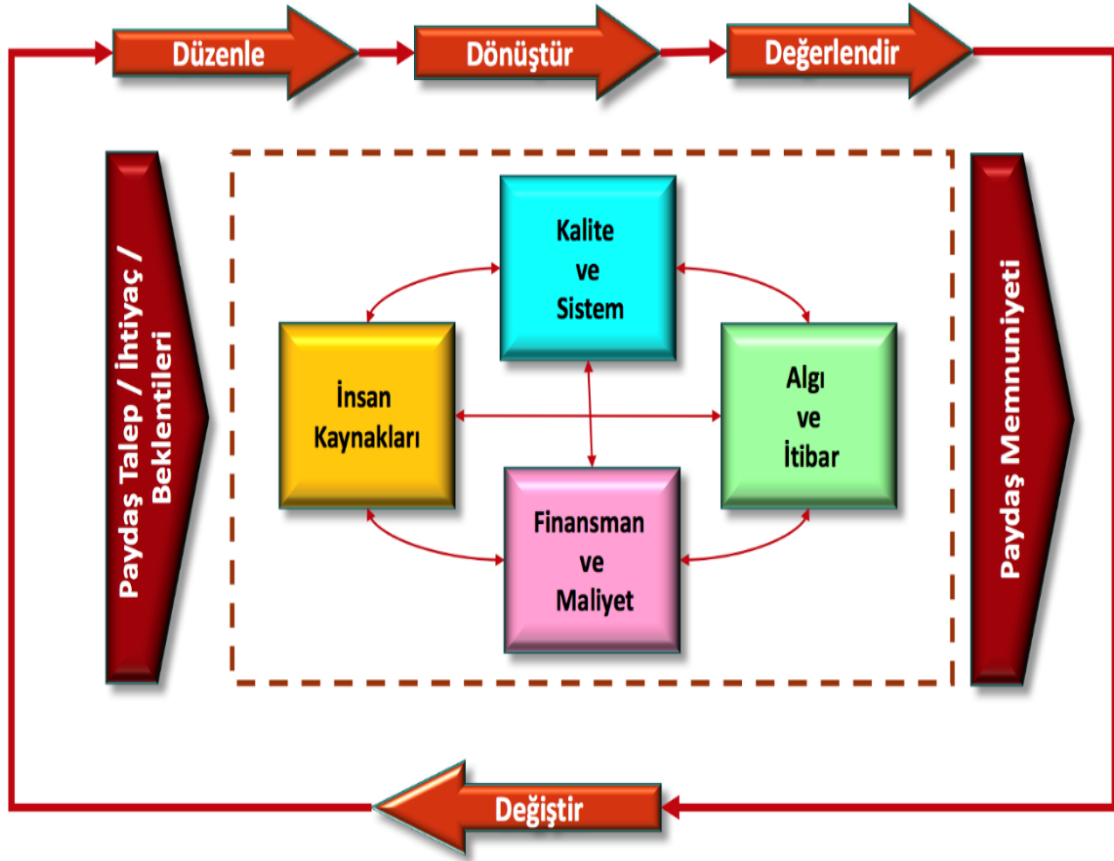
Çok sayıda etmenin etkisindeki işçi sağlığı alanında, tüm bileşenleri bir araya getirmek, önemli bir istek ve motivasyonu gerekli kılar. Sorumlu(lar); hazırladıkları yerel politikaya uyarak, yürüttükleri çalışmaların raporlarını ve uygulamaların ölçülebilir değerlendirmelerini, üst yönetime görünür kılmak durumundadır.³²

Sürdürülebilirlik İş Modeli (SİM) oluşturulurken; sırasıyla

- Sürdürülebilirlik iş modeli kurgulanması ve süreci etkileyen iç ve dış etkenler
- Sürdürülebilirlik iş modeli yapısı ve ana unsurları, işleyişi ve iyileştirmede sürdürülebilirlik döngüsü
- Çalışma gruplarının belirlenmesi
- İzleme kurulu
- Sistem sorumluları ve sistem kordinatörü
- Takip ve yayılım sorumluları belirlenmiştir.

Şekil 16: Sürdürülebilirlik İş Modeli Kurgulanması (SİM)

Şekil 17: Sürdürülebilirlik İş Modeli Yapısı (SİM)

İnsan kaynakları

- A1 liderlik
- A2 insan kaynakları planlaması
- A3 yetenek/yetkinlik yönetimi
- A4 insan kaynakları sonuçları

Kalite ve sistem yaklaşımı

- B1 yerel yönetim bağlamı
- B2 planlama
- B3 işletim
- B4 performans değerlendirme ve iyileştirme

Finansman ve maliyet

- C1 varlıkların yönetilmesi
- C2 mali kaynak yönetimi
- C3 işbirliği ve tedarik yönetimi
- C4 finansman ve maliyet sonuçları

Algı ve itibar

- D1 algı ve itibar
- D2 kurumsal itibar

- D3 hizmet kalitesi
- D4 algı ve itibar sonuçları

Çalışma gruplarının belirlenmesi;

İzleme kuruluna bağlı olarak oluşturulan çalışma grupları;

- Çevre Grubu
- Enerji Grubu
- İSG Grubu
- Bilgi Güvenliği ve İş Sürekliliği Grubu
- Kalite Grubu
- Algı ve İtibar Grubu
- Finans ve Maliyet Grubu
- İnsan Kaynakları Grubu

Şekil 18: SİM Çalışma Pramidi (SİM)

İzleme kurulu:

- Çalışma gruplarından sorumlu olan sistem sorumlularından ve sistem koordinatörlerinden oluşur,
- Sistemin ilerleyişine göre periyodik olarak toplantılarla gidişat değerlendirilir,

Sistem Sorumlusu;

- Çevre grubu: Çevre Koruma ve Kontrol Birimi
- Enerji grubu: Park Bahçe ve Yeşil Alanlar Birimi
- İş güvenliği grubu: Sağlık Birimi
- Bilgi güvenliği: Bilgi İşlem Birimi
- İş sürekliliği grubu: İtfaiye Birimi
- Kalite ve Sistem grubu: Kurumsal Gelişim ve YS Birimi
- Algı ve itibar grubu (Kurumsal Sosyal Sor.): Destek Hizmetleri Birimi
- Finans ve maliyet grubu: Mali Hizmetler Birimi
- İK grubu: İK Birimi

Sistem Koordinatörü;

- Mevcut durum tesbiti;
  - İlgili müdürlükler ve daire başkanlıklarının ziyaret planlamasını yapmak,
  - Varolan dokümantasyonun temininde destek vermek,
  - Toplantıların sekreteryasını yaptırmak,

- Grupların eğitilmesi;
  - Koordinasyona destek olmak,
  - Karşılaşılabilecek problemlerin çözülmesini sağlamak,
  - Toplantı duyurularını organize etmek,
  - Toplantıların sekreteryasını yaptırmak,
- Yayılım sorumlularının danışmanlık hizmeti vermesi;
  - Yayılım sorumlularının ziyaretlerini planlamak,
  - Yayılım sorumlularından düzenli raporlar almak,
  - Sistem sorumlularına rapor vermek,

Takip sorumluları (Yayılım ekibinden):

- Bu faaliyet yayılım sorumlularına aittir,
- Kendi faaliyet alanıyla ilgili sistemin işleyişini takip etmek,
- Aksaklıklarla ilgili çözümler üretmek,
- Çalışmalar hakkında Sistem Koordinatörünü düzenli olarak bilgilendirmek,

Yayılım sorumluları:

- Bu şablonları kendilerine atanan ilgili müdürlüklere uyarlamak,
- Şablonların uyarlaması esnasında ihtiyaç duyulan revizyonları Sistem Koordinatörüne bildirmek,
- Uygulama sorumluları ile sürekli iletişim halinde olmak,
- İlgili müdürlüklerde yapılan görüşmeleri toplantı tutanağı ile kayıt altına almak,
- Sorumluluk alanındaki uygulamaları sürekli takip ve kontrol etmek,

Haftalık olarak sorumlu olduğu sistem koordinatörünü bilgilendirmek.

Uygulama sorumluları: (İlgili müdürlüklerde belirlenen kişiler)

- Yayılım sorumlularının ziyaret tarihlerine riayet etmek,

- Yayılım sorumlularının vereceği şablonlar çerçevesinde oluşturulması gereken dokümanları hazırlamak,
- Yayılım sorumluları tarafından hazırlanan çalışmaların uygulamalarını yapmak,
- Öngörülen sistemin tümüyle çalışmasını sağlamak,
- Sistemin aksayan kısımları hakkında Yayılım sorumlularını bilgilendirmek, önerileri sunmak,

olarak büyük ölçekli bir yerel yönetimde genel yönetim sistemi oluşturulurken İSG odaklı çalışan ve yönetici performansına dayalı sürdürülebilirlik iş modeli (SİM) oluşturulmuştur.

Birçok müessese İSG performanslarını değerlendirmek için İSG gözden geçirmelerinden ve denetlemelerden geçmiştir. Ancak bu gözden geçirmeler ve denetlemeler kendi başlarına bu müesseselerinin performansının yasal gereklerini halen karşıladığı ve gelecekte de karşılamaya devam edeceği konusunda müesseseye güven vermek için yeterli değildir. Bunların etkili olabilmesi için işletme ile entegre olmuş yapılandırılmış bir yönetim sistemi içinde icra edilmeleri gerekir.

Birçok ekonomik sebeple beraber, etik sebepler ve işin verimini artırıcı sebepler doğrultusunda, iş sağlığı ve güvenliği yönetiminin; bilimsel ve sistematik biçimde uygulanması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bilindiği üzere iş sağlığı ve güvenliği çalışmaları; iş yerinde, işin yürütülmesi ile ilgili oluşan tehlikelerden, sağlığa zarar verecek koşullardan korunmak ve daha iyi bir iş ortamı oluşturmak için yapılan metodlu çalışmalardır.

Aslında hem kamu hemde özel sektörde müesseseler; iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemlerinin kendilerine ek maliyet getirdiklerini düşündükleri için SİM ve benzeri yönetim sistemlerine sıcak bakmamaktadırlar. Fakat uzun vadeli düşünüldüğünde iş kazaları ve meslek hastalıkları sonucunda oluşan toplam maliyetin, iş sağlığı ve güvenliği yönetim sisteminin kurulması maliyetlerinin oldukça üzerinde olduğu, Sürdürülebilirlik İş Modeli (SİM) uygulamasına karar verildiği bu süreçte yapılan çeşitli araştırmalar da görülmüştür. Bununla beraber iş kazaları ve

meslek hastalıkları sonucu oluşan kayıpların önemli bir kısmının, çalışanın acı çekmesi ve yaşamını yitirmesinde göz önüne alındığında; yalnızca ekonomik bir gösterge ile ifadesi de mümkün değildir.

Sürdürülebilirlik iş modelinde; organizasyon yönetimi ile iş sağlığı ve güvenliği risk yönetimi birleştirilmiş bütün bir sistemin parçası olmalıdır. Yani yönetim süreçlerinin uyduğu veya karşılıklı etkileştiği diğer süreçler ile iş sağlığı ve iş güvenliği yönetim süreci birleştirilerek, kaynakların gereksiz olarak tekrar tekrar kullanımı önlenmelidir.

Büyük ölçekli bir yerel yönetim uygulamasında görüldüğü gibi; uygulanan başarılı yönetim sistemleri ile mevzuatın gerekleri yerine getirilmekte, çalışanların katılımı ile çalışanın iş yerine bağlılığı ve işletmelerin itibarları artmakta, verimlilik artışı yaratılmakta, böylece yeni ortaya çıkan koşullara en az maliyetle uyum sağlanmaktadır.

İş sağlığı ve güvenliğinin sahadaki uygulama alanını, iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemleri temsil eder. Dolayısıyla iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemlerinin başarılı olarak uygulanması, işyerinde amaçlanan kazasız ve hastaliksız iş ortamlarına yetişebilmek demektir.

Ortaya konulan bu yönetim modelinde iş sağlığı ve güvenliği yönetimi yalnızca üst yönetim sorumluluğunda olmayıp müdürlerin her birini veya firma danışmanlarını veya iş güvenliği uzmanları ve işyeri hekimleri ile tüm çalışanları işin içine katar. Organizasyonel öncelikleri belirleyen üst yönetimden, bir kazayı veya potansiyel tehlikeyi gözlemleyecek çalışana kadar herkesi kapsar ve iş sağlığı ve güvenliği yönetiminin taahhüdünü gerektirir.

Dolayısıyla iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemlerinde; teknik detayların öncesinde, planlama, organizasyon ve psikolojik bir alt yapının yerleştirilmesi çok önemli olduğundan bu konuda en önemli yardımcımız olan

alışanlarla iyi bir iletişim kurmamız olmazsa olmaz kuraldır.

Sürdürülebilirlik İş Modelinin (SİM) uygulamasında ana hedef;

Yerel yönetimdeki tüm birimlerin yani Müdürlüklerinin, Müdür ve çalışanlarının 8 parametreye bakış açısını aynı noktaya taşımasıdır.

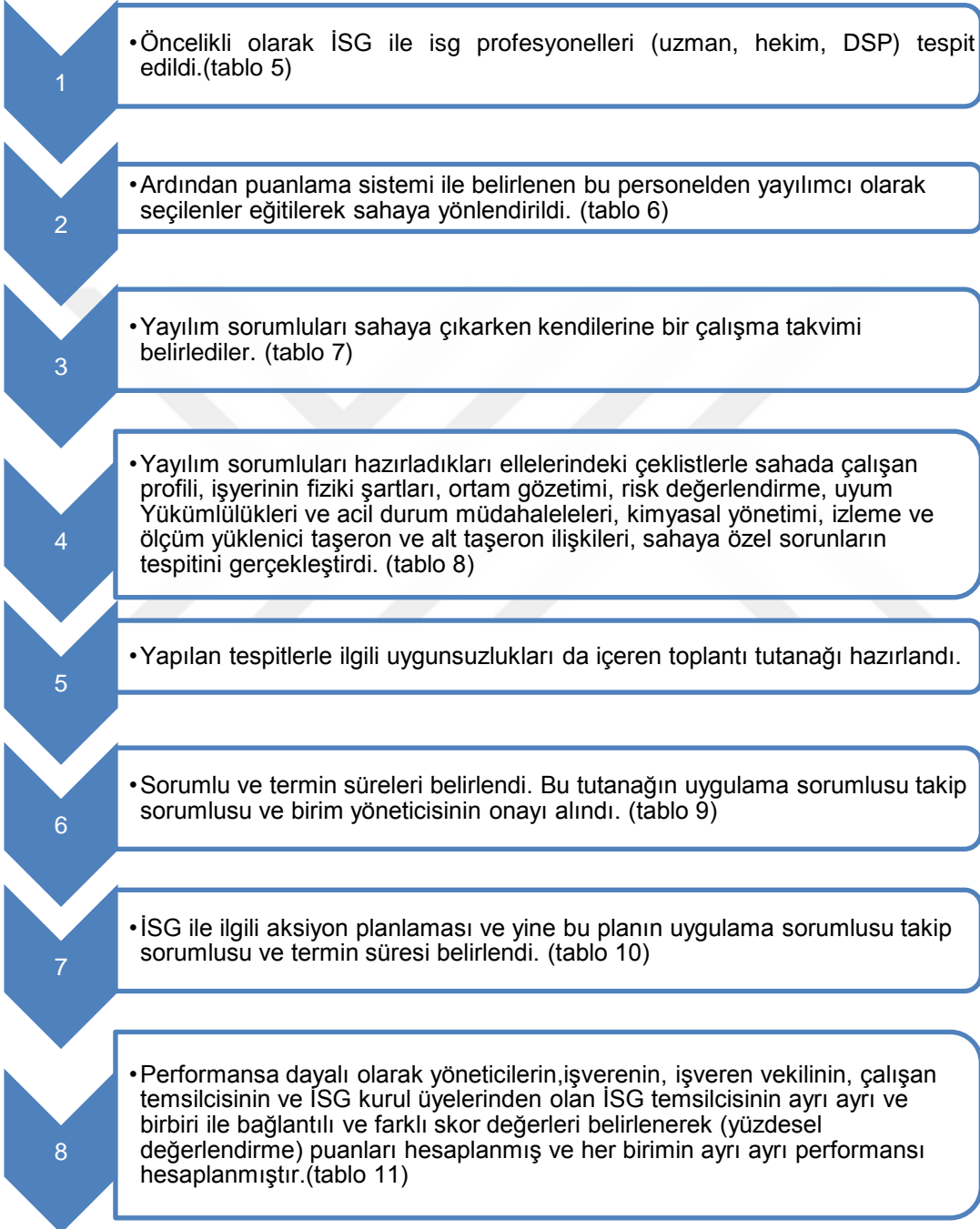
Tüm alışanlar ve yöneticiler aynı bakış açısıyla, aynı tecrübe ve bilgi birikimi ile olaylara baktığında çalışmalar kişiye bağlı kalmamış olacak, sistemin sürdürülebilirliği gerekleşiş olacaktır.

Tabi ki yaptığı işler çerçevesinde yöneticilerin belirtilen parametrelerden kalite, evre, insan kaynaklarına ve İSG ye bakış açısının aynı olması beklenemez. Bir yöneticinin görev yeri değişse, her nerede olursa aynı bakış açısıyla baktığında tüm çalışanların ve yöneticilerin performansını aynı kriterlere tabi olmuş olacaklar.

Her yönetici bir göreve atandığında kendisinin çalışma ve başarı performansının hangi kriterlere bağlı olduğunu performans karnesinin neye göre nasıl Őekilleneėini bilerek göreve gelecektir.

Tüm yöneticiler performans kriterlerine uygun çalıştığı için de yerel yönetimde bulunan bütün birimler aynı dili konuşacak, aynı hedefe koşacak ve tüm yöneticiler İSG' de hedef sıfır anlayışına yaklaşma düzeyine göre değerlendirileceklerdir.

Tablo 4: Modelin Uygulama Aşamaları

Sonuçta tüm yönetimin performansı açığa çıkacaktır.

Yapılan tüm İSG çalışmaları otomasyon sisteminde kayıt altına alınarak (tablo 12) raporlama ve istatistiki veriler ışığında geleceğe dönük

projeksiyonlar gerçekleştirilerek, ana hedef olan “sıfır kaza” anlayışına her ölçüm döneminde ne kadar yaklaşıldığı görülecektir.

Tablo 5: Uzman Hekim ve Sağlık Personeli Değerlendirme Tablosu

İŞ UZMAN DEĞERLENDİRME TABLOSU						
SN	UZMAN ADI	İSG Otomasyon Değerlendirme	360 Derece Performans	Görev Yaptığı Yer ve İletişimi	İBB Sosyal Etkinlikleri ve Programları	Ortalama
		40	20	10	30	100

İş Güvenliği Uzmanı Değerlendirme Prosedürü
Amaç
İSG Müdürlüğünde görev alacak iş güvenliği uzmanlarının seçim ve değerlendirme aşamalarının belirli kriterler çerçevesinde yapılmasının sağlanmasıdır. Seçilen en yetkin iş güvenliği uzmanlarının kurumumuz işyerlerinde rehberlik ve danışmanlık görevlerini etkili şekilde gerçekleştirilmesi istenmektedir.
Kapsam
İş Sağlığı ve Güvenliği Müdürlüğü iş güvenliği uzmanlarının belirlenmesinde kullanılacaktır.
Aday Değerlendirme Aşamaları
1- Adaylara Ulaşılması
Adayların bireysel başvuruları, İnsan Kaynakları Müdürlüğü aracılığıyla adaylara ulaşılacaktır.
2- Adayların Bilgi Formlarını Doldurması
İSG Müdürlüğüne gelen adaylardan formların doldurulması istenecektir. Bilgilerin doğrulanma değerlendirmesi için kaynaklardan doğrulamalar yapılabilecektir.
3- Adayların İSG Mevzuat ve Farkındalık Düzeylerinin Değerlendirilmesi
Hazırlanmış sorulara verilen yanıtlar komisyon tarafından değerlendirilecektir. Aday, her komisyon üyesinden ayrı ayrı alacağı puanların komisyon üye sayısına bölümü ile ilgili soruya ait nihai puanı belirlenecektir.
4-Adayların Sunum Becerilerinin Değerlendirilmesi
Adaylar arasından sunum yapması uygun görülenlere, istedikleri herhangi bir konuda en fazla 10 slaytlık ve 10 dk lık bir sunum istenecektir. Sunumun değerlendirilmesi komisyon tarafından gerçekleştirilecektir. Aday, her komisyon üyesinden ayrı ayrı alacağı puanların komisyon üye sayısına bölümü ile ilgili soruya ait nihai puanı belirlenecektir.
5-Toplam Puanın Belirlenmesi
Adayın almış olduğu toplam puan üzerinden, komisyon başkanı olan İSG Müdürü veya Müdür Yardımcısının adayın puanını %20 oranına kadar artırabilme ağırlığı olacaktır.
Komisyon
Değerlendirme komisyonu aşağıda belirtilen üyelerden oluşacaktır
1-İSG Müdürü
2-İSG Müdür Yardımcısı
3-İSG Baş Koordinatörü
4-İSG Eğitim Birimi
5-İG Uzmanı

Tablo 6: Personel Seçimi ve Puanlandırma

İŞ GÜVENLİĞİ UZMANI MÜLAKAT DEĞERLENDİRME FORMU		Puanlandırma
ADAY BİLGİLERİ		
İsim Soyisim		X
Doğum Tarihi		20-30: 3 30-40: 2 40-50: 1
EĞİTİM BİLGİLERİ		
İG Uzmanlığı Belge Sınıfı		A: 5 B: 3 C: 1
Doktora		İş Güvenliği: 5 Teknik: 3 Sosyal: 1
Yüksek Lisans		İş Güvenliği: 4 Teknik: 2 Sosyal: 1
Lisans		Mühendislik (İnşaat, Makine, Elektrik): 5 Mühendislik (Diğer): 4 Teknik Öğretmenlik: 3 Fen Edebiyat: 3 Açık öğretim: 1
Lise (Teknik Lise-Bölüm-Diğer)		Teknik Lise (İnşaat, Makine, Elektrik): 2 Teknik Lise (Diğer): 1 Düz Lise : 0
DİĞER BİLGİLER		
İBB çalıştığı Müdürlükler ve Görevleri (Kontrol Mühendisi, Ofis, ihale işleri vb.)		Kontrol Mühendisliği Teknik : 2
Özel Sektör ve Diğer Kamu Kurum İş Deyimimleri		Özel Sektör Teknik İşler: 2 Özel Sektör Diğer İşler: 1 Diğer Kamu Kurumları: 0
Sertifikalar ve Katılım Belgeleri (Özellikle Teknik Konular)		Mesleki odalardan alınmış teknik denetçilik vb konularda alınan belgelerin niteliğine göre 5 puana kadar puan verilebilir.
Üye olduğu Mesleki Oda, STK ve Sosyal Kuruluşlar		Teknik odalar, STK ve Sosyal kuruluşların kişisel gelişimine ve aktifliğine göre 5 puana kadar puan verilebilir.
İBB'de İş Güvenliği ile İlgili Aldığı Görevler ve Faaliyetler (İşveren Vekili, Çalışan Temsilcisi, İSG Temsilcisi, Personelden Sorumlu Üye, Risk Değerlendirme Ekibi Üyesi, Eğitim Müdürlüğü görevlendirmesi ile İSG Eğitmeni vb.)		İSG Temsilcisi: 7 Kurul Üyesi: 3 Diğer Görevler: 1 Aynı anda birden fazla görev alınmışsa en üst puan verilir.
Özel Sektörde ve Sosyal Faaliyetlerde İş Güvenliği ile İlgili Katılım Gösterdiği Organizasyonlar ve Varsa Aldığı Görevler (İSG Katılım Belgeleri, Organizasyonlarda Alınan Görevler vb.)		İBB ve diğer kurum ve kuruluşların İSG organizasyonlarına katılım ve etkinliğine göre 5 puana kadar verilebilir.
Hangi Sunum programlarını kullanmayı biliyorsunuz ? (Prezi, Power Point vb. - İyi, Orta, Kötü)		Prezi: 3, 2, 1 Power point: 2, 1, 0
Microsoft Office Excel Kullanma Becerisi (İyi, Orta, Kötü)		Excel: 2, 1
İBB İSG Otomasyon Program Kullanma Becerisi (İyi, Orta, Kötü)		İSG Otomasyon: 3, 2, 1
Bildiği programlar ve yazılımlar		Müdürlüğü müze katkı sağlayabilecek nitelikteki program kullanma becerilerine göre 3 puana kadar puan verilebilir. Auto cad ve çizim programları öncelikli değerlendirilmeli

Tablo 7: Yayılım Sorumlusu Saha Çalışma Takvimi

YAYILIM SORUMLUSU ÇALIŞMA TAKVİMİ								
BİRİM / MÜDÜRLÜK ADI								
LOKASYON SAYISI /YERİ								
TEHLİKE SINIFI								
YAPILACAK İŞLEMLER	MAYIS				HAZİRAN			
	1. HAFTA	2. HAFTA	3. HAFTA	4. HAFTA	1.HAFTA	2.HAFTA	3.HAFTA	4.HAFTA
Uygulama sorumlusu ile toplantı yapılarak SIM gereklilikleri ve yapılacak işlemler konusunda bilgilendirme yapılacaktır.								
Mevcut Durum Tespiti (ön değerlendirme)yapılacaktır (Saha kontrol listesi doldurulacaktır, birden fazla lokasyon olan yerlerde her yer için ayrı saha kontrol listesi doldurulacaktır)								
Uygunsuzluklar tanımlanarak aksiyon listesi oluşturulacaktır.								
Risk Değerlendirmeler detaylı olarak gözden geçirilecek ve prosedüre uygun hale getirilecek.								
Acil Durumlara Müdahale prosedürü ekleri tamamlanacaktır .								
Kaza olay araştırma prosedürü uygulamaları konusunda çalışmalar yapılacaktır.								
İzleme ve Ölçüm Prosedürü uygulamaları konusunda çalışmalar yapılacaktır.								
Uyum Yükümlülükleri Prosedürü uygulamaları konusunda çalışmalar yapılacaktır.								
Yüklenici/ Taşeron Yönetimi prosedürü uygulamaları konusunda çalışmalar yapılacaktır.								
Birime özel gerekli olan Çalışma Talimatları tamamlanacaktır.								
Genel Çalışma Talimatları paylaşılacaktır ve sahada uygulanması sağlanacaktır.								
Uygulamalar ve aksiyonlar takip edilecek.								
Saha Kontrol listesi ile tekrar kontrol yapılacaktır. (Son durum değerlendirme)								
Uygunsuzluklar tanımlanarak aksiyon listesi oluşturulacaktır.								
Aksiyonların kapatılması konusu takip edilecek.								

NOT: 1. Yayılım sorumluların her ziyaret sonrası tutanak tutacak ve uygulama sorumlusu ile karşılıklı imzalayacaktır. Çalışmalar sırasında karşılaşılan aksaklıklar Müdürlük ve Danışman ile paylaşılacaktır. Oluşturulan talimatlar incelenmek üzere Doküman Komisyonuna gönderilir, Doküman Komisyonu tarafından konsolide edilen dokümanlar danışmana gönderilecektir. Hazırlanan prosedürlerde uygulama sırasında çıkan aksaklıklar ve revizyon talepleri için Doküman komisyonu ve danışman bilgilendirilecektir.

NOT:2. Birden fazla müdürlük veya şubeler ile çalışacak yayılım sorumluları aynı binadaki müdürlüklerle veya farklı lokasyonlardaki şubelerle birlikte toplantı planlayarak çalışmaların ilgili alanlarda daha hızlı başlamasını sağlayabilirler. Acil durumlarda bina için çalışma yapılacağından müdürlük uygulama sorumluları , İGU ve yayılım sorumluların biraraya gelerek çalışma yapmalıdır.

Tablo 8: Yayılım Sorumlusu Saha Tespit ve Kontrol Listesi

YAYILIM SORUMLULARI SİM GEREKLİLİKLERİ SAHA KONTROL LİSTESİ											
Kontrol Tarihi											
Bina/Müdürlük/Saha Adı:											
Müdürlük/Saha Tehlike Sınıfı:											
Saha Faaliyet Kapsamı:											
Yayılım Sorumlusu Adı-Soyadı:											
İş Güvenliği Uzmanı Adı-Soyadı:											
Uygulama Sorumlusu Adı-Soyadı:											
Çalışan Profili											
	Kadın	Erkek	Toplam	Memur	Süleymanlı Memur	İşçi	Stajyer	Tajeron /AR Yüklencisi	Çırak	Engelli	Hükümlü
Çalışan Sayısı (İBB)											
Çalışan Sayısı (Yüklenici)											
S.No	İŞ YERİ İLE İLGİLİ GEREKLİLİKLER					Evet	Hayır	Kapsam Deği	AÇIKLAMA		
1	Binalar/saha kiralık mı ?										
2	Yapı Ruhsatı mevcut mu?										
3	İşyeri Açma ve Çalıştırma Ruhsatı mevcut mu (Ticari Faaliyet gösteren birimler için)? (Ruhsat ve Denetim Müdürlüğünden görüş alınabilir)										
4	İtfaiye Raporu mevcut mu? (Ruhsat ve Denetim Müdürlüğü Yangın Önlem Amiriğinden görüş alınmalıdır)										
5	İş Güvenliği Uzmanı İstihdam edilmiş mi?										
6	İş yeri hekimi İstihdam edilmiş mi?										
7	Diğer sağlık personeli İstihdam edilmiş mi?										
8	İş güvenliği Uzmanı için gerekli oda tahsisi yapılmış mı?										
9	İş yeri hekimi/ Diğer sağlık personeli için gerekli oda tahsisi yapılmış mı?										
S.No	ÇALIŞANLA İLGİLİ GEREKLİLİKLER					Evet	Hayır	Kapsam Deği	AÇIKLAMA		
1	Çalışan için İSG Dosyası hazırlanmış mı ? (Bkz. İÇ Yönerge)										
2	İSG Dosyası içeriği tam mı? (Bkz. İÇ Yönerge)										
3	Temel İSG eğitimleri verilmiş mi?										
4	Temel İSG eğitimleri kayıtları düzenli mi?										

5	Periyodik Sağlık Kontrolleri takip ediliyor mu?				
6	Yaptıkları işe özgü Kişisel Koruyucu Donanım (KKD) verilmiş mi?				
7	Verilen KKDlerle ilgili kayıtlar tutuluyor mu?				
8	Verilen KKDleri nasıl kullanacaklarına dair eğitim verilmiş mi?				
9	Hijyen Eğitimi verilmiş mi? (Çay Ocağı, Yemekhane, servis elemanı vb.)				
10	Gerekli çalışma talimatları oluşturulmuş mu?				
11	Gerekli çalışma talimatları çalışanlarla paylaşılmış mı?				
12	Stajyer oryantasyon ve İSG eğitimleri yapılıyor mu?				
13	Stajyer oryantasyon ve İSG eğitimleri kayıtları var mı?				
S.No	RİSK DEĞERLENDİRME GEREKLİLİKLERİ	Evet	Hayır	Kapsam Dışı	AÇIKLAMA
1	Risk Değerlendirme yapılmış mı?				
2	Prosedürde belirtilen Fine Kinney Metodu kullanılmış mı?				
3	Risk Değerlendirme prosedürüne uygun tüm Tehlike Kaynakları dikkate alınmış mı?				
4	Kontrol önlemleri için Kontrol Hiyerarşisi dikkate alınmış mı?				
5	Risk önlemleri için belirtilen aksiyonların takibi yapılıyor mu?				
6	Aksiyonlar tamamlandıktan sonra ikinci değerlendirme yapılmış mı?				
7	Risk Değerlendirme listeleri işveren vekili tarafından onaylanmış mı?				
8	Risk Değerlendirmeleri paylaşılmış mı?				
S.No	UYUM YÜKÜMLÜLÜKLERİ GEREKLİLİKLERİ	Evet	Hayır	Kapsam Dışı	AÇIKLAMA
1	Uyum Yükümlülükleri tablosunda birime özgü yasal gereklilikler ve diğer şartlar belirlenmiş mi?				
2	Uyum Yükümlülükleri birim yöneticisi tarafından değerlendirilmiş mi?				
3	Uygun olunmayan gereklilikler için aksiyon tanımlanmış mı?				
4	Tespit öneri defteri var mı? Onaylı mı?				
5	Tespit öneri defteri kullanılıyor mu?				
6	Aksiyon takibi yapılıyor mu?				

7	İSG Kurul toplantıları yapılıyor mu?				
8	İSG Kurul toplantıları kayıt altına alınıyor mu?				
9	İş sağlığı ve güvenliği kurulu iç yönergesi var mı ve Onaylı mı?				
10	İş sağlığı ve güvenliği kurulu iç yönergesi güncel tutuluyor mu?				
11	İş sağlığı ve güvenliği kurul kararlarından personeli ilgilendiren konular çalışanla paylaşılıyor mu?				
12	İSG ile ilgili çalışanın görüşleri alınıp kayıt altına alınıyor mu?				
S.No	ACİL DURUMLARA MÜDAHALE GEREKLİLİKLERİ	Evet	Hayır	Kapsam Dışı	AÇIKLAMA
1	Acil durum planları güncel mi?				
2	Acil durum planları çalışanların göreceği yerlere asılmış mı?				
3	Acil Durum Tahliye Krokisi hazırlanmış mı?				
4	Acil Durum Tahliye Krokisinde Yangın tüpleri, acil çıkışlar, yönlendirmeler ve toplanma yeri planda var mı?				
5	Acil Durum Tahliye Krokisi güncel mi?				
6	Prosedürde belirtilen Acil Durum Haberleşme ve Ekip Listesi oluşturulmuş mu?				
7	Acil Durum Haberleşme ve Ekip Listesi güncel mi?				
8	Acil Durum Ekiplerinde bulunan kişi sayısı yeterli mi?				
9	Yeterli sayıda Sertifikalı ilkyardımcı var mı?				
10	Acil Durum Toplanma Bölgesi belirlenmiş mi?				
11	Acil Durum ekiplerinin eğitimleri verilmiş mi?				
12	Acil Durum ekibinin yeterli sayıda ve uygun müdahale ekipmanı ve kıyafet vb var mı?				
13	Acil Durum ekibinin ekipman, kıyafet vb uygun bir dolapta tutuluyor mu?				
14	Planlı/Plansız tatbikatlar yapılıyor mu?				
15	Acil çıkış kapıları işaretlenmiş ve dışa doğru açılıyor mu?				
16	Acil durum kapıları üzerinde şarjlı /reflektörlü acil çıkış levhaları var mı?				
17	Kaçış yolları üzerinde acil durum aydınlatma lambaları bulunuyor mu?				
18	Acil Çıkış Kapıları yeterli sayıda mı?				
19	Acil çıkışların önleri açık mı?				
20	Acil durum yönlendirmeleri mevcut mu?				

21	Yangın söndürme ekipmanları mevcut mu?				
22	Yangın söndürme ekipmanları (YSE) kolay ulaşılabilir yerlerde mi?				
23	YSE'lerin önleri açık mı? (Yangın alarm sistemi, ikaz levhaları vb. malzeme bulundurulmalıdır.)				
24	Yangın söndürme tüpleri yerden 90 cm yüksekte duvara asılmış mı? / Yerle bağlantısı kesen aparat üzerinde bağlı mı?				
25	Yangın söndürme tüplerinin yerini gösteren levhalar bulunuyor mu?				
26	Yangın söndürme ekipmanlarının tipleri uygun mu? (Elektrik/Elektronik ortam için Halokarbon gazlı; Katı ve Sıvı yangınlar için köpüklü, her tür yangın için kuru kimyevi tozlu; Sıvı, gaz ve elektrik yangınları için CO2)				
27	Seyyar Yangın Söndürme ekipmanlarının periyodik bakımları yaptırılmış mı? (<u>Yılda 1</u> periyodik bakımları dış firmaya yaptırılmalıdır)				
28	Dış firma tarafından yapılan bakımların kayıtları tutuluyor mu? (Üzerlerinde etiketler var mı?)				
29	Acil durum ekipmanları (yangın tüpü, yangın dolabı vb) için kontrol listesi oluşturulmuş mu? (Ayda 1 destek birim sorumlusu kontrolü yaptırılmalıdır.)				
30	Acil durum ekipmanları kayıtları güncel mi?				
31	Ramak kala / tehlike bildirimleri yapılıyor mu?				
32	Ramak kala / tehlike bildirimlerine istinaden planlanan aksiyonlar takip ediliyor mu?				
33	Kaza olay yaşanmış mı?				
34	Kaza olay Bildirimleri kayıt altına alınıyor mu?				
35	İş kazası durumlarında bildirim süresine uyuluyor mu?				
36	Kaza olay araştırması yapılıyor mu?				
37	Kaza olay araştırması yapılarak gerekli aksiyonlar tanımlanmış mı?				
38	Kaza olay araştırması sonrası aksiyonlar takip ediliyor mu?				
39	Meslek Hastalıkları bildirimleri yapılmış mı?				

40	Meslek Hastalıkları bildiri sonrasında tanımlanan aksiyonlar takip ediliyor mu?				
S.No	KİMYASAL YÖNETİMİ GEREKLİLİKLERİ	Evet	Hayır	Kapsam Dışı	AÇIKLAMA
1	Kullanılan bütün temizlik kimyasallarının, varsa endüstriyel kimyasalların ve kullanılan yakıtın/yağın Güncel ve Türkçe Güvenlik Bilgi Formları (GBF) tedarikçi firmalarından temin ediliyor mu?				
2	Güvenlik Bilgi Formları (GBF) kullanım alanlarında bulunuyor mu?				
3	Kimyasallarla çalışanlara Güvenlik Bilgi Formları hakkında eğitim verildi mi/bilgilendirme yapıldı mı?				
4	Kimyasallarla çalışan personele Güvenlik Bilgi Formları hakkında verilen eğitimin kayıtları bulunuyor mu?				
5	Kullanılan kimyasalların raf ömürleri takip ediliyor mu?				
6	Son kullanım tarihi geçmiş kimyasallar var mı?				
7	Kimyasal Depolama Matrisi depolama alanında asılı mı?				
8	Kullanılan kimyasallar uygun şekilde depolanıyor mu? (Bkz. Kimyasal depolama matrisi)				
9	Kimyasallar uygun etiketlenmiş mi?				
10	Orijinal kabı dışında kullanılan kimyasal var mı?				
11	Orijinal kabı dışında kullanılan kimyasal varsa doğru tanımlanmış mı ?				
12	Orijinal kabı dışında kullanılan kimyasal varsa kimyasal işareti var mı?				
13	Kimyasalların sızıntı ve dökülmeye karşı ikincil korumaları (hazneli palet- taşma havuzu) var mı?				
14	Depolama alanında ve çalışma alanlarında uygun fiziksel koşullar sağlanmış mı? (Havalandırma, sıcaklık, aydınlatma, izolasyon vb.)				
15	Güneşe maruz bırakılan, altında ikincil koruması olmayan ve ağzı/kapağı açık bırakılan tanımsız kimyasal varil, IBC, bidon vb var mı?				
16	Uygun yangın söndürücüler var mı? (KKT)				
17	Yanıcı parlayıcı kimyasal depo alanında aydınlatma, havalandırma vb exproof mu?				
18	Patlamadan korunma dokümanı var mı?				
19	Varsa tehlike bölge belirlemeleri ve işaretlemeleri alanda yapılmış mı?				
20	Uygun Kişisel Koruyucu Donanımlar kullanılıyor mu?				
21	Yanıcı parlayıcı ve akaryakıt depo dolum alanlarında topraklama var mı?				

22	Yanıcı parlayıcı ve akaryakıt depo dolun alanlarındaki raflarda toplama var mı?				
23	Yanıcı parlayıcı ve akaryakıt depo dolun alanlarındaki paratoner var mı?				
S.No	İZLEME VE ÖLÇÜM GEREKLİLİKLERİ	Evet	Hayır	Kapsam Dışı	AÇIKLAMA
1	Makine Ekipman Listesi doldurulmuş mu?				
2	Makine Ekipman Listesinde bulunan cihazların Periyodik Bakımları takip ediliyor mu?				
3	Dış bakımlar sırasında çalışan kişinin iş güvenliği önlemlerini aldığı kontrol ediliyor mu?				
4	Bakım yapacak çalışan için yetkinliği kontrol edilip bakım izni veriliyor mu? (Genel Çalışma İzni)				
5	İç bakımların yetkilendirilmiş çalışan tarafından yapılması sağlanıyor mu?				
6	Özel iş izni gerektiren işler için izin formları dolduruluyor mu?				
7	Yetkilendirilmiş çalışanın çevre ve İSG önlemlerini aldığı kontrol ediliyor mu?				
8	İzleme ve Ölçüm Planı takip ediliyor mu?				
9	İzleme ve ölçüm kayıtları tutuluyor mu?				
10	Ölçüm raporları tutuluyor mu? (Hijyen, ortam ölçümleri vb)				
11	Rapor sonuçlarına göre uygun olmayan noktalar için aksiyonlar belirlenmiş mi?				
12	Uygunsuzluk aksiyonları tamamlandıktan sonra ölçüm tekrarlanmış mı?				
13	İzleme ve ölçme ekipmanlarının kalibrasyonları yapılmış mı? (Bkz. Yıllık Kalibrasyon Planı)				
14	Kiralık binalarda bina yönetimi tarafından yapılan ekipman kontrol kayıtları temin ediliyor mu?				
S.No	YÜKLENİCİ/TAŞERON/ ALT YÜKLENİCİ YÖNETİMİ GEREKLİLİKLERİ	Evet	Hayır	Kapsam Dışı	AÇIKLAMA
1	Yüklenici İSG ve Çevre Şartnamesi Yüklenici ile paylaşılmış mı?				
2	Yüklenici İSG ve Çevre Şartnamesine uygun çalışma yapılıyor mu? (Bkz. Yüklenici İSG ve Çevre Şartnamesi)				
3	Yükleniciden alınması gereken evraklar alınmış ve kontrol edilmiş mi? (Bkz. Taşeron Yönetim Prosedürü)				
4	Yüklenici çalışma alanında iş izni gerektiren bir çalışma yapılıyor mu?				
5	Varsa özel iş izinleri doldurulmuş ve onaylı mı?				
6	Çalışma alanında saha kontrol listeleri tutulmuş mu?				
7	Saha kontrol listesinde belirtilen uygunsuzluklar için aksiyon açılmış mı?				
8	Genel Çalışma izin formu doldurulmuş ve onaylı mı?				
9	Sahada çalışanlar uygun KKD kullanıyor mu?				

10	Sahada acil durumlarda toplanılacak alan belirlenmiş mi?				
11	Acil durumlarda müdahale edecek ekip belirlenmiş mi?				
12	Acil durumlarda müdahale edecek ekip çalışanlarla paylaşılmış mı?				
13	Acil durumlarda müdahale edecek ekibin eğitimi tamamlanmış mı?				
14	Mesleki eğitim gerektiren iş yapan çalışanın eğitim sertifikası var mı?				
15	Sahaya giren ziyaretçiler bilgilendiriliyor mu?				
16	Saha çalışmaları için risk değerlendirme yapılmış mı?				
S.No	GENEL SAHA GEREKLİLİKLERİ	Evet	Hayır	Kapsam Dışı	AÇIKLAMA
1	Elektrik dağıtım panosu önünde yalıtkan paspas mevcut mu?				
2	Pano önleri açık mı? (Acil durumlarda müdahaleye engel teşkil edecek malzeme, makine, tezgah bulunmamalıdır)				
3	Elektrik panoları kilitle tutuluyor mu?				
4	Elektrik panosu uygun işaretlenmiş mi?				
5	İlkyardım dolabı var mı?				
6	İlkyardım dolabındaki malzeme listesi tam mı?				
7	İlkyardım dolabındaki malzemelerin son kullanma tarihleri kontrol ediyor mu?				
8	İlkyardım dolabında son kullanma tarihleri geçen malzeme var mı?				
9	Basınçlı tüp ve kaplar boş ve dolu olarak tanımlanmış mı?				
10	Basınçlı tüp ve kaplar sabitlenmiş mi?				
11	Basınçlı tüp ve kaplar uygun fiziksel koşullarda saklanıyor mu?				
12	Merdiven ve eğimli alanlarda kaydırmaz bant bulunuyor mu?				
S.No	SAHAYA ÖZEL İLAVE SORULAR (eklenebilir)	Evet	Hayır	Kapsam Dışı	AÇIKLAMA
1	Çalışmalar sırasında personel uygun KKD kullanıyor mu?				
2	Ziyaretçiler acil durumlar ve tehlikeler konusunda bilgilendiriliyor mu?				
3	İşveren vekilince atanmış İSG temsilcisi/koordinatörü var mı?				
4					
5					
6					
7					

Tablo 9: Toplantı Tutanağı

TOPLANTI TUTANAĞI			
Konu	:		
Tarih	:		
Saat	:		
Yer	:		
Açıklama	:		
Gündem	:		
Katılımcılar	:		
Görüşler	:		
Kararlar	:	.../.../2017 tarihli toplantı neticesinde aşağıdaki karar/kararlar alınmıştır.	
KARARLAR	Sorumlular	İşlemin Tamamlanması Gereken Tarih	AÇIKLAMA
Uygulama Sorumlusu Onayı	Yayımlı Sorumlusu Onayı	Birim Yöneticisi Onayı	

Tablo 11: Yöneticilerin Performansa Dayalı Puanlama Tablosu

...../01/2017

Daire Başkanlığı Değerlendirme Formu-2016								
Daire Başkanlığı İsmi:								
Daire Başkanının İsmi:								
Bağlı Müdürlükler, Gruplar:								
Değerlendirme Kategorileri	Skor Değeri	0	1	2	3	4	5	SKOR NOTU
	Yüzesel Değerlendirme	(%0-10)	(%10-29)	(%30-49)	(%50-69)	(%70-85)	(%86-100)	
A	DAİRE BAŞKANLIĞI DEĞERLENDİRMESİ							
1	Daire Başkanının İSG konusuna hassasiyeti-(Bilginiz yoksa 0)							0
2	Daire Başkanının İSG mevzuatı ve sorumlulukları hakkında farkındalığı-(Bilginiz yoksa 0)							0
3	Daire Başkanının İBB İSG Otomasyonu üzerinden çalışmaları takip etme oranı							0
4	Daire Başkanlığı İSG koordinasyon birimi var mı? (0 yada 5 puan)							0
5	Daire Başkanlığı İSG koordinasyon birimi düzenli toplantı yapma oranı							0
6	Daire Başkanının İSG koordinasyon birimi toplantılarına katılma oranı							0
7	Daire Başkanının İSG koordinasyon biriminin sorunlarını çözme oranı							0
8	Bağlı Müdürlüklerinin Tatbikat Yapılma Oranı (İSG Eğitim Birimi Dolduracak)							0
9	İSG Özlük Dosya Değerlendirmesi (Bağlı Müdürlüklerinin-Ek5-A Ortalaması)-(İSG Eğitim Birimi Dolduracak)							0
10	İBB İSG Otomasyon Veri Giriş Ortalaması (Bağlı Müdürlüklerinin-Ek5-B Ortalaması)-(İSG Eğitim Birimi Dolduracak)							0
11	Bağlı Müdürlük İşverenlerinin A-Ortalama Oranları (İSG Eğitim Birimi Dolduracak)							0
12	Bağlı Müdürlük İşveren Vekillerinin A-Ortalama Oranları (İSG Eğitim Birimi Dolduracak)							0
13	Bağlı Müdürlük Çalışan Temsilcilerinin A-Ortalama Oranları (İSG Eğitim Birimi Dolduracak)							0
14	Bağlı Müdürlüklerinin İşyerinde İSG Odası yada uzmanın çalışması için ayrılmış bölüm oranı-(İSG Eğitim Birimi Dolduracak)							0
15	Bağlı Müdürlüklerinin İşyerinde işyeri hekimi odası yada çalışması için ayrılmış bölüm oranı-(İSG Eğitim Birimi Dolduracak)							0
A-ORTALAMA								0

...../01/2017

İŞVEREN Değerlendirme Formu-2016								
Müdürlük Adı:								
Tehlike Sınıfı:								
İşveren İsmi:								
Değerlendirme Kategorileri	Skor Değeri	0	1	2	3	4	5	SKOR NOTU
	Yüzesel Değerlendirme	(%0-10)	(%10-29)	(%30-49)	(%50-69)	(%70-85)	(%86-100)	
A	İŞVEREN DEĞERLENDİRMESİ							
1	İSG Özlük Dosya Değerlendirmesi (Ek5-A Ortalaması)							0
2	İBB İSG Otomasyon Veri Giriş Ortalaması (Ek5-B Ortalaması)							0
3	İSG Kurul Toplantılara Katılma Oranı (Kurul Yoksa 0)							0
4	Kurul Kararlarının/Tespit ve Önerilerin Çözülme Oranı							0
5	Kurul Toplantılarının Düzenli Toplanma Oranı (Kurul Yoksa 0)							0
6	Kurul Üyelerinin Toplantıya Katılmalarının Sağlanması Hususunda Hassasiyeti (Kurul Yoksa 0)							0
7	İşyerinde Tatbikat Yapıldımı (0 yada 5 puan olarak)							0
8	İşyerinde İsg Odası yada uzmanın çalışması için ayrılmış bölüm var mı? (Ana binalar bütün olarak değerlendirilecek-0 yada 5 puan)							0
9	İşyerinde işyeri hekimi odası yada çalışması için ayrılmış bölüm var mı? (Ana binalar bütün olarak değerlendirilecek-0 yada 5 puan)							0
10	İşverenin İSG konusuna hassasiyeti (Oran)							0
11	İşverenin İSG mevzuatı ve sorumlulukları hakkında bilgi düzeyi (Oran)							0
12	İşveren İBB İSG Otomasyonu üzerinden çalışmaları takip etme oranı							0
A-ORTALAMA								0

...../01/2017

İŞVEREN VEKİLİ Değerlendirme Formu-2016

Müdürlük Adı:

Tehlike Sınıfı:

İşveren Vekili İsmi:

Değerlendirme Kategorileri	Skor Değeri							SKOR NOTU
	Yüzdesele Değerlendirme							
	0	1	2	3	4	5		
	(%0-10)	(%10-29)	(%30-49)	(%50-69)	(%70-85)	(%86-100)		
A	İŞVEREN VEKİLİ DEĞERLENDİRMESİ							
1	İSG Özlük Dosya Değerlendirmesi (Ek5-A Ortalaması)							
2	İBB İSG Otomasyon Veri Giriş Ortalaması (Ek5-B Ortalaması)							
3	İSG Kurul Toplantılara Katılma Oranı (Kurul Yoksa 0)							0
4	Kurul Kararları/Tespit ve Önerilerin Çözülme Oranı							0
5	Kurul Toplantılarının Düzenli Toplanma Oranı (Kurul Yoksa 0)							0
6	İşyerinde Tatbikat Yapıldımı (0 yada 5 puan olarak)							0
7	İşyerinde İsg Odası yada uzmanın çalışması için ayrılmış bölüm var mı? (Ana binalar bütün olarak değerlendirilecek-0 yada 5 puan)							0
8	İşyerinde işyeri hekimi odası yada çalışması için ayrılmış bölüm var mı? (Ana binalar bütün olarak değerlendirilecek-0 yada 5 puan)							0
9	İşveren vekilinin İSG konusuna hassasiyeti (Oran)							0
10	İşveren vekili İSG mevzuatı ve sorumlulukları hakkında bilgi düzeyi (Oran)							0
11	İşveren vekili İBB İSG Otomasyonu üzerinden çalışmalarını takip etme oranı							0
EK-4A-ORTALAMA							0	

...../01/2017

Çalışan Temsilcisi Değerlendirme Formu-2016

Müdürlük Adı:

Tehlike Sınıfı:

(Baş) Çalışan Temsilcisi İsmi:

Değerlendirme Kategorileri	Skor Değeri							SKOR NOTU
	Yüzdesele Değerlendirme							
	0	1	2	3	4	5		
	(%0-10)	(%10-29)	(%30-49)	(%50-69)	(%70-85)	(%86-100)		
A	ÇALIŞAN TEMSİLCİSİ DEĞERLENDİRMESİ							
1	İSG Kurul Toplantılarına Katılma Oranı (Kurul Yoksa 0)							0
2	Kurul Toplantılarına Katkı Sağlama Oranı (Kurul Yoksa 0)							0
3	İSG Konusuna Hassasiyeti							0
4	İSG mevzuatı ve sorumlulukları hakkında bilgi düzeyi							0
5	Risk Değerlendirme Faaliyetlerine Katkı Oranı							0
6	Çalışanlarla İSG Konusu Hakkında İletişimi,							0
A-ORTALAMA							0	

İSG Kurulu Personelden Sorumlu Üye-İSG-Temsilcisi Değerlendirme Formu-2016								
Müdürlük Adı:								
Tehlike Sınıfı:								
Personel İsmi:								
Değerlendirme Kategorileri	Skor Değeri	0	1	2	3	4	5	SKOR NOTU
	Yüzdesel Değerlendirme	(%0-10)	(%10-29)	(%30-49)	(%50-69)	(%70-85)	(%86-100)	
A	İSG ÖZLÜK DOSYALARI DEĞERLENDİRMESİ							
1	Talimatlar Çalışanlara Ayrı Ayrı İmzalatıldı mı? (Oran)							0
2	Kaç Adet Talimat İçin Yapıldı? (Skor Notu Talimat Sayısı Olarak Değerlendirilecektir-Ör:3 talimat için 3 notu verilecektir.)							0
3	İç yönerge Çalışanlara Tebliğ Edildi mi? (Oran)							0
4	Acil Durum Planı Çalışanlara Tebliğ Edildi mi? (Oran)							0
5	Risk Değerlendirme Çalışanlara Tebliğ Edildi mi? (Oran)							0
6	İSG Eğitim Sınav Kağıtları Özlük Dosyasında mı?							
6,1	2014 Yılı İçin (Oran)							0
6,2	2015 Yılı İçin (Oran)							0
6,3	2016 Yılı İçin (Oran)							0
7	İSG Özlük Dosyaları Düzenli mi? (Oran)							0
A-ORTALAMA								0,00
B	İBB İSG OTOMASYON VERİ GİRİŞİ DEĞERLENDİRMESİ							
1	Kurul Tutanaklarını Sisteme Giriyormu? (Oran) (Kurul Yoksa 0)							0
2	İSG Eğitim Sınav Kağıtları Sisteme Girildi mi?							
2,1	2014 Yılı İçin (Oran)							0
2,2	2015 Yılı İçin (Oran)							0
2,3	2016 Yılı İçin (Oran)							0
3	Islak İmzalı Talimatlar Tarafından Sisteme Girildi mi? (Oran)							0
4	Acil Durum Planı Sisteme Taranarak Girildi mi? (Oran)							0
5	Acil Durum Planı Tebliği Sisteme Yüklendi mi? (Oran)							0
6	İç Yönerge Sisteme Yüklendi mi? (Oran)							0
7	İç Yönerge Tebliği Sisteme Yüklendi mi? (Oran)							0
8	İmzalı Risk Değerlendirmeleri Taranarak Sisteme Yüklendi mi?							0
B-ORTALAMA								0,00
C	KİŞİSEL İSG DEĞERLENDİRMESİ							
1	İSG Farkındalık Düzeyi (Kültürel)							0
2	İSG Konularına Hakimiyeti (Mevzuat ve Görev Alanı)							0
3	İBB İSG Otomasyon Kullanma Becerisi (Oran)							0
4	Görev Aldığı Müdürlüğün İşlerine Hakimiyeti (Oran)							0
5	İSG İle İlgili Hedeflerinin Değerlendirilmesi (Okul, Y.lisans vb.)							0
C-ORTALAMA								0,00
ORTALAMA SKOR								0,00

Tablo 12: Otomasyon Kayıt, Raporlama ve Değerlendirme Tablosu

İSG Otomasyon Değerlendirme Formu				
Uzman İsim Soy İsim:				
Müdürlük İsmi:				
EKRAN İSMİ	DURUM			
	EVET	HAYIR	İLGİSİZ	SAYI
AJANDAYA HAFTALIK ÇALIŞMASINI GİRİYOR MU?				
ÇALIŞAN-Özlük				
Resim Girilmiş mi?				
Zorunlu Belgeler				
Talimat Eklenmiş Mi? Sayısı?				
Görev Tanımı Girilmiş mi?				
ADP Tebliği Girilmiş mi?				
İç Yönerge Tebliği Girilmiş mi?				
Eğitim(Rastgele 3 çalışan için eğitim bilgileri görülüyormu?)				
2014 Eğitim Bilgileri				
2015 Eğitim Bilgileri				
2016 Eğitim Bilgileri				
ORGANİZASYON				
2016-Yıllık Çalışma Planı Girilmiş mi ?				
İSG Görevlendirme				
Çalışan Temsici (leri) Tanımlanmış Mı?				
İşveren ve İşveren Vekili Tanımlanmış Mı?				
Destek Elemanları Tanımlanmış Mı?				
Destek Elemanlarının Belegeleri Girilmiş Mi?				
Eğitim				
2016-Yıllık Eğitim Programı Yapılmış Mı?				
2016-Yıllık Eğitim Programı İmzalı Nüshası Yüklenmiş Mi?				
Eğitim Planlaması				
2016 İSG Eğitim Planlaması Yapılmış Mı?				
Sınav Notu Girilmiş Mi?				
Sınav Kağıdı Yüklenmiş Mi?				
Sertifika Yüklenmiş Mi?				
Katılım (İmza) Formu Yüklenmiş Mi?				
2015 İSG Eğitim Planlaması Yapılmış Mı?				
Sınav Notu Girilmiş Mi?				
Sınav Kağıdı Yüklenmiş Mi?				
Sertifika Yüklenmiş Mi?				
Katılım (İmza) Formu Yüklenmiş Mi?				

İSG Kurul Üyeleri Eğitimi Tanımlanarak Girilmiş Mi?				
Katılım (İmza) Formu Yüklenmiş Mi?				
Sertifika Yüklenmiş Mi?				
Risk Değerlendirme Eğitimi Tanımlanarak Girilmiş Mi?				
Katılım (İmza) Formu Yüklenmiş Mi?				
Sertifika Yüklenmiş Mi?				
Özel Politika Gerektiren Grup Eğitimi Verilmiş Mi?				
Katılım (İmza) Formu Yüklenmiş Mi?				
Sertifika Yüklenmiş Mi?				
Risk Değerlendirmesi				
5x5 Matris				
Risk Değerlendirmesini Otomasyondan mı Yapılmış ?				
İmzalı Nüshası Sisteme Yüklenmiş mi?				
Resimliliği Yapılmış ?				
Konum Belirtilmiş Mi? (Harita)				
Risk Değerlendirme Ekibi Tanımlanmış Mı?				
Finne Kinney				
Risk Değerlendirmesini Otomasyondan mı Yapılmış ?				
İmzalı Nüshası Sisteme Yüklenmiş mi				
Resimli Mi Yapılmış ?				
Konum Belirtilmiş Mi? (Harita)				
Risk Değerlendirme Ekibi tanımlanmış Mı?				
İSG Kurulu Otomasyondan Mı Yapılıyor?				
İmzalı Tutanaklar Yüklenmiş Mi?				
Kurul Üyeleri Aktif Mi?				
Geçmiş Kurul Üyeleri Atama Yazıları Yüklenmiş Mi?				
2016 Kurul Üyeleri Otomasyondan mı Yapılmış?				
2015 Kurul Üyeleri Otomasyondan mı Yapılmış?				
2014 Kurul Üyeleri Otomasyondan mı Yapılmış?				
Bildirimler				
Saha Kontrol Girilmiş Mi?				
Tespit ve Öneri Defteri Girilmiş Mi?				
Ramak Kaza Girilmiş Mi?				
Uyumsuzluk Bildiriminde Bulunulmuş Mu?				
Kaza Bildirimi Girilmiş Mi?				
Tatbikat ve Acil Durum				
Acil Durum Planı Otomasyondan mı Yapılmış?				
İmzalı Acil Durum Planı Otomasyona Girilmiş Mi?				
İşyerinde Tatbikat Yapıldı mı ?				
Tatbikat Otomasyondan mı Yapılmış?				
Tatbikat Raporu Otomasyona Yüklenmiş Mi?				
Alt İşveren Takibi Sistemden Yapılıyor Mu?				
İŞ GÜVENLİĞİ				
Teknik				
İşyerinde Ortam Ölçümü Yapıldı Mı?				
Ortam Ölçümleri Otomasyona Girildimi?				
İşyerinde İş Ekipmanı Var Mı?				
İş Ekipmanları/Periyodik Kontrol Tanımlamaları Yapılmış Mı?				
İşyerinde KKD İhtiyacı Var Mı?				
İşyerinde KKD Temin Edildi Mi?				
KKD Stok Girilmiş Mi?				
KKD Zimmet Formları Yüklenmiş Mi?				

5. TARTIŞMA

Günümüzde rekabetin yüksek olduğu bir pazar yerinde müşteriler; düşük fiyatların yanı sıra, tedarikçilerinin işlerini etkili ve sorumlu bir şekilde yönettiklerini ve İSG ile ilgili gereklilikleri yerine getirdiklerinden emin olmak isterler. Özellikle, kazalar ve ölümlerle ilgili sosyal baskının son dönemlerde ciddi şekilde arttığı, buna paralel olarak, İSG yönetiminin kuruluşlarda ciddiye alınmaya başlandığı, uygulamaların olumlu yönde sonuç verdiği gözlemlenmiştir. Ayrıca, kuruluşların kendi verimlilikleri ve karlılıkları açısından da, kaza ve hadiseleri önlemesi ve kayıpları minimuma indirmesi gerekmektedir. Kuruluşlarda İSG yönetim sistemi kurmanın faydaları aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır;

- Tüm kaza/hadise sayısında potansiyel düşüş,
- Arıza süresi ve bunun yol açtığı maliyetlerde potansiyel düşüş,
- Yasal ve düzenleyici uygulamaları gösterme,
- Hissedarlarınıza sağlık ve güvenlik konularına verdiğiniz önemi gösterme,
- Yenilikçi ve dolaysız yaklaşımınızı gösterme,
- Yeni müşterilere ve iş ortaklarına daha fazla erişim,
- Hem bugün hem de gelecekte sağlık ve güvenlik risklerinin daha iyi yönetilmesi,
- Mali sorumluluk sigortası maliyetlerini düşürme potansiyeli.
- Acil durumlara hazırlıklı olma

Bir işin yapılması için gerekli makine ve malzemeyi, rakipler dahil her kuruluş bedeli mukabilinde satın alabilir. Zira, farkı yaratan; yaptığı işe deneyimini, şevkini ve yaratıcılığını katan 'insan' unsurudur. İSG yönetim sistemlerinin ana amacı işin yapımı sırasında çalışan güvenliğini göz önüne alıp, kaza /hadiseleri önlemek ve firma verimliliğini/karlılığını arttırmaktır.

Bunun en kestirme yolu ise kuruluşlarda etkili bir iş sağlığı ve güvenliği yönetim sisteminin oluşturulmasıdır. Etkili bir İSG yönetim sistemi oluşturulmasında;

çalışanların sorumlulukları, eğitimlerinin sayısı, düzeltici/önleyici faaliyetlerin tamamlanması/tamamlanma yüzdeleri, kaza/hadise/ramak kalalarının raporlanması, İşin yapısına göre iş analizlerinin yapılması, denetimlerin sıklığı ve süresi, çalışma alanlarının düzeni, organizasyonu ve yönetimi, emniyetsiz durumların raporlanması ile tüm kazalar önlenir. Bütün olaylar, ders çıkarıp koşulları iyileştirmemiz için birer fırsattır.³⁴

Sadece üretimin, sermayenin bir unsuru değil, aynı zamanda toplumun önemli bir değeri olan 'insan', salt ekonomiye hayat veren kaynaklardan biri olarak görülmemeli ve insanın sosyal, psikolojik tarafı göz ardı edilmemelidir. Bir işçi bir iş kazasıyla ya da meslek hastalığıyla karşılaştığı zaman bu durumdan sadece kendisi değil ailesi, etkileşimde olduğu sosyal çevresi, çalışma arkadaşları da etkilenecektir. Son zamanlarda iş sağlığı ve güvenliğine yönelik yapılan yeni yasal düzenlemeler bu konuda işverenlerin dikkatinin daha fazla bu yöne çekilmesini sağlamış, fakat İSG' nin sağlanmasına yönelik yapılması gereken harcamalar, işverenlerde ek maliyet kayıplarının yaşanması endişesi yaratmıştır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus; İSG' nin sağlanmaması durumunda katlanılmak zorunda kalınan maliyetin İSG' yi sağlamaya yönelik yapılacak harcamaların yarattığı maliyetten daha fazla olduğunun işverenlerce algılanmasıdır. Bu konuda iş sağlığı ve güvenliği uzmanları ve işyeri hekimleri yöneticileri bilgilendirmelidir. Bunun yanı sıra iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemine yönelik geliştirilen programlarda yöneticilere bir yol gösterici olmaktadır.

Yöneticilerin bu yönetim sistemi unsurlarının uygulandığı süreç sonunda beklenen faydayı elde etmeleri, standardize edilmiş, sistemli ve planlı bir çalışma, İSG' nin işletme tarafından bir misyon olarak görülmesi, belirlenen politikada hedeflenen amaçlara ulaşıp ulaşılmadığının kontrol edilmesi aksaklıklar varsa düzenleyici faaliyetlere geçilmesi, risk analizlerinin yapılması ve değerlendirilmesi ve bütün bu aşamaların sürekli olarak gözden geçirilmesiyle mümkündür.

Kalite Yönetiminde meydana gelen gelişmeler, işçi sağlığı ve iş

güvenliği alanına da yansımıştır. Çünkü işyerlerinde iş kazalarının mümkün olabildiği kadar azaltılması, hatta ortadan kaldırılması da Kalite Yönetiminin çok önemli bir boyutudur ve bu nedenle OHSAS 18001 aynı zamanda kalite yönetim sürecinin bir parçasıdır. OHSAS 18001 İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Yönetim Sistemi, işletmelerin sağlık ve güvenlik yükümlülüklerini etkin bir şekilde yerine getirme ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde geliştirilmiştir. Böylece iş kazalarının önlenmesi ve işletmelerin iş güvenliği ile ilgili yasal yükümlülüklerin yerine getirmesi daha kolay olacaktır. Bu yönetim sistemi sayesinde iş güvenliği düzenlemelerinin, çağdaş teknolojik gelişmelere uygunluğu sağlanacak, ayrıca iş kazalarının nedenleri saptanarak, tekrar oluşmasını engelleyici mekanizmaların devreye girmesi sağlanacaktır. OHSAS 18001 İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Yönetim Sisteminin işletmelerde tesis edilmesinin ayrıca toplumun hangi kesimlerine hangi kuşaklara kadar ulaşacağı belli olmayan dışsal yarar zinciri de bulunmaktadır. Hiç kuşkusuz iş kazalarını önlemek için tesis edilecek böyle bir sisteme yönelik her türlü iş güvenliği harcaması ve yatırımı, iş kazası meydana geldikten sonraki dolaysız, dolaylı ve dışsal maliyetlerden çok daha ucuz olacaktır. Böyle bir yönetim sisteminin kurulabilmesi için devlet, işçi ve işveren kesimleri arasında çift yönlü bir iletişim ağının kurulması ve tüm kesimlerin aktif olarak iş güvenliği çalışmalarına katılması gerekmektedir.³⁰

Kalite yönetimi, çevre yönetimi ve OHSAS 18001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemlerinin uygulanmasında önleyici olabileme özelliği ön plana çıkarken, bu standartların; daha çok büyük ölçekli yapılarda uygulanmasının uygun ve yaygın olduğu görülmüş ve aynı zamanda bu sistemlerde ürün ve hizmetlerin güvenliğinden çok, çalışanın sağlığı ve işin güvenliğinin ön planda olduğu standartlar olarak gözlemlenmektedir.

Büyük ölçekli bir yerel yönetimde uygulanmakta olan İSG performans odaklı yönetim sistemi, sürdürülebilirlik iş modeli (SİM) ise; bu yönetim sistemlerinin yanı sıra çalışanın ve yöneticilerin performansını etkileyen, üst yönetimin İSG farkındalığını ön plana çıkaran kamuda/yerel yönetimde üst yönetimin sürecin izlenmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için daima sürecin içinde olduğu, dolayısıyla hizmetin kalitesinin yükselmesine ve süreçte hizmet verilen vatandaşın

memnuniyetini artırma odaklı olarak uygulanan bir model olarak dikkat çekmekte ve bu yönüyle tüm yerel yönetimlere model olma iddasındadır.

Büyük ölçekli bir yerel yönetim İSG odaklı İş sağlığı ve güvenliği modelini uygularken; modelin 4 ana kriteri olan (insan kaynakları, kalite ve sistem, algı ve itibar, finansman ve maliyet) unsurları esas alınarak tüm çalışanların ve yöneticilerin, İSG başta olmak üzere çevre, enerji, bilgi güvenliği ve iş sürekliliği, kalite, algı ve itibar, insan kaynakları, finans ve maliyet alt başlıklarındaki performanslarını dikkate alarak, memnun etmek zorunda olduğu, hizmet sunduğu/ müşterisi olan vatandaşa verdiği hizmeti ve kendi performansını da belirlemiş olacaktır. Bu konuda daha sonra yapılacak çalışma ve değerlendirmelerin bunu ortaya koyacağı düşünülmektedir.

Tablo 13: Yönetim Sistemi Mukayese Tablosu

Mevcut İSG Yönetim Sistemleri	Yerel Yönetimlerde İSG Yeni Yaklaşım Modeli
Müşteri ve ürün kalitesinden daha çok çalışan ve ortam güvenliğinin ön plana çıkması	Çalışan sağlığı ve ortam güvenliğinin yanısıra müşteri ve vatandaşın sürece dahil olmasıyla nihai ürün olan hizmetin kalitesinin ön plana çıkması
Sadece sürecin aktörleri sürece dahil olması	Üst Yönetimin daha fazla sürece dahil olması
Performansın süreçte etkinliğinin az olması	Performans ölçüm sisteminin motivasyonu doğrudan etkilemesi
Yönetimin kalite ve çevre odaklı olması	Tüm çalışanların İSG dışında enerji, çevre, kalite, bilgi güvenliği, maliyet hesabı gibi ortak bir yönetim anlayışında olması
	Bu parametrelerin tüm çalışanların performansına etki ediyor olması
Saha uygulamalarının yeterince olamaması	Saha kontrol mekanizmalarının olmazsa olmaz olup, otokontrol sistemini doğrudan beslemesi
Sistemin daha çok büyük ölçekli yapılarda uygulanabilir olması	Büyük Ölçekli Yapıların yanısıra küçükölçekli yapılarda da modelin daha rahat uygulanabilmesi
Sistemin yönetim, kalite ve çevre akreditasyonlarına tabi olması	Performansın etkilenmemesi için, Alt işveren, tedarikçi ve yüklenicilerin sürece dahil edilmesi
	Liderlik anlayışı ve belgelendirmenin ön plana çıkması
	Üst yönetimin sürecin takibi için kendi içinde bir sorumlu tayin etmesi
	Takip, ölçme, analiz, izleme ve değerlendirme kurullarının oluşturularak periyodik raporlarla üst yönetimi uygunsuzlukların düzeltilmesinde sorumlu kılması
	Yayımlı, takip, izleme ve iç denetim süreçlerinin düzenli terminlerle belirlenmesi ve raporlama/analiz yöntemleriyle sistemin kendisini değerlendirerek revize etmesi
	Uluslar arası Akreditasyon kuruluşlarından alacağı dış denetimle sistemin kendi başansını çekmesi
	Sistemin kendi tecrübelerini referans göstererek yeni bir standart ortaya koyması

6. SONUÇ

İSG konusunda yapılan araştırmaların birçoğu, iş kazalarının yüksek oranda gerçekleşmesinin öncelikli sebebinin İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi (İSGYS)' nin yetersizliğinden veya mevcut bir sistemin var olmamasından kaynaklandığını göstermektedir. Ülkemizde bu eksikliğin giderilmesi ve dolayısıyla iş kazaları ve meslek hastalıklarının yarattığı maddi ve manevi zararları en aza indirilmesi, imaj ve rekabet üstünlüğünün sağlanması için; planlı, sistemli ve standardize edilmiş programlar yürütmek konusunda çok da başarılı olunamamıştır. Bunu yapabilmek için tüm yöneticilerin, çalışanlarını ve işi etkileyen sağlık ve güvenlik risklerini analiz etmek ve kontrol altına almak üzere hiç değilse; yukarıda örnekle olarak açıklanan OHSAS 18001 gibi, sistematik ve sürekliliği sağlanmış bir yönetim programı uygulaması gerekmektedir.

İSG odaklı yönetici performansına dayalı Sürdürülebilirlik İş Modeli (SİM) kapsamında; yerel yönetim modelinin de eklenerek, böyle bir programın uygulanmasıyla, riskler daha kabul edilebilir bir düzeye indirgenecek, dolayısıyla iş kazaları ve meslek hastalıkları büyük oranda engellenirken maddi ve manevi kayıpların azalmasıyla, işveren ile çalışan arasında güven daha da artacak ve kurum içindeki ilişkiler daha da olumlu olacaktır.

Güvenlik kültürü içselleştirilip, yaşam biçimi haline getirilmediğinde iş yaşamında iş kazaları ve meslek hastalıklarının artması kaçınılmazdır. İş güvenliği kültürünün geliştirilmesi ile iş kazaları azalacak, meslek hastalıkları ve işle ilgili hastalıklar azalacak, işten memnuniyet ve mesleki tatmin artacak ve çalışanların yaşam kalitesi daha da artacaktır.

İş Sağlığı ve Güvenliği alanında, toplumda gelecek kuşaklara da aktarılabilecek bir güvenlik kültürünün oluşturulabilmesi için, toplumun tüm kesimlerine (Devlet (Merkezi yönetim/yerel yönetim), işverenler, çalışanlar, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve meslek örgütleri) birçok görevler düşmektedir.

İş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemlerinin temel amacı, riskleri en aza indirerek kaza ve hastalıkları, çalışanların bu sorunlara uğramasıyla katlanılan tazminatları ve zaman kayıplarını, iş akışında meydana gelecek aksamalardan kaynaklanan üretim ve verimlilikteki kayıpları en aza indirmek, rahat ve güvenli bir çalışma ortamının sağlanmasıyla, çalışanlarda motivasyon ve iş doyumunu yaratarak, kazaların işletmeye ve çevresine verdiği zararları en aza indirmektir.

Sağlıklı işyerini tanımlarken de; Dünya Sağlık Örgütü (WHO) işçilerin ve yöneticilerin, yani tüm çalışanların; sağlık, güvenlik ve refahını geliştirmek için sürekli iyileştirme sürecini kullanarak işbirliği yaptıkları işyeri olarak tanımlamış ve bu hedefe ulaşmadaki izlenecek yolu ise; liderlik sözü ve yükümlülüğü, işçi ve işçi temsilcilerinin katılımı, işletmenin etiği ve meşruluğu, sistematik ve kapsayıcı süreç, sürdürülebilirlik ve bütünleştirme olarak belirlemiştir.

Öncelikle; sağlıklı işyeri hedefinin, yerel yönetimin de hedefi olduğu ve diğer hedefleri ile bütünleştirilmesi gerekliliği saptanmalıdır. Buna dayanarak sağlıklı işyerlerine ulaşmadaki girişimlerin, yerel yönetimin stratejisi olduğunun açıkça belirtildiği politika belgesi en üst yetkili tarafından onaylanmalıdır.

Tüm çalışmalarda; başarıya giden yolda en önemli bileşenin 'insan' faktörü olduğu unutulmadan, alanı bilen yetkin personelin sürece katılması ve onlarla ekip oluşturulması çok önemli olup; yöneticiler; İş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemlerine çalışanların da katılımının teşvikiyle, çalışanları ve taşeronları da içeren eğitim faaliyetlerine olanak sağlamalıdır. Çalışanların da katılımıyla, programlar daha kolay kabul görecektir ve uygulanabilecektir. Hızla değişen çevre şartlarının, yasal düzenlemelerde yapılan değişikliklerin, teknolojideki gelişmelerin ve küreselleşmenin de etkisiyle, elde edilmesi güç duruma gelen rekabet üstünlüğünün, yerel yönetimler başta olmak üzere tüm kamu ve özel sektörler tarafından ele geçirilmesinde, iş sağlığı ve güvenliği yönetiminin etkin bir şekilde yürütülmesi müşteri/vatandaş memnuniyetinde hedeflemesi gereken, rekabet konusunda taraflara avantaj sağlayacaktır.

İş Sağlığı ve Güvenliği için büyük ölçekli bir yerel yönetim tarafından tasarlanan yönetim sisteminin (SİM) olmazsa olmaz altın kurallar olmalı ve bu altın kuralların temelinde ise en önemli olgu yönetimin tam desteği olmalıdır. Eğer yönetim bu kurguya destek vermiyor ise ya da bir aşamadan sonra desteğini azaltıyor ise bu kapsamdaki tüm iş ve işlemler için yapılan her türlü emek, zaman, ekonomi gibi olgular boşa düşecektir. Büyük ölçekli bir yerel yönetim Sürdürülebilirlik İş Modeli (SİM); bu tehlikeyi de göz önünde bulundurarak, kalite yönetimi, çevre yönetimi OHSAS 18001 İSG yönetim sistemine ilaveten 4 ana kriteri olan (insan kaynakları, kalite ve sistem, algı ve itibar, finansman ve maliyet) unsurları esas alınarak tüm çalışanların ve yöneticilerin, İSG başta olmak üzere çevre, enerji, bilgi güvenliği ve iş sürekliliği, kalite, algı ve itibar, insan kaynakları, finans ve maliyet alt başlıklarındaki performanslarını dikkate alarak, memnun etmek zorunda olduğu, hizmet sunduğu müşterisi olan vatandaşa verdiği hizmeti ve kendi performansını da belirleyerek, böylece İSG odaklı çalışan ve yönetici performansını esas alan sistemi uygulamaya koymuştur.

İş sağlığı ve güvenliği yönetimi yalnızca üst yönetim sorumluluğunda olmayıp müdürlerin her birini veya firma danışmanlarını veya iş sağlığı ve güvenliği uzmanları ile tüm çalışanları işin içine sokar. Organizasyonel öncelikleri belirleyen üst yönetimden bir kazayı veya potansiyel tehlikeyi gözlemleyecek çalışana kadar herkesi kapsar ve iş sağlığı ve güvenliği yönetiminin taahhüdünü gerektirir.

Dolayısıyla iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemlerinde; teknik detayların öncesinde, planlama, organizasyon ve psikolojik bir alt yapının yerleştirilmesi çok önemli olduğundan bu konuda en önemli yardımcımız olan çalışanlarla iyi bir iletişim kurmamız olmazsa olmaz kuraldır.

Türkiye'nin en kapsamlı yerel yönetimi olarak kamu hizmeti veren büyük ölçekli bu yerel yönetimde, yerel yönetimlere özel uygulamaya başladığı ve birçok müdürlükte ortaya koyduğu SİM uygulama (ortak prosedürler, görev tanımları, talimatlar, yayılım, tetkik , izleme vs) ve İSG kültüründeki farkındalıkla iş

kazaları, meslek hastalıkları vs, azalması ve İSG, çevre, enerji, bilgi güvenliği ve iş sürekliliği kalite, algı ve itibar, insan kaynakları, finans ve maliyet gibi 8 parametrelilik ana eksenini İSG'nin oluşturduğu yönetim performansı anlayışıyla; sonuçlarını ilerideki çalışmalarda daha açık göreceğimiz başarıların diğer yerel yönetimlerde de modellenerek uygulanmasıyla, genelde kamuda, özelde ise yerel yönetimlerde (belediyelerde) hizmet sunulan vatandaş memnuniyeti ve hizmet veren çalışan memnuniyetin arttığı, iş kazalarının meslek hastalıklarının vs. azalarak sıfır kaza (hedef sıfır) anlayışının yaşandığı günleri görebileceğiz.

Sonuç olarak bir kamu kuruluşu olan ve hizmet verdiği müşterisi vatandaş olan yerel yönetimlerin, iş sağlığı ve güvenliği alanındaki sorumluluğu, sadece kendi çalışanları ile sınırlı değildir. Bu nedenle; büyük ölçekli bir yerel yönetim tarafından uygulamaya başlanan, iş sağlığı ve güvenliği çalışan ve yönetici performans odaklı yönetim modeli; küçük ve büyük ölçekli tüm yerel yönetimlerde, kurumsal yönetim sistemleri ile birlikte kurgulanırken; yerel yönetimlerin iş sağlığı ve güvenliği kültürünün, farkındalığı, toplumda yaygınlaştırılarak gelecek nesillere aktarılması konularındaki sorumluluklarını yerine getirmesi ve aktif bir rol üstlenmesi gerekliliği de gözardı edilmemelidir.

7. ÖZET

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ YÖNETİM SİSTEMİ UYGULAMALARINA YENİ BİR YAKLAŞIM MODELİ

Bir işletmede/kurumda işlerin gerçekleşmesi için gereken makine ve malzemeyi rakipler dahil her kuruluş bedeli mukabilinde satın alabilir ancak; farkı yaratan yaptığı işe deneyimini, şevkini ve yaratıcılığını katan insan faktörüdür.

İşte İSG Yönetim Sistemlerinin amacı da işin yapılması sırasında bu asli faktör olan insanı sadece ekonomiye hayat veren kaynaklardan birisi ya da, salt üretimin, sermayenin bir unsuru olarak görmeyip toplumun en önemli bir değeri olarak kabul etmesi ve bu insanın yani çalışanın güvenliğini göz önüne alarak kazaları önlemek ve kalite, karlılık ve verimliliğin artırılmasını sağlamaktır.

İşletmelerde ya da kurumlarda yönetim sistemine ihtiyaç hissedilmesi öncelikle kalite yönetimine olan taleple ortaya çıkmıştır. Özellikle ISO 9000 serisi; Yönetim Sistemleri ile ürünün kalitesinde malzemenin yanısıra tüm çalışanların da etkisinin kalite yönetimi, çevre yönetimi, İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetimi gibi tüm faaliyetlerin yönetim sistemlerinde var olduğunu göstermiştir.

Bu sistemlerin birçok ortak yönü yanında en önemli ortak yönleri üst yönetimin doğrudan sorumluluk almasıdır. İş Sağlığı ve Güvenliği kurumlarda sadece iş güvenliği uzmanları ve işyeri hekimlerine bırakılmamalı ve kamu otoritesinin zorlaması yanında hem kalite, karlılık ve verimliliğin artırılması; hem de iş kazaları ve meslek hastalıklarının azaltılarak hedef sıfır anlayışının yerleşmesi için yönetim kadrolarının doğrudan sorumluluk almasını gerektirmektedir.

Bu bağlamda büyük ölçekli bir yerel yönetim ve OHSAS 18001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemlerini de içeren Yerel Yönetimlerde Sürdürülebilirlik İş Modeli (SİM) programında iş güvenliği düzenlemelerinin çağdaş, teknolojik gelişmelere uygun; iş kazalarının nedenlerini ve tekrar oluşumunu engelleyecek mekanizmaların da devreye girmesiyle; toplumun hangi kesimlerine ve hangi kuşaklarına kadar ulaşacağı belli olmayan çok yönlü fayda zincirini de kurmuş olacaktır.

Hiç şüphesiz böylesi bir Yönetim Sistemiyle iş kazalarını önlemek için yapılan iş güvenliği harcama ve yatırımı iş kazası meydana geldikten sonraki dolaylı/dolaysız ve dışsal maliyetlerden çok daha ucuz olacaktır.

İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetimi yalnızca üst yönetimin sorumluluğunda olmayıp, yönetimde performansı belirleyici olarak müdürleri, danışmanları İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanlarını, hekimleri, çalışanları ve tüm profesyonelleri işin içine almalıdır.

Yani İş Güvenliği kültürü; organizasyonel öncelikleri belirleyen üst yönetimden bir kazayı veya potansiyel tehlikeyi gözlemleyecek çalışana kadar herkesi kapsadığında ve içselleştirerek bir yaşam biçimi haline getirildiğinde, iş kazaları, meslek hastalıkları ve işyeri hastalıkları azalacak, işten memnuniyet ve mesleki tatmin artacak; böylece çalışanların, dolayısıyla toplumun yaşam kalitesi yükselecektir.

Anahtar Kelimeler: İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemleri, Yerel Yönetimler, İSG, Sürdürülebilirlik İş Modeli (SİM), OHSAS 18001

8. SUMMARY

A NEW APPROACHMENT MODEL TO THE OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY MANAGEMENT SYSTEM IMPLEMENTATIONS

Although each establishment, including its competitors, can purchase the machinery and materials which are necessary to carry out its activities what makes a difference is the human factor which dedicates its experience, enthusiasm and creativity.

Thus, the purpose of the OHS Management Systems is to ensure that human, the primary factor in realization of works, is deemed not only one of the resources which inspirit the economy or a factor of production or capital but also one the most important factors of the society and to prevent any potential accident/event by taking into account occupational safety as well as to enhance quality, profitability and efficiency.

The need to a management system in an institution or establishment arose with the demand to quality management. In particular, ISO 9000 Management Systems showed that product quality is affected by all personnel and quality management, environmental management, Occupational Health and Safety Management in addition to materials used in the manufacturing phase.

Among many common characteristics of such systems, the top management with direct responsibilities is the most important one. Occupational Health and Safety must not be handed over only to occupational safety experts or workplace doctors at the institutions/establishments but management personnel must also directly undertake responsibilities in order to enhance quality, profitability and efficiency and to adopt a target limit understanding to reduce occupational accidents and occupational diseases in addition to limitations brought by the public authority.

In this context, a large scale municipal cooperation as part of the process and qualitymanagement, OHSAS 18001 Occupational Health and safety Businesses who will meet their needs, including health and safety management systems local governments for sustainability business model (SBM) program is intended to ensure compliance with contemporary technological developments in job security regulations. The causes of occupational accidents and with the introduction of mechanisms to prevent the formation of back; society in which the generations that will reach up to segments and in which certain benefit versatile chain will be established.

Undoubtedly, such a Management System will ensure that occupational safety expenditure and investments aimed at preventing occupational accidents will be much cheaper than direct/indirect and external costs arisen by actual occupational accidents.

The Occupational Health and Safety Management must not be only under the responsibility of the top management but it must also cover directors, advisors, Occupational Health and Safety Experts, workplace doctors, personnel and all other professionals.

When culture of occupational safety becomes a lifestyle from top managers who determine organizational priorities to employees who observe incidents and potential hazards, occupational diseases and workplace accidents will decrease, job accidents will be reduced; occupational pleasure and vocational satisfaction will increase by the way the quality of society's life will increase.

Keywords: Occupational Health And Safety Management Systems, Municipal Cooperation, Occupational Health And Safety (OHSA), Sustainability Business model (SBM), OHSAS 18001

9. KAYNAKLAR

[1] **Apaydın K., (2007)** Hemşirelik Hizmetlerinde Yönetimsel ve Organizasyonel Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Marmara Üniversitesi Hemşirelikte Yönetim Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

[2] **Devebakan N., (2007)** Özel Sağlık İşletmelerinde İş Sağlığı ve Güvenliği. Dokuz Eylül Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı Doktora Tezi, İzmir

[3] **Müngen, U., (2004)** “İnşaat İş Güvenliği”, İnşaat Yönetimi Kurs Notları, İstanbul, 2004

[4] **İnşaat Mühendisleri Odası (İMO)., (2009)** İş Sağlığı ve Güvenliği Raporu, 2009

[5] **Eren, T., (2016)** İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemleri , Erzurum , Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Ders Notu , 2016.

[6] *OHSAS 18001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi [02.05.2016 okundu]* Erişilebilir: URL: http://www.standartkalite.com/ohsas18001_nedir.htm

[7] **Koşar, M., (2016)** İş Sağlığı ve Güvenliği Sistemleri , Erzurum , Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Ders Notu , 2016.

[8] **Özkılıç, Ö., (2005)** Kimya Yüksek Mühendisi, İş Müfettişi, İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemleri ve Risk Değerlendirme Metodolojileri, Ankara, 2005

[9] **Karatepe, Y., (2009)** Risk Değerlendirmesi , Erzurum , Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Ders Notu , 2016.

[10] **Topçuoğlu, H., Özdemir, Ş., (2016)** BS 8800 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Rehber Standartı [02.05.2016 okundu] Erişilebilir: URL : <http://arsiv.mmo.org.tr/pdf/11245.pdf>

[11] **İSGİP**, AB İSG Yönetim Sistemleri İyi Uygulamaları, Ankara, 2013. (9)

[12] **Özkılıç, Ö., (2000)** İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemleri ve Risk Değerlendirme Metodolojileri, 2000.

[13] **Dizdar, N., (2016)** İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemleri ,Erzurum , Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Ders Notu , 2016.

[14] **Ovacılı, S., Pekiner, T., (2014)** Avrupa Birliğinde İş Sağlığı ve Güvenliği, Ankara, 2014

[15] <http://www.avrupapatent.com/marka.php?tescili=ohsasintarihcesi>

[16]<http://www.isveguvenlik.com/son-haberler/isci-sagligi-ve-is-guvenliginin-tanimi.html> , Erişim Tarihi:13.05.2016

[17] **Akman, İ. M., (2003)** “OHSAS 18001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi ve İnşaat Sektöründe Uygulanması”, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ,2003

[18] 6331 sayılı İş Güvenliği Kanunu. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Yayım Tarihi :,**2012**

[19] **Kurt, V ., (2010)** İnşaat Sektöründe Çalışan Sağlığı ve Güvenliği Ders Notları, YTÜ Yapı İşletmesi Anabilim Dalı, 2010

[20] **Müngen, U., (2004)** İş Güvenliği Ders Notları, Yapı İşletmesi Anabilim Dalı, İTÜ,2004

[21] <http://www.arasisguvenligi.com/makale-risk-yonetimi-ve-degerlendirmesi.html> , Erişim Tarihi:13.05.2016

[22] **Toksöz, R. (2011)**. OHSAS 18001 İş Sağlığı Ve Güvenliği Yönetim Sisteminin ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi ile İlişkileri

[23] İMO İş Güvenliği Konusunda Yasal Gelişmeler, Türkiye Mühendislik haberleri Dergisi, s 42,2010

[24] Türk Standartları Enstitüsü. (2008). TS 18001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemleri – Şartlar

[25] **Aydoğan, A.** OHSAS 18001 ve ISO 14001'in Uygulanışı

[26] Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. (1993). İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği ile İlgili Genel Bilgiler.

[27] **Andaç, M., (2002)**. Risk Analizi ve Yönetimi. İSG Dergisi. Sayı 7. Ankara: İSG Genel Müdürlüğü Yayını

[28] Bureau Veritas OHSAS 18001 İş Sağlığı ve İş Güvenliği Yönetim Sistemi Temel Eğitim Notları

[29] İş Teftiş Tüzüğü [online] 2003 . [02.05.2016 okundu] Erişilebilir: URL:
http://www.isguvenligi.net/wpcontent/uploads/mevzuat/%C4%B0s_Teftisi_Tuzuğu_Tasar%C4%B1s%C4%B1-1.pdf

[30] <http://www-is.org.tr/pdf/835.pdf> , Erişim Tarihi:26.08.2016

[31]Yerel Yönetimlerde İş Sağlığı ve Güvenliği Sempozyumu (İ.B.B.-T.B.B.), İstanbul,2015

[32] **Türkkan, A.(Ed.) ,(2016)** Yerel Yönetimlerde İş Sağlığı ve Güvenliği. Bursa:Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği,2016
33-2017 İstanbul Büyükşehir Belediyesi Performans Programı,Istanbul, 2017

[34] **Uçan R.,Urfalıoğlu N., (2015)** Ülkemizde İSG Alanında Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri Sempozyumu, 26.05.2014,Yıldız Teknik Üniversitesi,İstanbul, 2015

10. ÖZGEÇMİŞ

Adı : Hakan

Soyadı : FARIMAZ

Doğum Yeri ve Tarihi: Sivas-22.09.1966

Eğitimi 1990, İstanbul Üniversitesi Veteriner Hekimlik Fakültesi

1982, Sivas Lisesi

Yabancı Dili İngilizce

Üye Olduğu Bilimsel Kuruluşlar Tema Vakfı, Meslek Odaları, ÇEKÜD

Bilimsel Etkinlikleri (aldığı burslar, ödüller, projeleri) Akademik Geriatri Kongreleri, İSKA (İstanbul Kalkınma Ajansı Projeleri), AB Projeleri, İstanbul İş Sağlığı ve Güvenliği Günleri, İş Sağlığı ve Güvenliği Sempozyum ve Kongreleri,